

Yılmaz Güney Filmleri

Kiryos Alyon
derinsular.com

twitter: [@derinsular](https://twitter.com/derinsular)
facebook: <https://www.facebook.com/serdarkayaturkce/>

Yazar Hakkında

Sinema yazarı. Yeşilçam hayranı. Çok afedersiniz Bizans Rumu.

Galata Kulesi yakınlarında ikamet etmektedir.

Bu kitapçığın en güncel versiyonuna ve benzeri diğer çalışmalara aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz:

derinsular.com

Son güncelleme: 19 Nisan 2019

© 2019 Serdar Kaya. Bazı hakları saklıdır: Creative Commons [BY-NC-ND](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Yılmaz Güney Filmleri

İçindekiler

Giriş.....	3
Ala Geyik (1958).....	4
Prangasız Mahkumlar (1964).....	6
Krallar Kralı (1965).....	8
Hudutların Kanunu (1966).....	11
At Avrat Silah (1966).....	12
Eşrefpaşalı (1966).....	15
Benim Adım Kerim (1967).....	18
Çirkin Kral Affetmez (1967).....	22
Şeytanın Oğlu (1967).....	23
Pire Nuri (1968).....	25
Azrail Benim (1968).....	26
Kargacı Halil (1968).....	28
Seyyit Han (1968).....	29
Bin Defa Ölürüm (1969).....	29
Belanın Yedi Türüsü (1969).....	30
Aç Kurtlar (1969).....	32
Vurguncular (1971).....	33
Çirkin ve Cesur (1971).....	35
Yarın Son Gündür (1971).....	38
Ağıt (1972).....	40
Arkadaş (1974).....	41
Zavallılar (1975).....	45
Sürü (1979).....	47
Düşman (1980).....	49
Yol (1982).....	50
Duvar (1983).....	52
Ek: Diğer Filmler.....	54
İkisi De Cesurdu (1963).....	54
Kasımpaşalı Recep (1965).....	56
Kovboy Ali (1966).....	57
Sevgili Muhafızım (1970).....	62
Şeytan Kayaları (1970).....	63

Giriş

Yılmaz Güney'in yazdığı ve/veya yönettiği 52 film var:

Ala Geyik (1958)
Karacaoğlan'ın Kara Sevdası (1959)
Bu Vatanın Çocukları (1959)
Yaban Gülü (1961)
Ölüme Yalnız Gidilir (1962)
Prangasız Mahkumlar (1964)
Her Gün Ölmektense (1964)
Kasımpaşalı (1965)
Konyakçı (1965)
Gönül Kuşu (1965)

Krallar Kralı (1965)
Hudutların Kanunu (1966)
At Avrat Silah (1966)
Eşrefpaşalı (1966)
Aslanların Dönüşü (1966)
Yedi Dağın Aslanı (1966)
Burçak Tarlası (1966)
Tilki Selim (1966)
Bana Kurşun İşlemez (1967)
Benim Adım Kerim (1967)

Çirkin Kral Affetmez (1967)
Şeytanın Oğlu (1967)
Pire Nuri (1968)
Azrail Benim (1968)
Kargacı Halil (1968)
Seyyit Han (1968)
Bir Çirkin Adam (1969)
Bin Defa Ölürüm (1969)
Belanın Yedi Türüsü (1969)
Aç Kurtlar (1969)

Canlı Hedef (1970)
Umut (1970)
Yedi Belahlılar (1970)
Piyade Osman (1970)
İmzam Kanla Yazılır (1970)
İbret (1971)
Acı (1971)
Baba (1971)
Umutsuzlar (1971)
Endişe (1974)

Vurguncular (1971)
Çirkin ve Cesur (1971)
Yarın Son Gündür (1971)
Ağıt (1972)
Arkadaş (1975)
İzin (1975)
Bir Gün Mutlaka (1975)
Zavallılar (1975)
Sürü (1979)
Düşman (1980)

Yol (1982)
Duvar (1983)

Bu dosyada, ilgili filmlerin takriben yarısı inceleniyor. Dosyada yer alan filmler, yukarıdaki listede kalın karakterlerle işaretli.

Yukarıdakilere ek olarak, bir de Yılmaz Güney'in sadece oyuncu olarak yer aldığı 53 film var. Dosya, bu filmlerden beşine yer veriyor:

İkisi de Cesurdu (1963)
Kasımpaşalı Recep (1966)
Kovboy Ali (1966)
Sevgili Muhafızım (1970)
Şeytan Kayaları (1970)

Ala Geyik (1958)

- Yönetmen: Atıf Yılmaz
- Senaryo: Yılmaz Güney, Halit Refiğ, Atıf Yılmaz (Yaşar Kemal'den [uyarlama](#))
- [IMDb](#)
- Siyah-beyaz

Özet

Karaca Ali (Talat Gözbak) adlı bir köy ağası, bir gün komşu köy Gökdere'den geçerken pınar başında uzun boylu, iki örgülü saçlı, güzel bir kız görür ve onunla evlenmeyi kafasına koyar. Köyüne gelir gelmez, adamlarından Durmuş'u (Asım Nipton) bularak durumu ona anlatır. Sonra da, ondan Gökdere'ye gitmesini ve Hüseyin Ağa'yı (İlhan Aşkın) bularak kızın kim olduğunu öğrenmesini ister.

Durmuş, Hüseyin Ağa'yı bulur ve durumu izah eder. Hüseyin Ağa, kızın kim olduğunu anlar. Kızın adı Zeynep'tir (Pervin Par). Ancak, Zeynep, bir "üç kardeş bacısı"dır. Dahası, Halil (Yılmaz Güney) adlı bir gençle nişanlıdır. Dolayısıyla, Hüseyin Ağa, bu işin zor olduğunu söyler. Bunun üzerine, Durmuş, Hüseyin Ağa'ya bu işi bir şekilde halletmesi durumunda Karaca Ali Ağa'nın bu iyiliğini karşılıksız bırakmayacağını ve hapiste olan oğlu İbrahim'i kurtaracağını söyler. Bunun üzerine, Hüseyin Ağa'nın tavrı değişir ve anlaşılır.

Hüseyin Ağa'nın yanından ayrılan Durmuş, köye dönerek öğrendiklerini Karaca Ali Ağa'ya aktarır. Ardından, birlikte Zeynep'in nişanlısı Halil'den nasıl kurtulabileceklerini düşünmeye başlarlar. Teklif, Durmuş'tan gelir... Durmuş, Halil'i tanımaktadır. Halil, eskiden beri geyik avına tutkulu olan, hatta kimi zaman ava gidip aylarca dönmeyen bir gençtir. Dolayısıyla, onu ormanda vurmak en doğrusudur. Dahası, bu şekilde işlenecek bir cinayetin sorumlusunu bulmak kolay olmayacaktır.

Karar alınır. Karaca Ali Ağa'nın adamları ormana gider ve Halil'e pusu kurarlar. Ancak Halil onları görür ve pusuya düşmez. Bu plan sonuç vermeyince, Ağa, konuyu daha nazikçe bir yolla halletmeyi dener ve bir grup adamını Zeynep'in üç erkek kardeşine göndererek Zeynep'i istetir. Kardeşler, cevaben Zeynep'in "vergili" olduğunu belirtirler. Bunun üzerine, misafirler, Karaca Ali Ağa'nın içine büyük bir ateş düştüğünü, bu iş için çok istekli olduğunu ifade ederler. Kardeşler ise, cevaben, konuyu kız kardeşlerine açacaklarını, kararı onun vereceğini ve gönlü kime isterse ona varacağını söylerler. Bu cevap, misafirlerin çok hoşuna gitmez. "Siz yeni töreler mi icad ettiniz Gökdere'de? Kızı kendi gönlüne bırakırsanız, ya dilenciye varır, ya çingeneye! 'Bacımızın gönlü bilir' de ne demek?" diye çıkışırlar. Bu küçük tatsızlığa rağmen yine de kendilerini iyi bir şekilde ağırladıkları için kardeşlere teşekkür eder ve daha sonra yeniden gelmek üzere hoş bir şekilde ayrılırlar.

Misafirlerin gitmelerinin ardından, üç kardeşler, konuyu Hüseyin Ağa'ya danışır. Ne var ki, Hüseyin Ağa'nın Karaca Ali Ağa ile anlaşmalı olduğunu bilmemektedirler. Hüseyin Ağa, Karaca Ali Ağa'nın zengin ve iyi bir adam olduğunu söyleyerek onları iknaya çalışır. Bunun üzerine kardeşler kararsız kalır ve konunun köyün ihtiyar heyetince görüşülmesinin daha doğru olacağı fikrine varırlar.

İhtiyar heyeti toplandığında, Hüseyin Ağa bu sefer de köyün ileri gelenlerini ikna etmeye çalışır. Bunda başarılı olması çok zor olmaz. Çünkü, Karaca Ali Ağa geçimsiz ve saldırgan bir insan olduğundan köylüler zaten ondan rahatsızdırlar. Dolayısıyla da, onun kendi köylerinden bir kız

alması durumunda arada barış olacağını ve herkesin rahat edeceğini düşünürler. İhtiyar heyeti, bu şekilde, Zeynep'in Karaca Ali Ağa'ya verilmesi kararını alır.

Zeynep'in bu kararda rızası yoktur. Halil ise, günlerdir avda olduğundan olan bitenden tamamen habersizdir. Arkadaşları Koca Duran (Kadir Savun) ile Köse (Semih Sezerli) ormanda Halil'i bulup bir bahaneyle köye getirirler. Halil olanları öğrenince, arkasına köylüleri aldığı gibi atına atlayıp Karaca Ali Ağa'nın evine gider ve nişan yüzüğünü ona geri verir.

Bu olayın ardından, iki köy arasında tansiyon yeniden yükselir. Konunun kapanması için Zeynep ile Halil'in bir an evvel evlenmesi gündeme gelir. Ancak bu noktada Hüseyin Ağa yeniden devreye girer ve köylülere, Gökderelilerin herkesin diline düştüğünü, herkesin Gökderelilerin korkudan alelacele düğün yapmaya çalıştıklarını söylediğini yayar. Bu şekilde nikahı erteletmeyi başarır. Diğer yandan da, Halil'i yeniden geyik avına çıkarmaya ikna etmek ister. Maksudı, Halil'i ormana çekmek ve orada pusuya düşmesini sağlamaktır. Bu amaçla, Halil'e, insanların onun arkasından konuştuklarını ve korkudan ava gidemediğini söyledikleri yönünde bir hikaye uydurur.

Bu olayın hemen ardından, gizliden gizliye Karaca Ali Ağa için çalışan biri, Halil'in yanına gelir, ava gitmekte olduğunu söyler ve Halil'e kendisine arkadaş olmak isteyip istemediğini sorar. Hatta, yeni bir geyik yatağı öğrendiğini de iddia eder. Bütün bunlar sonucunda, Halil dayanamaz ve ava gider. Bunu duyan Zeynep de meraklanır ve onun ardından ormana doğru yola çıkar.

Ormanda, Halil pusuya düşürülür. Halil ile Karaca Ali Ağa'nın adamları arasında çatışma yaşanır. Dahası, o esnada Zeynep de oraya gelir ve kolundan vurulur. Ancak, Halil, hem Karaca Ali Ağa'nın adamlarından kurtulmayı, hem de Zeynep'i zamanında köye getirmeyi başarır. 25 günlük bir sürecin ardından Zeynep'in kolu iyileşir. Ardından da düğün yapılır ve Zeynep ile Halil evlenirler.

Ancak, Karaca Ali Ağa'nın adamları yine de pes etmezler. Gece olup da Halil ile Zeynep yalnız kaldığında, boynuzlardan geyik sesleri çıkararak Halil'in içindeki geyik avı tutkusunu körüklerler. Sesleri duyan Halil, dayanamaz. Zeynep ile ilk gecesi olmasına rağmen, daha onunla birlikte dahi olmadan tüfeğini aldığı gibi ormana gider. Zeynep'e, sabaha doğru döneceğini ve ondan sonra sadece onun olacağını söyler.

Halil, ormana geldiğinde kendisini yine bir çatışmanın içinde bulur. Ancak, bu sefer hem Karaca Ali Ağa'yı hem de adamlarını öldürür. Yani, sorun, sorun çıkaran insanların yok edilmeleriyle çözülmüş olur.

Film hakkında bazı detaylar

- *Yaşar Kemal*
Filmin senaryosu, Yaşar Kemal'in [Üç Anadolu Efsanesi](#) adlı kitabındaki Köroğlu, Karacaoğlan ve Alageyik efsanelerinin üçüncüsünden uyarlanmış.
- *Süreyya Duru*
Bu filminden 11 yıl sonra, yönetmenliğini Süreyya Duru'nun yaptığı ve başrollerini Cüneyt Arkın ve Mine Mutlu'nun paylaştığı renkli bir [versiyonu](#) da vardır.

Bazı sorular

- *Geyik avı*
Bir insan neden ormanda tek başına *aylarca* geyik avlar? Bu süre zarfında kaç geyik vurur? Vurduğu bir geyiği (hayvanın eti bozulmadan) tek başına yiyip bitirebilir mi? Ya da, etin bozulmayacağını dahi varsaysak, bir insan bir geyiği kaç günde yiyebilir? Acıktıkça vurduğu geyiği yediği bu günler boyunca ormanda ne yapar?
- *Dedikodu, dile düşmek*
Başkalarının dedikodusu neden bu kadar önemli? Diyelim ki, gerçekten de komşu köyün sakinleri Gökderelilerin korkudan alelacele düğün yapmaya çalıştıklarını söylemekte. Bunun üzerine, “Düğünü erteleyelim, korkmadığımızı gösterelim” demek mi gerekir? Ya da, köylü, “Korkusundan ava gidemiyor” diye dedikoduya başlarsa, hemen ava gidip “Korkum yok” mesajı vermek mi gerekir?

Prangasız Mahkumlar (1964)

- Yönetmen: Orhon Murat Arıburnu
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)
- Siyah-beyaz

Özet

Çıtakoğlu (Erol Taş), düzenbaz bir köy ağasıdır. Mali zorluk yaşayan köylülere çok yüksek faizle borç vermektedir. Borç verdiği bir kişi senet gününde ödeme yapmakta zorlandığında ise, bu durumu fırsat bilerek derhal ilgili kişinin tarlasını, traktörünü haczettirerek yok pahasına elinden almaktadır. İşini kanuna da uydurduğundan, bütün bunları yaparken herhangi bir problemle karşılaşmamaktadır.

Çıtakoğlu ayrıca üç çocuğuyla birlikte dul kalan bir kadının namusuna göz dikmiştir. Bu kadının büyük oğlu olan Rıfat'ın (Yılmaz Güney) bu konuda kendisine bir sorun çıkarmasını istemediği için, bir yolunu bularak onu belaya bulaştırmış ve elini kana bulayıp hapse girmesine neden olmuştur. Rıfat'ın bu gerçekten haberi yoktur. Gerçi Çıtakoğlu'nun kendisinden hoşlanmadığının farkındadır. Ancak, bunun tek nedeninin, Çıtakoğlu'nun kızı Şadıman (Filiz Akın) ile aralarındaki sevgi olduğunu zannetmektedir.

Cumhuriyetin kuruluşunun 38. yıldönümü vesilesiyle, hükümet af çıkarır. Bu af sayesinde Bursa Cezaevi'nden çıkan Rıfat, yeniden köyüne döner. Bu durum, Çıtakoğlu'nun hoşuna gitmez ve iki adamını onu öldürmekle görevlendirir. Ne var ki, işler yolunda gitmez ve adamlar Rıfat'ı öldürmeyi başaramazlar.

Bu olayın ardından, Rıfat, iş aramak üzere İstanbul'a gider. Ancak, sabıkalı olduğu için hiç kimse ona iş vermek istememektedir. Rıfat bu esnada çok sevdiği bir hapisane arkadaşından bir mektup alır. Arkadaşı, hastanededir ve kendisini görmek istemektedir. Rıfat, hastaneye gittiğinde, arkadaşı,

ona hastalığından sağ kurtulacağını tahmin etmediğini söyleyerek bir vasiyette bulunur. Küçük oğlu Hüdaverdi'yi ona emanet etmek istemektedir. Bir de, oğlunun bakıcısı Gülsüm Nine'den (Muadelet Tibet) bir emanet teslim almasını rica eder. Rıfat'ın yanından ayrılmasından kısa bir süre sonra da ölür.

Rıfat, arkadaşının vasiyetini yerine getirmek üzere yola koyulur. Emaneti teslim aldığı anda, içi mücevher dolu bir kutuyla karşılaşır ve şaşırır. Söz verdiği üzere Hüdaverdi'yi de yanına alır. Mücevherleri paraya çevirerek bir de kamyon satın alır. Emanet olarak gördüğü bu kamyonla çalışmaya başlar.

Bu şekilde çalışırken, bir gün köyüne götürmek üzere mal teslim alır ve yola koyulur. Köye vardığında kötü bir haber alır. Kız kardeşi Nesrin (Selma Sonat) gece vakti kaçırılmış, ancak neyse ki polis onu sağ salım kurtarmış ve suçluyu yakalamıştır.

Bu haber üzerine, Rıfat, savcılığa giderek kız kardeşini kaçırarak kişiyi görüşür. Bu kişi, saf bir gençtir. Genç, Rıfat'a, bu işe onu Çıtakoğlu'nun yönlendirdiğini, kendisini evlendireceğini söyleyerek kandırdığını, kızın bu işte rızası olmadığını sonradan anladığını söyler. Hatta, bu saf gencin yine sonradan öğrendiğine göre, Çıtakoğlu'nun asıl amacı, Nesrin'i kendisine zorla metres yapmaktır.

Bu sözleri duyan Rıfat, gençten şikayetçi olmaz ve derhal Çıtakoğlu'nun işyerine gider. Oraya varmak üzere iken, Çıtakoğlu ve iki adamının bir arabayla uzaklaştığını görür. Nereye gittiklerini öğrenmek için iş yerine girer ve orada gördüğü kişiyi konuşturur. Çıtakoğlu ve adamlarının Şeytan Pınarı'na gittiklerini öğrenince, o da oraya yönelir.

Rıfat, Şeytan Pınarı'na vardığında, Çıtakoğlu'nun bir köylünün traktörünü haczetmeye çalıştığına şahit olur. Çıtakoğlu'nun karşısında "prangasız mahkumlar" durumunda olan köylüler öfkeli. Rıfat da onlara katılarak Çıtakoğlu'nun açgözlülüğünü ve sahtekarlığını yüzüne vurur. Bu tartışma esnada, bir köylü, Çıtakoğlu'nun haczetmeye çalıştığı traktörün direksiyonuna geçer ve Çıtakoğlu'nu ezerek öldürür.

Çıtakoğlu'nun ölümünün ardından, Rıfat ile Şadımın'ın bir araya gelmelerinin önündeki engel de kalkmış olur.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. Açılış sahnesi

Film, Bursa Cezaevi'nde açılır. Arka planda (kime ait olduğunu bilmediğimiz) bir ses, umumi affı şu enteresan sözlerle seyirciye aktarır: "Bir cinayetin asla cezasız kaldığı ve suçlunun da vicdan huzuruyla yaşadığı iddia edilemez. Fakat, kader insanları bazen öyle mahkum eder ki, demir parmaklıklar arasında geçen günler, adaleti bile merhamete getirir, onları affeder."

b. Askeri nizam

Cezaevi görevlisi, Cumhuriyet'in 38. kuruluş yıldönümü nedeniyle affın çıktığını ilan etmek ve bir iki nasihatle bulunmak üzere hükümlülerin yanına gelerek "Merhaba" dediğinde, hükümlüler hep birlikte "Sağol!" cevabını verirler.

c. Oyunculuk

Çıtakoğlu'nu canlandıran Erol Taş'ın filmin sonlarında köylülerle yaptığı konuşmadaki performansı

dikkate değer. Bu sahnelerdeki diyaloglar da gayet ilginç:

Çıtakoğlu:

- "Düşünsenize bir kere, adam müsvetteleri!.. Dedem bu memleketi tir tir titreten bir ağa idi. Ben de onun şanına şan katan soyundan geldim. Ben bir kaşımı kaldırsam, keserim suyunuzu! Tarlalarınızı çöl ederim... Kasabanın müteahhiti ihaleye giremez, kefil olmasam... Borç dağıtmasam, esnafınız mal alamaz... Hepinizin kursağında benim paracıklarım var. Benim insanlığım olmasa, açınızdan geberirsiniz hepiniz! Bunca iyiliğimden sonra, mallarınızı az paraya kapattım diye karşıma gelmiş isyan ediyorsunuz. Satayım başkasına, alan çıkarsa?"

Köylü kadın:

- "Emme, üç kuruş verip on üç kuruşa aldığın faize ne diyelim? Kaşıkla verip, sapıyla dizimizi oyuyorsun."

Çıtakoğlu (elindeki bardaktaki suyu kadının suratına fırlatarak):

- "Sen sus!.. Gözünüze dizinize dursun iyiliklerim. Nankörler!.. Ayağınızdaki çarıktan sırtınızdaki mintana kadar benim param. Şu andan itibaren, üzerine bastığımız topraklar bile benim malım, benim!"

Köylü genç:

- "Aç gözünü toprak doyursun, Çıtakoğlu. Bir karış kefenle gideceğin yeri unutma."

Köylü adam:

- "Hepimizi topraksız ettin, toprak başına olsun!"

Çıtakoğlu:

- "Hadi be!.."

Köylü adam:

- "Ellerimiz yakanda kalsın. Kışlık zahiremize bile el koydun." ([1:00:37](#)-1:01:23)

d. *Sürpriz olmayan son*

Filmin sonu (ve verdiği çözüm mesajı) klasik devrimci çizgiden şaşmaz. Zayıflar güçlüyü öldürdüğünde sorunlar çözülecektir.

Krallar Kralı (1965)

- Yönetmen: Bilge Olgaç
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Beş gangster bir soygun gerçekleştirirler. Soygun başarılı geçer. Ancak, gangsterlerden ikisi son anda polise yakalanır. Yakalananlar, önceden anlaşıldığı üzere, kurtulanları ele vermezler. Hatta,

yakalananlardan Dinamit Murat (Yılmaz Güney), arkadaşı Mustafa'nın (Mümtaz Ener) suçlu olmadığını, her şeyi kendisinin planladığını iddia ederek bütün suçu üzerine alır. Murat'ın bu savunması neticesinde, Mustafa sadece iki yıl hapse mahkum olur. Murat'ın cezası ise, yirmi yıldır.

Gangsterler arasında yapılan anlaşmanın bir şartı daha vardır. Kurtulanlar, hapse düşene hapiste bulunduğu süre zarfında krallar gibi bakacaklardır. Ancak, soygun paraları ile kaçan üç gangster Yusuf (Orhon Murat Arıburnu), Sabri (Senih Orkan) ve Afrikalı (Danyal Topatan), ne kendi paylarına düşeni yaparlar, ne de Murat'ı arayıp sorarlar. Dahası, Murat hapse girdikten sonra sevgilisi Oya (Tülin Elgin) kötü yola düşmüş ve Yusuf bir süre sonra onu dost edinmiştir.

Murat, hapiste geçirdiği sekiz yılın ardından af çıkınca serbest kalır. Hemen ertesi gün, arkadaşı Süleyman'a (Yücel Uçanoğlu) uğrar. Süleyman onu, soygun esnasında birlikte yakalandığı Mustafa'nın evine götürür. Mustafa, Murat'ın en iyi ve en güvendiği arkadaşıdır, ve karısı Ayşe (Fatma Belgen) ve kızı Necla (Gülsüm Kamu) ile birlikte yaşamaktadır. Murat, onların evinde kalmaya başlar.

Murat, intikam isteğiyle doludur. Hapiste geçirdiği sekiz yılı, bu doğrultuda planlar yaparak geçirmiştir. Bu süre zarfında, Yusuf, Sabri ve Afrikalı ise, soygun paralarını iyi değerlendirmiş ve servetlerine servet katmışlardır. Bu üçlü artık neredeyse bütün İstanbul'a hakim duruma gelmiştir. Şehirde ne kadar bitirim varsa, onlara çalışmaktadır. Sabri'nin bir kumarhanesi, Yusuf'un ise bir gece kulübü vardır. Afrikalı ise, kumar oynamaktadır.

Murat'ın serbest kaldığını öğrenmek, bu üçlüyü de rahatsız eder. Ancak, nasıl bir tepki vermeleri gerektiğinden emin olamazlar. İlk olarak, iki adamları aracılığıyla Murat'a bir miktar para gönderirler. Murat, hakkının bundan çok fazla olduğunu ima ederek parayı almayı reddeder. Ardından, bu üçlüyü işyerlerinde ziyaret eder. Üçlü, başlangıçta, Murat'a karşı görevlerini yapmadıklarını itiraf ederler ve onunla anlaşmayı denerler. Ancak Murat dünya üzerinde neleri varsa hepsine ortak olduğunu ifade edince, bunu kabul etmeye yanaşmazlar.

Murat, (diğerlerinden gizlemeden) eski sevgilisi Oya ile de buluşur. Oya, ona başından geçenleri anlatır. Ardından, Yusuf'un evinde (ve yatağında) birlikte olurlar. Oya, Murat'a, eski masumiyetini kaybettiğini itiraf eder ve ona, kendisini eskiden olduğu gibi sevip sevemeyeceğini sorar. Murat, bu soruya cevap veremez. (Murat bir yandan, Mustafa'nın kızı Necla ile de ilgilenmektedir, ama ona yönelik duygularından da henüz emin değildir.)

Bu esnada, üçlü ise Murat'ı takip ettirmekte ve ondan kurtulma planları yapmaktadır. İçlerinden özellikle Yusuf, Murat'ı öldürme yanlısıdır. Diğerleri ise, bu konuda daha çekingendir. Dikkate aldıkları bir ihtimal de, Murat'ın, öldürülmesi durumunda polise teslim edilmek üzere bir mektup yazmış ve üçlüyü hapse sokmayı temin etmek istemiş olmasıdır. İşledikleri kabahatin farkında olan üçlü, sekiz sene hapiste kalan bir adamın türlü intikam planları yapmış olabileceğinin farkındadır. Murat ise, üçlüden çekinmemektedir ve hayatını kaybetme ihtimali de olsa, onlardan intikamını almaya çalışmakta ısrarlıdır. Bu düşünceyle, (yanlarında adamlarının da olduğu bir ortamda) onlarla tek başına dövüşür. Haliyle, onca kişiyle baş edemez ve komalık olur. Doktorlar, Murat'ın yaşama ihtimalinin çok az olduğunu söylerler. Bu esnada, üçlü, varlığından şüphelendikleri mektubu ele geçirme adına Mustafa'nın evini basarlar ve hem mektubu bulurlar, hem de Mustafa'yı öldürürler.

Diğer yandan, Oya'nın önce Murat ile birlikte olmuş olması, ardından onun öldürülmesine karşı çıkması ve son olarak da komada olan Murat'a üzülmesi ve onu görmek istemesi, Yusuf'u rahatsız eder. Yusuf artık Oya'dan kurtulmaya karar verir ve Oya hastaneye gitmeden önce içkisine öldürücü dozda uyku ilacı katar. Bu şekilde arabasının direksiyonuna geçen Oya, ilaç etkisini

gösterince kaza yapar ve ölür.

Ölmesine kesin gözüyle bakılan Murat ise, beklenmedik bir şekilde komadan çıkar ve iyileşir. Hatta, doktoru, yirmi senelik meslek hayatında ilk kez böyle bir şeyle karşılaştığını söyleyerek hayretini ifade eder. Onun iyileştiğini öğrenen üçlü, Mustafa ve Oya'nın ölüm haberlerini alınca Murat'ın mutlaka intikam alacağından emin olurlar ve farklı yerlerde saklanırlar. Ancak Murat her üçünün de yerini tek tek öğrenir ve intikamını alır.

Filmin final sahnelerinde, Murat, Mustafa'nın evine gider. Mustafa'nın kızı Necla'ya, gidiyor olduğunu, nereye olduğunu bilmesede uzaklara gideceğini, onunla gelmek isteyip istemediğini sorar. Necla, "Annemi de alacak mıyız?" diye sorar. Murat'ın "Tabii... Sevindirim" cevabını vermesi üzerine de ona sarılır.

Filmden bazı detaylar

a. Bir Yeşilçam klişesi

Üçlü, Murat'ı öldürme işini ilk önce Zülfo'ya (Tuncel Kurtiz) teklif eder. Önerdikleri ücret, 20 bin liradır. Ancak Zülfo, Erzurum Hapishanesi'nde Murat ile üç ay birlikte kaldığını, Murat'ın delikanlı bir adam olduğunu, bir milyon lira dahi verseler bu işi yapamayacağını söyler. Bunun üzerine, Zülfo'yu sırtından bıçaklayarak öldürürler.

b. Bir diğer Yeşilçam klişesi

Kiralık katilin, öldüreceği kişinin (yani filmin kahramanının) adını öğrenince, önce şaşırtması, sonra da bu işin çok tehlikeli olduğunu öne sürerek daha fazla para istemesi. (Bu konuda bkz.: *Kovboy Ali* adlı Yılmaz Güney filmi.)

c. Racon

Gerek birinin suçunu üzerine alan, gerekse polise "ötmeyen" kişiye, hapishanede "krallar gibi" bakılması.

d. Cinsiyetçilik

"Erkeği" hapse giren kadın derhal kötü yola düşmesi. Başka bir erkekle birlikte olan bir kadın, defolu mal olarak görülmesi.

Bazı mantıksızlıklar/tuhaflikler

- Mustafa, Afrikalı'nın bütün parasını kumarda kaybettiğini, ama mali durumunun yine de iyi olduğunu söylüyor.
- Yusuf, Oya'yı öldürmek üzere ilaçlı bir içki hazırlıyor. Üçlü için üç tane daha bardak hazırladıktan sonra, Oya içeri girdiğinde, "Temenni ederim ki, Murat kurtulur. Murat için.." diyerek Murat'ın şerefine içiyor; ancak Oya durup dururken (hem de araba kullanmasından hemen önce) kendisine içki sunulmasından ya da Murat'ın şerefine içilmesinden nedense şüphelenmiyor.
- Filmin finalinde, Murat, Necla'ya "Ben gidiyorum; sana veda etmeye geldim" diyor. Hemen ardından sorduğu soru ise şu: "Benlen gelir misin?"

Hudutların Kanunu (1966)

- Yönetmen: Ömer Lütfi Akad
- Senaryo: Yılmaz Güney, Ömer Lütfi Akad
- [IMDb](#)

Özet

Bir sınır köyünün, sınır ticareti üzerine kurulu küçük bir ekonomisi vardır. Yolları bilen bazı insanlar sınır ötesi taşımacılıkla uğraşır, bazıları onlar için mayınları temizler, bazıları ise bu malları satar... Ne var ki, jandarma sınır ticaretinden rahatsızdır. Sınır ticaretine bir son verme amacıyla, hem elinden geldiğince piyasayı denetler, hem de kaçakçılara bu işi bırakıp legal alanlara yönelmelerini telkin eder.

Jandarmanın bu yönde telkinlerde bulunduğu kaçakçılardan biri de Hıdır'dır (Yılmaz Güney). Hatta, jandarma, yerel bir toprak ağası olan Duran Ağa (Muharrem Gürses) ile anlaşarak, Hıdır'a tarım ile uğraşabileceği bir toprak da temin eder. Hıdır bu şekilde kaçakçılığı bırakır. Hatta, jandarmanın köye yapacağı (ancak köylünün istemediği) ilkokul projesine de destek verir.

Ancak, Hıdır'ın tarım işine girmesinden kısa bir süre sonra, Duran Ağa ondan kendisi için son bir sınır işi yapmasını ister. Duran Ağa, elindeki hayvanları komşu ülkeye götürmek istemektedir. Hıdır, işi almak istemez. Bunun üzerine, Duran Ağa, Hıdır'ın ekinlerini hayvanlarına çığnetir. Hayatı yeniden alt üst olan Hıdır, Duran Ağa'yı öldürür. Ardından da, yeniden kaçakçılığa dönmek zorunda kalır. Hasan Derviş Ağa'dan (Osman Alyanak) yeni bir iş alır. Hayvanlarını sınırdan geçirecektir. Ancak, sınıra giden yollardaki jandarma denetimi son dönemde çok artmıştır. Yakalanma riski yüksektir. Bu nedenle, Hıdır, az bilinen bir yolu kullanmaya karar verir. İlgili patikadaki mayınları temizlemesi için bir mayın temizleyicisiyle (Enver Dönmez) anlaşır. Ancak mayıncı, Rıfat'ın rakibi tüccar ve kaçakçı Ali Cello'nun (Erol Taş) müdahalesi üzerine mayınları temizlemez ve hayvanlar yolda telef olur.

Jandarma da aldığı ihbar üzerine Hıdır'ın peşine düşmüştür. Filmin sonunda, Hıdır'ın jandarmadan kaçarken sınırdaki bir mayın tarlasına girdiğini görürüz. Dahası, tarlanın kenarında bekleyen Hıdır'ın küçük oğlu da patlayan mayınları görünce babasının yanında olmak isteyerek tarlaya girer. Yaralı Hıdır, oğlu ona sarılırken can verir.

Film hakkında

a. 12 Eylül

Hudutların Kanunu, Urfa'nın Siverek ilçesinde çekilir. Filmin yapımından 14 yıl sonra iş başına gelen 12 Eylül askeri yönetimi, filmin kopyalarını yok ettirir. Geriye kalan tek kopya ise, kısmi tahrip görmüştür. Yönetmen Fatih Akın'ın bu kopyanın restore edilmesini temin eder ve film 2011 yılında gerçekleşen 64. Cannes Film Festivali'nde klasikler klasmanında yeniden gösterilir.

b. Propaganda

Film kimi yönleri itibariyle Sinan Çetin'in uluslararası sınırların varlığını ve işlevini sorgulayan (1999 yılı yapımı) Propaganda adlı filmi andırıyor. Sınır neden vardır? Devlet neden vardır? Olmasa ne olurdu? Ya da zaten yok mu? Hudutların Kanunu da bu sorular ekseninde izlenmeye

müsait.

c. *T.C. Bürokrasisi*

Film, TSK'nın yerel siyasetteki konumunu göstermesi itibariyle de enteresan. Zira, jandarma, sınır bölgesinde tek başına karar alıp uygulayan silahlı bir örgüt durumunda. Jandarma, yerel/yerli halka güvenmiyor ve kendisini onları koruyan değil onlar üzerinde idare kurmak durumunda olan bir kurum olarak görüyor. Üstteğmen Zeki'nin (Atilla Ergün) köye geldiğini gören muhtarın hazırola geçip selam verdiği sahne (öncesi ve sonrasıyla) bu algının bir özeti gibi. (4:01-4:45)

At Avrat Silah (1966)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)
- Siyah beyaz

Özet

Bir köy evinin bahçesinde yaşlı bir çift konuşmaktadır:

Yaşlı Kadın (Nezihe Güler):

- "Sanki koca ömrü bir hiç için yaşadık biz..."

Yaşlı Adam (Cahit Irgat):

- "Öyle deme avrat. Yaşlandı ama iyi yaşlandı. Yaşayarak, dövüşerek, severek yaşlandı. İyi şeyler yaptık. Ne istediysem yaptım. Hep iyi bir atım olsun isterdim. Bu ovadaki atların en iyisi benim olsun isterdim; oldu. Sonra silah dedim. Dosta düşmana karşı bir silah. Gezmedik yer komadım bulmak için. Erkek kısmının atı, avradı, silahı güzel olmalı."

Yaşlı Kadın:

- "Güzeller güzeli bir avrattım ben de. Yedi köyden görücü gelirdi kapımıza... Ama ben bileği kuvvetli, silahı çabuk, atı kıvrak bir erim olsun isterdim."

Yaşlı Adam:

- "Oldu. Tanrı'dan ne istediysek hep oldu, avrat. Bir de oğlum olsun dedim. Atamın ocağını tütürecek, dölünü sürdürececek bir oğul."

Yaşlı Kadın:

- "Benim aslan oğlum, yine verdi kendini dağlara. Kimbilir ne zaman döner gelir."

Yaşlı Adam:

- "Kafasına nasıl eserse öyle yapıyor. Tam benim gibi. Onun da zamanı geldi. Atı var, en iyisinden. Silahı var, düşman çatlatır. Amma velakin, avradı eksik. Bir avrat bulmalı kendine."

Yaşlı Kadın:

- “Bulmalı ya... Ocağımıza yaraşır bir gelin getirmeli bize. Bir gelin getirmeli ki, bu eve torunlar doğura, erler doğura...” (2:38-4:04)

Bu konuşmanın üzerine, oğulları Yusufçuk (Yılmaz Güney) yanlarına gelir. Babası, hazır konu aklında iken, oğluna şunları söyler:

“Erkek dediğin üç şeye sahip olmalı, Yusufçuk... Ata, avrada, bir de silaha... Senin silahın var, atın var, ama avradın eksik. ... Bu eve bir avrat gerek oğul. Bizden sonra dölümüzü sürdüreceksin, ocağımızı tütürecek bir avrat lazım. Bize bir gelin getirmelisin, Yusufçuk.”

Yusufçuk ise, kararı ailesine bırakır: “Seçin münasip gördüğünüz kızı, sizin beğendiğiniz benim de makbulümdür elbette...” Ancak babası bu fikri doğru bulmaz: “Yoooo... Ben avradımı kendim seçtim; kimseye de danışmadım; sen de kendin bul avradını; diyar diyar gez ve bul.” (4:46-5:45)

Yusufçuk, babasının bu sözleri üzerine köyünden ayrılır ve şehre gelir. Tıpkı babasının dediği gibi, şehirde gezmeye başlar ve etrafında gördüğü kızlar arasında kendisine uygun olan birini arar.

Bir noktada, yolu Alicik (Nebahat Çehre) adlı bir kız ile kesişir. Şöyle ki, annesi ve babasını çok küçük yaşta kaybetmiş olan bu kız, Musa Dayı (Danyal Topatan) tarafından erkek gibi yetiştirilmiştir. Erkek gibi giyinen, erkek gibi davranan, erkeklerle kavga eden ve silah kullanan bu kız, Çakıroğlu (Lütfü Engin) adlı adamdan sekiz yıldır ödemediği borcunu tahsil etmeye çalışır. Çakıroğlu oralı olmayınca da, parasını silah zoru ile alır. Bunun üzerine, Çakıroğlu'nun üç oğlu (Hüseyin Zan, Cevat Kurtuluş, Sami Tunç), babalarının ödemek zorunda kaldığı parayı geri almak üzere Alicik'i rahatsız etmeye başlarlar. Gerçi para onların değildir ve Alicik gerçekten de alacağını tahsil etmiştir. Ama Çakıroğlu'nun oğulları, **“Hiç kimse bizim paramızı yiyemez; çünkü biz avantayla geçiniriz”** demektedirler.

Bu şekilde bir gün hep birlikte Alicik'i dövmeye kalktıkları bir sırada, Yusufçuk onu kurtarır. Bu şekilde tanışmış olurlar. Çok geçmeden, Yusufçuk, Alicik ile evlenmek ister ve bu niyetini Musa Dayı'ya açar. Neticede, birlikte Yusufçuk'un köyüne giderler.

Bazı notlar

a. Karakol sahnesi

Filmin bir sahnesinde, bir grup insan karakola giderek (kendilerini dövdüğü için) Yusuf'tan şikayetçi olur. İçlerinden biri, “Efendim, ben manavım; bu adamları döven adam atını dükkanımın önüne bağlamış; atı da bütün meyveleri yedi. ... Benim meyvelerimin parası ne olacak?” diye sorar. Komiser oralı olmaz. Bir diğeri de, “O adamın atı benim kolumu ısırды” deyince de **“Hay seni katır tepsin, at tepsin!”** diyerek ikisini de itekleyerek dışarı atmaya çalışır. Dayak yemiş olan bir başkası, “Benim gözüm ne olacak?” diye sorduğunda, komiser **“Bana ne gözünden?”** diye onu da tersler. Sonra da, bağırmağa başlar: “Burada gürültü olmaz; karakol burası; sıraya geçin; ... **Herkes asker gibi sıraya geçsin;** sırayla derdinizi anlatın” der ve insanları itekleyerek zorla sıraya sokmaya çalışır. Bu süreç boyunca, sıklıkla her ağızdan bir ses çıkar. Bir yandan, ortada insanlara ve şikayetlerine değer vermeyen (yani aslında görevini düzgün bir şekilde yapmayan) otoriter bir devlet memuru varmış gibi görünse de, diğeri yandan, hiç kimsenin susmamasına ve komiserin karakoldakileri itekleyerek zorla sıraya sokmaya çalışmasına bakılırsa, aslında ortada bir otorite de yok gibidir. (10:10-12:20)

b. Kar eden berber

Karakola şikayete gelenlerden biri de bir berberdir. Bu koca adam, çocukça bir sesle, “Şikayetimin var Komser Bey Amca” diyerek içeri girer. Bugüne dek hiç kimseden dayak yemediğini, memleketin en kahraman berberi olduğunu söyler. Komiser, “Sen kebabçı değil miydin ülen?” deyince de, “O eskidendi; şimdi berberlik yapıyorum ben” der ve adeta gözleri parıldayarak, “**Daha karlı, çok daha karlı!**” diyerek duruma açıklık getirmeyi ihmal etmez. Komiser defalarca “Sus!” diye bağırıp çağırır da bunu umursamayan berber, kendisini ona acındırmak için zırlaya zırlaya konuşmaya devam eder. (11:00-11:28)

Belli ki, bu berber epey aç gözlü bir insandır. Kebabçılık yaparak az para kazanmaya devam etmek yerine, daha çok kar etme fırsatını bulunca hemen meslek değiştirip berber olmuştur. Komiserin karşısında yalandan ağlayıp zırlaması da, herhalde menfaati için şekilden şekle girmekte mahzur görmeyen karakterinin bir yansıması olsa gerektir. Bu kişinin düzgün bir adam olması durumunda, kebabçılığa devam edeceği ve komiser önünde numaradan ağlayıp zırlamayacağı açıktır.

c. Filmin kadınlara bakışı

Karakoldan çıkan Yusufçuk, bir bara girer ve oradaki kadınların kendisine uygun olup olmadıklarını gözlemlemeye başlar. Her kadına tek tek bakmakta ve içinden değerlendirmeler yapmaktadır. Örneğin, bir şeyler yemekte olan bir kadını görünce, “**Bu kadın lokmacı, hem de obur; masrafı çok, yükü ağır; adamın ocağını batırır**” diye düşünür. Kolsuz bir elbiseyle soba başında ısınmaya çalışan bir kadını görünce de, müstehzi bir gülümsemeyle, “**Bu garibim de üşüyor; ısıtmak lazım, ama nasıl?**” diye sorar kendine. Değerlendirmeler devam eder: “**Ve de gözlüklü bir avrat; adamı en iyisinden görür!**”, “**Bu avrat da kuş cinsinden!**”. (12:20-14:00)

Kadınlar hakkında bir diğer değerlendirme de, Yusufçuk’un Alicik’i kurtarıcı kavgaya müdahale eden jandarmadan gelir. İlgili jandarma, Alicik’e, “**Sen de elinin hamuru ile erkek işine karışma; otur oturduğun yerde!**” diye çıkışır. Yusufçuk’a verdiği tepki ise, ayrıca ilginçtir: “**Sen de yabancılığını bil!**” (Şehirdeki bir kavgaya jandarmanın müdahale etmesi de ayrıca tuhaftır – özellikle de filmin başlarında zaten bir polis karakolu sahnesi yer alırken.)

d. Tuhaflıklar

Bu film de bir dizi tuhaflıktan uzak değil. Çakıroğlu’nun oğulları, aynı anda tükürüyor: (38:51-38:58) ve aynı anda konuşmaya başlayarak aynı şeyleri söylüyorlar: “Hep içkiden oldu. Kahrolsun içki! Kahrolsun rakı ve şarap!” (41:00-42:25)

e. At, avrat, silah

Filme göre, at, avrat ve silah, bir erkeğin eksikliğini en çok duyacağı üç şey durumunda. Kadınlar için ise filmin böyle bir temel arzu/ihtiyaç listesi yok. Film, başından sonuna dek, kadınları isteyen değil istenen (ve hatta ayartan) varlıklar olarak tasvir ediyor. Film, çıplaklığı da sadece kadınları bayağılaştıracak şekilde kullanıyor. (Bkz.: Hamam, bar ve otel sahneleri.) Filmde, şehvet ve çıplaklığa ilgi ile aynı anda rastlamak pek mümkün değil.

Filmin kadınları bu şekilde tasvir etmesi, at ve silaha nasıl yaklaştığı konusunu da önemli kılıyor. Yusufçuk, otelde uyumadan önce iki tüfeğini yatağa yatırıyor ve “Sen erkeksin, sen de avrat” diyerek üzerlerini örtüyor. (42:35-43:07) (Bu noktada, Türk ordusu içinde silahı avrat olarak nitelendirmenin ve silahını kaybeden askerlerle buradan hareketle dalga geçmenin yaygın olması üzerinde de düşünülebilir.)

At konusu da silahtan çok farklı değil. Filmin bir noktasında Yusufçuk’un atı çalınıyor. Bunun üzerine, Yusufçuk adeta eksik bir adam haline geliyor ve hatta bu nedenle alay konusu oluyor.

Neden sonra, Yusufçuk, atını çalan Kumarbaz'ı (Tuncer Necmioğlu) yakalayıp atını geri alıyor ve artık üç ihtiyacının üçüne de sahip olan bir erkek olarak köyüne dönüyor...

At-avrat-silah üçlemesinin Türk kimliğiyle ilişkilendirilmesi hakkında da birkaç şey söylemek mümkün. **Tarihte, atlara, silahlara ve kadınlara sahip olmak ya da at ve silahlarla başkalarının at ve silahlarını (ve çoğu zaman da kadınlarını) ele geçirmeye çalışmak, istisnadan ziyade kural durumundaydı. O halde, böyle bir şey nasıl herhangi bir milletin ayırt edici özelliği olabilir?** Bütün bunlar bir yana, bir insan, yüceltebileceği ve kendi kimliğinin bir parçası olarak benimseyebileceği onca şey varken, neden barbarlıkla özdeşleşmiş olan bu üç “nesne”yi tercih eder?

Eşrefpaşalı (1966)

- Yönetmen: Erdoğan Tokatlı
- Senaryo: Yılmaz Güney, Erdoğan Tokatlı
- [IMDb](#)

Özet

Zengin bir işadamı olan Ali Bey (Feridun Çölgeçen), gençliğini İzmir'in kabadayılar diyarı mahallesi Eşrefpaşa'da geçirmiştir. Ali Bey, yıllar sonra eski mahallesine geri döner. Bunu yapmaktaki tek gayesi, mahalleliyi kandırıp evlerini ellerinden almak ve sonra da bu evleri yıkarak arazileri üzerine büyük bir fabrika inşa etmektir. Bu amaçla, ev sahibi olan herkese küçük yardımlarda bulunmaya başlar. Yardımda bulunduğu bu insanların okuma yazmaları dahi yoktur. Bu sayede, onlara evlerini sattıklarını ve talep üzerine derhal boşaltacaklarını belirten sözleşmeler imzalatması zor olmaz.

Ancak, mahalle sakinlerinden, marangozlukla iştiğal eden Kudret (Yılmaz Güney), Ali Bey'e güvenmez. Bu nedenle de, Ali Bey ile birlikte çalışan ve mahallenin en azılı kabadayısı olan Hasan'ın (Özdemir Aydın) kendi evlerine de uğrayıp annesine “oğlu için rakı parası” bıraktığını öğrenince rahatsız olur ve derhal Ali Bey'in evine giderek parayı iade eder. (Bu vesileyle, Ali Bey'in kızı Ayşe -Nebahat Çehre- ile tanışmış da olur.)

Parayı iade etmesinin ardından bir de Kabadayı Hasan'ı döven Kudret, bir anda Eşrefpaşa ve civarında nam salar. İnsanlar Kudret'in etrafında toplanırlar ve mahallede Ali Bey'e karşıt bir grup ortaya çıkar. Artık mahallenin yeni kabadayısı olan Kudret, kendi adına (bilgisi dışında) toplanan haraçlarla, mahalleye küçük bir okul ve sağlık istasyonu kurulmasını sağlar.

Bu şekilde mahallelinin sevgisini kazanan Kudret, insanlara Ali Bey'in planlamakta olduğu işin iç yüzünü anlatmaya başlar. Bütün bunlardan rahatsız olan Ali Bey ise, buna karşılık bir anlaşmaya varma ümidiyle herkesi evine davet eder. Eve vardıklarında, Ali Bey tatlı sözlerle misafirlerini kandırmaya çalışsa da, Kudret, kendilerine evlerinin gerçek değerine karşılık gelen bir ödeme yapılmadığı müddetçe anlaşmalarının mümkün olmadığını söyler. Bunun üzerine, ortam gerilir ve herhangi bir uzlaşım mümkün olmaz.

Ali Bey, Kudret varolduğu müddetçe planını hayata geçirmesinin mümkün olamayacağını artık

anlamıştır. Bu nedenle, daha önce Kudret'ten dayak yiyen Kabadayı Hasan'a para verir ve şerefini kurtarmasını söyleyerek onu cinayete azmettirir. Kudret ile Hasan karşı karşıya gelirler ve birbirlerine ateş ederler. Bu şekilde her ikisi de yaralanır. Kudret, iyileşmek üzere evinde istirahate çekilir.

Kudret'in yokluğunu fırsat bilen Ali Bey, Eşrefpaşalıları kandırır. Önceden Kudret ile birlikte hareket eden Amcaoğlu (Senih Orkan), Fakülteli (Tuncer Necmioğlu) ve Ayının Yavrusu (Aydemir Akbaş), fabrika açılması durumunda iş sahibi olacaklarını söyleyerek mahalleliyi evlerini boşaltmaya ikna etmeye çalışırlar. Kudret'in yanında, sadece Ayşe, Halil (Ali Şen) ve Ayı (Kadir Savun) kalır.

Neticede, taraflar arasında silahlı bir çatışma gerçekleşir. İlk ölen Yavru olur. Fakülteli yaptıklarına pişman olarak Kudret'in yanına dönmeye karar verince, (başından beri aslında ikili oynamış olan) Amcaoğlu onu öldürür. Kudret de nihayetinde Amcaoğlu'nu öldürür ve bu cinayetlerden ötürü yirmi sene hapse mahkum olur.

Bazı notlar

- Film, bir dolandırıcının insanlara üzerinde neler yazdığını bilmedikleri kâğıtlar imzalatarak koca bir mahalleye sahip olmaya çalışması üzerine kurulu. Böyle bir şey (ilgili kişiler okuma yazma bilmeseler dahi) gerçek hayatta mümkün olabilir mi? Nahalleye birileri gelip, ev sahiplerine harçlık dağıtmaya ve karşılığında bir şeyler imzalatmaya başladığında, hiç kimse bu durumdan şüphelenmez mi? Ya da, böyle bir durumda insanlar gerçekten de imza atmak için kuyruğa girerler mi? Diyelim ki, insanlar gerçekten de bu kadar aptal. Peki, olayın iç yüzü anlaşıldığında, ortada evleri sahtekârlıkla ellerinden alınan bunca insan varken, bu durum bir dava konusu olmaz mı?
- İnsanların kolay kandırılabilmesini film kimi zaman çok aşırı uçlara taşıyor. Örneğin, Ali Bey, hiçbir eğitimi olmayan (ve belki okuma yazma dahi bilmeyen) Yavru'yu fabrika kurulunca avukat olacağına inandırabiliyor. Ya da, insanlar, kurulacak bir fabrikada kendilerine vaad edilen bir iş karşılığında, evlerinin mülkiyetinden vazgeçip sokakta kalmayı düşünebiliyorlar.
- Kudret'in haraç paraları ile mahalleye küçük bir okul ve sağlık istasyonu kurması da, hayatın gerçeklerine yabancılığın bir diğer örneği. (Kudret, adeta, "*Alın şu paraları, mahalleye bir okul bir de sağlık ocağı kurun*" diyor etrafındakilere.) Bir okul ya da sağlık ocağı böyle rastgele yapılabilir mi? İnşa edilecek binaların arazilerini, planlarını, izinlerini, okuma yazma dahi bilmedikleri için küçümsenen (ve yine ancak bir lider/kabadayı öncülüğünde bir şeyler yapabilen) insanlar halledebilirler mi? (Ya da, senaryonun baştan böyle bir gerçekçilik kaygısı var mı?) Ya da, bölgede (ya da ülkede) okul ve sağlık ocağı eksikliğinin nedeni, gerçekten de bu hizmetlerin verileceği binaların bulunmaması mı? Yoksa, asıl neden bu kurumların işleyişini mümkün kılacak insan gücü ve teçhizatın yetersizliği mi? Yeni bir ülke/sistem inşa etme iddiasında olan insanların çektikleri filmlerde bu gibi sahnelere sıklıkla rastlamak, aslında bu kişilerin hiçbir ciddi hayat tecrübesine sahip olmadıklarını ve sloganlarla düşündüklerini ima ediyor.
- Filmin senaryosu dahi, yine hayat tecrübesi yoksunluğundan ileri gelen bir varsayım üzerine kurulu. Hikâyenin özünde, kurulacak bir fabrikaya yer açabilmek için merkezi bir yerleşim yerindeki evleri yıkmak ve hatta bir mahalleyi ortadan kaldırma düşüncesi var. Bir fabrika, çok daha düşük maliyetli ve faaliyeti için çok daha işlevsel olan onca arazi varken, neden bir

şehrin orta yerindeki bir mahalleyi dümdüz etmek suretiyle kurulsun? Dünya üzerinde, böyle bir yere, bu şekilde kurulmuş bir fabrika var mı?

- Filmin gerçeklikle ilişkisini problemlile hale getiren bir diğere örnek ise, Ali Bey'in sırf Kudret'e kefil olduğu için kızı Ayşe'yi evden kovması. Ortada başka hiçbir sebep yokken bir babanın böyle bir şey yapması, pek makul değıl. (Kapitalist karakterin kötücüllüğünün altını çizmek için senaryoya yapılmış olan ideolojik bir müdahale olması muhtemel.)
- Yılmaz Güney filmlerinin mükerrer temalarından biri olan kabadayılık, bu filmin de merkezinde. Kudret, daha önce de vurdulu kırdılı işlere karışıp üç sene hapiste yatmış. Ancak, suçu kendinde görmüyor ve başına gelenleri, "*Ben sevmem kavgayı; ama bela üstüne üstüne gelir adamın*" diyerek açıklıyor.
- Filmde, Kudret'in sevdiği bir kız var. Ancak, babası bu kızı Kudret'e vermiyor. O esnada, Ali Bey'in kızı Ayşe ile tanışan Kudret, bu sefer ilgisini ona yöneltmeye başlıyor. Ancak bir gün eskiden sevdiği kız ile sokakta karşılaştığında, kız (daha önce konuştukları konuyu yeniden açarak) kendisini kaçırabileceğini ima ediyor. Kudret ise, onu tersliyor ve (müstehzi bir ifade ile) babasının ona zengin bir koca bulmasının daha iyi olacağını söylüyor. (Belli ki, sermaye düşmanlığı sevgiden de önce geliyor ve belki başka bir kızla tanışınca -bu yeni kız zengin dahi olsa- önceden sevilen kıza yan çizmeyi gerekçelendirebiliyor.)
- Filmin ilk sahnelerinde bir parça tuhaf bir Amerika muhabbeti dönüyor. Ali Bey'in yanında (senaryo ile hiçbir ilgisi olmasa da) Amerikalı biri var (Bu kişiyi filmin geri kalanında hiç görmüyoruz). Ali Bey, etrafındaki mahallelilere, Amerika'nın bizim dostumuz olduğu, kullanmakta olduğumuz ürünlerin önemli bir kısmının Amerikan malı olduğu, ülkemizde Amerikalıların bulunduğu ve bu nedenlerden ötürü Amerikalıların dillerini bilmemenin ayıp olduğunu anlatıyor. Bu sahneler, yerel sermayenin uluslararası sermaye ile işbirliği içinde olduğu ve bu durumun kültürel emperyalizmi de beraberinde getirdiğı yönünde zorlama imalar içeriyor. İlgili sahnelerin ardından (herhalde halkın bu konuda ne kadar şüursuz olduğunu gösterme adına) bir de mahallelilerden Halil konuşturuluyor. Kendisine Amerikan kelimesinin anlamı sorulan Halil, şunları söylüyor: "**Amerikan demek, Amerikan demektir. Yani zengin; çok zengin! Ve de bizim dostumuz...**" Amerikalıların Eşrefpaşa'da ne işleri olduğu sorusuna Halil'in verdiğı cevap ise şöyle: "Amerikan dedin mi her yerde işi olur; her yerde işi olur; her yerde. Ve de burda, her yerde, ve de başka bir yerde. ... Her yerde, tastamam. Onlar cigara içerler, konuşurlar ve de gezerler. Amerika iyidir."
- Filmin geri kalanı ile çok fazla ilgisi olmayan bir sahnede, Kudret, Ayşe'nin başına konan bardağa takriben yirmi metre öteden ateş ediyor ve bardağı vuruyor. Nişancılığına güvenen Yılmaz Güney, bu sahnede gerçek mermi kullanmış. İlgili sahnenin, Yeşilçam tarihinde ayrı bir yeri olsa da, ortada ciddi bir tuhafılık da yok değıl. Bir oyuncunun (hem de alkollüyken) böyle bir şeye kalkışabilmesi, kendisine doğru ateş edilen Nebahat Çehre dahil etraftaki hiç kimsenin buna engel olmaması, böyle bir hadisenin bugün itibariyle hala hoş bir anı olarak [anlatılabiliyor](#) olması ve Nebahat Çehre'nin o gün orada kamera önünde ölmüş olması durumunda bütün bunların nasıl hatırlanacağını pek kimsenin aklına gelmemesi, herhalde biraz kültürle ilgili bir şey.
- Filmin sonunda, Ali Bey'in hükümeti de dolandırdığı ortaya çıktığından tutuklandığını öğreniyoruz. Devlet zoruyla senaryoya eklenmiş bir şey olmalı. O dönemde böyle şeyler yaygın. Devlet, filmlerde suçlular yakalansın istiyor. Bu, sadece Türkiye'ye özgü bir

müdahale de değil; Alfred Hitchcock filmlerine dahi bu türden müdahaleler yapılmış.

Benim Adım Kerim (1967)

- Yönetmen: Kemal Dilbaz
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Kısa bir zaman zarfında, bir fabrikatör, bir kahya ve bir konsomatris öldürülür. Polis, bu üç cinayetin birbiriyle bağlantılı olduğunu düşünür ve failerin peşine düşer.

Cinayeti soruşturan ekipteki polislerden biri de Kerim'dir (Yılmaz Güney). Ancak, Kerim sivil çalışmakta, ilköğretim çağındaki oğlu Levent (Levent Özdilek) dahil herkesten gerçek mesleğini gizlemekte ve kendisini insanlara **sümüklüböcek tüccarı** olarak tanıtmaktadır.

Sivil Polis Kerim, bu cinayetlerin peşine de yine aynı sıfatla düşer ve çok geçmeden şüphelileri tespit eder: Soruşturulan cinayetlerin ikisinde, öldürülen fabrikatör Rasim Bey'in idari işlerine bakan Halil Bey (Tuncer Necmioğlu) ve adamlarının parmağı vardır. Ancak, Halil Bey ve yardımcısı Niyazi (Danyal Topatan), Kerim'in cinayetleri aydınlatmak üzere olduğunun farkına vardıklarından tetiktedirler ve nihayet bir çatışma sonunda onu yakalarlar.

Halil Bey'in adamları, Kerim'i bir traktöre bağlar ve yerde sürükleye sürükleye çiftliklerine götürürler. Ancak, Kerim, orada öldürülmeden önce ellerinden kurtulmayı ve Halil Bey dahil herkesi tek başına etkisiz hale getirmeyi başarır. Her şey sona erdikten sonra olay yerine gelen polis, Halil Bey'i tutuklar.

İki Yan Hikaye

Bu basit senaryoya, iki de yan hikaye eşlik eder. Bu hikayelerden biri, Sivil Polis Kerim ile oğlu Levent ile arasındaki sorunlu ilişki üzerinedir. Levent, (psikopat denecek derece) soğuk bir şekilde konuşan bir çocuktur ve babasını hiç sevmemektedir. Hatta, gayet monoton bir tonla bunu sürekli dile getirir (dakika [6:23](#)-8:32). Neticede, babasına olan sevgisizliğine dayanamaz ve evden ayrılmak, yatılı okumak istediğini söyler. Kerim, oğlunun bu isteğini kabul eder. (dakika [10:54](#)-13:07) Neden sonra Levent yatılı okuldaki arkadaşları ile konuşmaktayken, babasını neden sevmediğini öğreniriz: **“Babam gibi olmamak için bütün gayretimi sarf ediyorum. Babam, karı gibi yemek pişirir, bulaşık yıkar, çamaşır yıkar. Biraz da iyi araba kullanır o kadar.”** (dakika [50:34](#)-51:24) Levent'in babasına bakışı, onun bir polis olduğunu öğrenmesinden ve gangsterlerle mücadelesine şahit olmasından sonra adeta 180 derece değişir. O ana dek sürekli hiç sevmediğini söylediği babasına ilk sözleri **“Seni çok seviyorum, baba!”** olur. (dakika [59:32](#)-59:50) Bu sahneler, geleneksel cinsiyet rollerini ve temel ölçüsü güç olan otoriter zihniyeti yüceltmek için çekilmiş gibidir.

Senaryoya eşlik eden ikinci hikaye ise, Polis Kerim'in öldürülen fabrikatör Rasim Atasoy'un kızı

Birsen Hanım'a (Birsen Menekşeli) verdiği hayat dersidir. Birsen Hanım, hayatı boyunca hep ihtiyacı olan her şeye sahip olagelmışse de, mutsuzdur. Babasını da sevmemiştir. Hatta babasının ölümüne bile üzülmediğinden, öldürülmüş olup olmadığını da umursamamaktadır. Polis Kerim olaya müdahil olduğunda, Birsen Hanım'ın sorununu hemen anlar ve ona yardımcı olur. Yaptığı şey basittir: Birsen Hanım'ı arabasına bindirir ve ona fakir mahalleleri gezdirir. Bu günübürlük yolculuk, Birsen Hanım'ın hayatını değiştiren bir deneyim olur. Zira, varlıklarından haberdar dahi olmadığı insanların sıkıntı ve sefalet içindeki hayatlarına şahit olmuştur. Birsen Hanım gördüklerinden, o kadar etkilenir ki, hayatını büsbütün değiştirir. Her şeyini fakirlere dağıtır ve civardaki bir köye yerleşip çiftçiliğe başlar. Polis Kerim onu ziyaret etmek üzere ilgili çiftliğe gittiğinde, Birsen Hanım'ın bütün dertlerinin bittiğine, hem bunalımdan kurtulduğuna, hem de insanları sevmeye başladığına şahit oluruz: **“İyiyim. Şimdi daha kuvvetliyim. Çalışıyorum. Terliyorum. Emegiyle geçiniyorum. ... Hayatımda ilk defa yaptığım bir işten memnunluk duyuyorum. İnsanları seviyorum. Onlar da beni seviyorlar.”** (dakika [1:00:24](#)-1:02:20)

Filmin yansıttığı zihniyet

a. Sermaye düşmanlığı (ya da soykırımcı bir komünizm)

Film, farklı karakterin ağzından sürekli tüccarları kötülüyor. Örneğin, ilk sahnelerden birinde, Polis Kerim'in oğlu Levent tüccarları şöyle kötülüyor: **“Ne iş yapar bu tüccarlar? ... Ahırlar, satarlar, herkese kazık atarlar!”** ([6:45](#)-7:25)

Henüz bir çocuk olan Levent'in bu sözleri, her yerde rastlanabilecek türden, öylesine edilmiş bir laf gibidir. Ali Ağa'nın (onunla parası için birlikte olan) karısı Nevin'in (Nuran Aksoy) tüccarlar hakkında sarf ettiği sözler ise, senaryonun bir diğer “laf sokma” çabası gibidir: **“Sen tüccara benzemiyorsun; tüccarlar senin kadar akıllı değiller çünkü.”** ([15:16](#)-15:25) Senaryonun akışı ile de pek bir ilgisi olmayan bu sözün, herhangi bir zeka pırıltısı barındırdığını söylemek zordur.

Filmin son sahneleri ise, bu gibi sataşmaların çok ilerisine giderek, asıl çerçeveyi sunar: Yaşanmakta olan, bir sınıf çatışmasıdır. Polis Kerim ise, **“sümüklüböceklerle savaşmak”** suretiyle bu mücadelede üzerine düşeni yapmaya çalışan bir devrimcidir. Takriben iki dakikalık sahne, filmin manifestosu gibidir ve içerdiği imalar itibarıyla, Türk solunun (şiddete mesafeli olmak bir yana) şiddeti temel mücadele biçimi olarak algılamasının erken dönem örneklerinden biridir:

Polis Kerim (oğluna hitaben):

- “... mühim olan vermesini bilmektir. Yakındakilere, uzaktakilere, bütün insanlara yardım için varlığını ortaya koyunca kişiliğini bulur insanoglu. Büyür, değer kazanır, sümüklüböcek olmaktan kurtulur, kutsallaşır ve yaşantısını hak eder. Yarının dünyası böyle insanların çoğunlukta olduğu bir dünya olacak. Kendini ona göre hazırla. Ve yarının daha doğru, daha mutlu dünyasının geliş şartlarını değiştiren, yarını uzaklara itmek isteyen hastalıklı bünyelerle, sümüklüböceklerle savaşmakla kendi payına düşeni yapmaya çalışan babanı, sana gereken ilgiyi göstermediği için hoşgör, affet.”

Levent:

- “Sen affet beni baba. Sana söz veriyorum; bundan sonra sümüklüböceklerle karşı savaşında bedenimle olamasam bile, yüreğimle yanında olacağım.”

Polis Kerim:

- “Şimdi nereye gidelim oğlum? Malatya'ya mı Diyarbakır'a mı?”

Levent:

- “Yetişmeni istiyorum baba. Her yere yetişmeni istiyorum. **Bütün sümüklüböcekleri yok edelim!**” (dakika [1:02:58](#)-1:04:17)

Bu manifesto-diyalog, Birsen Hanım’ın emeğe yaptığı vurgunun hemen ardından gelir. Birsen Hanım, yaşadığı şehri ve sahip olduklarını terk etmiş ve bir tarlada çalışmaya başlamıştır. Filmin verdiği mesaja göre, Birsen Hanım bu şekilde hem mutluluğu bulmuş, hem de sümüklüböcek olmaktan kurtulmuştur. Bu mesaj ile hemen arkasından gelen (yukarıdaki) diyalog birlikte değerlendirildiğinde, ortaya çıkan tablo ürkütücüdür.

Her şeyden önce, film, (klasik Marksist bir yaklaşımla) sadece el emeğini yüceltir. Ancak bu kadarıyla yetinmeyerek, kazançlarını ter dökmeyen elde eden ve başkalarıyla paylaşmayan insanları “**sümüklüböcekler**” olarak nitelendirir. Bu nitelendirme, tipik bir dehumanizasyon örneğidir ve [1994 Ruanda Soykırımı](#) öncesinde günlerce Tutsilere “**hamamböcekleri**” şeklinde atıfta bulunarak katliamın zihinsel alt yapısına katkıda bulunan radyo yayınları ile aynı doğrultudadır. Diyalogun sonunda yapılan bütün sümüklüböcekleri yok etme çağrısı ise, soykırımcı yaklaşımın itirafı gibidir.

Bütün bunlar, filmi bir diğer yönü itibariyle daha ilginç kılar, zira bu filmin çekilmesinden sekiz sene sonra, Kamboçya’da yukarıdakilerin tamamını hayata geçiren bir soykırım yaşanır. 20. yüzyılın dört büyük soykırımından biri olan bu soykırımda, el emeğini ve köylülüğü yücelten [Kamboçyalı komünistler](#), takriben iki milyon “sümüklüböceği” öldürürler – ki bu rakam Kamboçya’nın o zamanki nüfusunun dörtte birine karşılık gelir.

Komünistlerin hedefinde şehirli ve eğitilmiş insanlar vardır. Dolayısıyla, sadece gözlüklü olmak (yani eğitilmiş görünmek) dahi pek çok insanın hayatını kaybetmesi için yeterli olur. 1975 ile 1979 yılları arasında gerçekleşen [Kamboçya Soykırımı](#)nın sonunda, Kamboçya’nın şehirleri hayalet şehirler haline gelir. Çünkü, amaç tarıma dayalı bir toplum inşa etmek olduğundan, devrimciler, sakinlerini öldürdükleri şehirlere yerleşmemiş ve kırsal alanda yeni bir tarım toplumu kurmaya çalışmışlardır.

Bu film, Kamboçya’da yaşananların çok da uzağına düşmeyen, ideoloji temelli bir soykırımı yüceltiyor.

b. *Cinsiyetçilik*

Film, kadınlar hakkında kategorik, cinsiyetçi ifadelerle yer vermekten çekinmez. Örneğin, Polis Kerim’in karısı, “745 liralık polis maaşıyla geçinemedi”ği için kocasını terk etmiştir. Kerim (bu durumu oğluna izah ederken) şu sözleri sarf eder: “**Kadınlar ister oğlum. Sadece isterler ve hiçbir zaman da sadece aldıklarıyla yetinmezler. Hak edip etmediklerini düşünmeden daima isterler, isterler, isterler... Oysa mühim olan vermesini bilmektir.**” (dakika [1:02:22](#)-1:22:59)

Benzeri bir tavrı, kocası Ali Ağa’dan “para tırtıklamak” peşinde olan Nevin Hanım’da da gözlemlemek mümkündür. İlgili sahnede, Polis Kerim’in müstehzi tavırlarla (ve adeta karşısındaki insanı aptal yerine koyarak) Nevin Hanım’a yaklaşabilmesi de, filmin kadınlara bakışını yansıtmaya itibariyle ayrıca önemlidir. (dakika [26:26](#)-26:52)

Sonradan, bu ikilinin birlikte vakit geçirdiğini öğrenen Halil Bey ile Nevin Hanım arasında geçen diyalog da enteresandır:

Halil Bey:

- “Yattın mı?”

Nevin Hanım:

- “O nasıl laf? Çıldırдың mı?”

Halil Bey:

- “Yattın mı?”

Nevin Hanım:

- “Çıldırдың mı?”

Halil Bey:

- “Hiçbir kadın yaptıklarını söyleyecek kadar cesur değildir. Bunu bile bile yalanlarına inanırız. İNANIRIZ!” (dakika [33:28](#)-33:49)

c. Tek Adam zihniyeti

Polis Kerim, her şeyiyle bir Tek Adamdır. Sahada tek başına hareket ettiği gibi, soruşturmayı da neredeyse tek başına yürütür. Emniyet’teki toplantılara pek uğramaz. Uğradığında da, doğru dürüst görüş belirtmez. Cinayetler hakkında ne düşündüğü sorulduğunda, “Ben gerizekalıyım, biraz geç düşünürüm” gibi muhababını ciddiye almayan, tuhaf cevaplar verir. (dakika [8:32](#)-9:05) Teşkilat içindeki tavırlarına bakılırsa, kimin amir, kimin memur olduğu dahi belli değildir. Örneğin, masa arkasındaki yaşını başını almış kişi, Kerim ile az önce senli benli konuşmakta iken, Kerim’in bir noktada kendisini, “**Konuşmamı kesmeyin!**” diyerek terslemesine üzerine “Afedersiniz” deyiverir. (dakika [29:20](#)-30:08) Filmin sonlarına doğru, Kerim’in silahlı bir çeteye çatışmak üzere tek başına yola çıkması da yine Yeşilçam’a özgü bir kahramanlık örneğidir. Şöyle ki, Yeşilçam kahramanları, kolay kolay başkalarıyla birlikte hareket etmezler. Ya tek başlarındırlar, ya da etraflarında, bir tür saygı ilişkisi içinde oldukları fedai ayarında kimseler vardır.

Diğer detaylar

a. Enteresan öge

Halil Bey, biraz enteresan bir karakter. Tavırları, ruh hastası olduğunu ima ediyor. Ancak, film bu konuda çok fazla arkaplan bilgisi vermiyor. (Kaldı ki, Yeşilçam karakterleri de zaten psikolojik çalışması yapılmış karakterler değil.) Halil Bey hakkında, yedi ya da on sene hapis yattığı, üç sene evvel Ankara’da bir yeraltı mahzeninde dişlerinin ve tırnaklarının söküldüğü ve intikam alma isteği ile dolu olduğu dışında pek bir şey öğrenemiyoruz. Halil Bey’in yer aldığı ilginç sahneler için bkz.: (dakika [35:20](#)-35:41) (dakika [36:27](#)-36:48) (dakika [37:09](#)-37:42) (dakika [57:13](#)-57:23)

b. Bir Yeşilçam klasiği: Patron fırçası

Yeşilçam filmlerinin vazgeçilmez sahnelerinden biridir: Mafya babası ya da patron ayarındaki kötü kişi (misal, Turgut Özatay ya da Bilal İnci) bir dolu adamını kahramanın üzerine salar. Bu kahraman (misal, Yılmaz Güney ya da Cüneyt Arkın) bu adamların bir kısmını öldürür, bir kısmını yaralar ve neticede yakalanmadan ellerinden kurtulur. Bir sonraki sahnede, geri dönen adamların patronun karşısında dizildiklerini görürüz. Patron haliyle öfkelidir ve adamlarına hakaretler eder, hatta bazen dayanamaz bir yandan yumruklar: “**Beceriksizlerrrrr!.. Utanmazzlarrrrr!.. İşe yaramazzlarrrrr!.. On kişi bir adamı alt edemediniz!..**” Bu filmdeki patron fırçası için bkz.: (dakika [25:36](#)-25:51)

c. Yeşilçam’a özgü amatörlikler

Amerikan filmlerinin klasik sahnelerinden biridir: Büyük bir kamyonetin direksiyonundaki adam,

demir çerçevesi ve içleri tel örgülü kapıya doğru ilerler, hiç hız kesmeden kapıya çarpar ve orta yerindeki kilidi kırılan kapı, iki yana doğru açılır. Bu filmde de buna benzer bir sahne var. Ancak, (muhtemelen gece olduğundan seyircinin durumu anlamayacağı düşünülerek) demir kapı yerine incecik tahtalardan bir sözde kapı hazırlanmış. Kamyonun çarpmasıyla birlikte bu ince tahtalar lastik gibi eğiliyor. (dakika [24:10](#)-24:20)

d. *Anlamsız sahne*

Bir parti verilmektedir. Halinden bir parça sarhoş olduğu anlaşılan bir adam, yanındaki kadına şöyle der: “Kadın dediğin de üç beş çeşit fırkalar; kimi yüksekte uçar, kimi de böyle gagalar işte.” ([23:45](#)-24:03) Bu yedi saniyelik sekansın filmin geri kalanı ile hiçbir bağlantısı yoktur. Bu anlamsız sözden ne anlamamız gerektiği de meçhuldür. Şayet anlatılmak istenen bu gibi yerlerde bulunan insanların ne derece boş ya da “yoz” kimseler oldukları ise bile, bunun yolu bu mudur, emin değilim.

e. *Bir mantıksızlık*

Her Yeşilçam filminde olduğu gibi bu filmde de mantıksızlıklara denk gelmek zor değil. Polis Kerim, ileride kendisine Ali Ağa'nın çiftliğinde (ve hatta çiftliğin spesifik bir yerinde) işkence edeceklerini nereden biliyor ki, ilgili yere silah ve bıçak bırakıyor? Emniyet'te cinayetleri çözmekle uğraşan polisler sabah olduğunda neden akşamdan kalma gibiler? Neden baş ağrısından şikayet ediyorlar? Masada neden içki şişeleri var? Orası meyhane mi? Örnekler artırılabilir... Ancak bir sahne var ki, mantıksızlığı çok daha vahim bir boyuta taşıyor.

Polis Kerim, cinayet dosyalarını incelerken, iki cinayet arasında bazı paralellikler tespit ettiğini söylüyor ve ardından, gayet ciddi bir tonla, tespit ettiği ilk paralelliği dile getiriyor: “[**Cinayete kurban giden**] **Ahmet Kargılı ile Rasim Atasoy arasındaki münasebet, birinin denizde ölmesi, öbürünün denizci olarak askerliğini yapmış olması.**” (dakika [28:58](#)-30:08)

Çirkin Kral Affetmez (1967)

- Yönetmen: Yılmaz Atadeniz
- Senarist: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Mustafa Işık (Tuncer Necmioğlu) bir fabrikada müdürdür. Bir sabah, evinin kapısını polisler çalar ve onu gece fabrikada gerçekleşen ve iki veznedarın ölümüyle sonuçlanan bir soygundan ötürü tutuklarlar. Mustafa Işık, idamla yargılanır. Aslında masumdur. Ancak kendisini oyuna getirenler, şahitleri satın alarak davanın seyrini tamamen aleyhine döndürürler.

Bunun üzerine, Mustafa Işık, kızkardeşi Ayşe'den (Nebahat Çehre), Yusuf Dağcı adlı birinden yardım talep etmesini ister. Yusuf Dağcı (Yılmaz Güney), Mustafa Işık'ın kan davalısıdır. Hatta, geçmişte bir kez Mustafa Işık'ı öldürebilecek durumda iken bunu yapmamış ve bu işi daha ileri bir tarihe ertelemiştir. Çünkü, Mustafa Işık'ı evlendikten ve çocukları olduktan sonra ölümle karşı karşıya getirerek ona daha fazla acı vermek istemiştir.

Durum bu iken Mustafa Işık'ın Yusuf Dağcı'dan yardım istemesinin nedeni, bu olayı kendisi için bir şeref meselesi olarak görmesidir. Zira, suçlu bulunursa, bir katil ve hırsız olarak idam edilecek ve oğluna utanç verici bir isim bırakacaktır. Ama Yusuf Dağcı'nın yardımı ile bu işten kurtulursa, sonrasında ölümü onun elinden olsa bile, en azından şerefini kurtarmış olacaktır.

Yusuf Dağcı, olanları öğrenince, düşmanının ipite ölmesini istemediği için ona yardım etmeyi kabul eder ve derhal konuyu incelemeye başlar. Çok geçmeden de olayı aydınlatır. Soygun, cinayet ve sonrasındaki komplo, Mustafa Işık'ın patronu, yani fabrikanın sahibi Yıldırım Bey'in (Yıldırım Gencer) işidir. Hatta, Mustafa Işık'ın karısının (Nuran Aksoy) da Yıldırım Bey ile ilişkisi vardır. Yusuf Dağcı'nın bu gerçekleri ortaya çıkarmasının ardından, Mustafa Işık beraat eder.

Bu olayların ardından, (Mustafa Işık'ın kızkardeşinin ısrarlarının da etkisiyle) taraflar, aralarındaki kan davasına bir son verirler. Hatta, Mustafa Işık'ın kız kardeşi Ayşe ile Yusuf Dağcı hayatlarını birleştirirler.

Filmden Bazı Detaylar

a. Mertlik/Yiğitlik

Dayanağı belli olmayan, kıymeti kendinden menkul yiğitlik, mertlik ve erkeklik kriterleri bu filmin diyaloglarında da belirgin. "Neden öyledir?" diye sorulacak olsa, herhalde hiçbiri için herhangi bir makul cevap almak mümkün olmaz. Örnek:

Yusuf Dağcı:

- "Düşmanından yardım dilenmek yiğitliğe yakışmaz."

Mustafa Işık'ın kızkardeşi:

- "Eğer o düşman gerçekten mert ve erkeksen ayıp sayılmaz. Ayıp olan, düşmanın bu yardımını reddetmesidir." (dakika [18:55](#)-19:12)

b. Çirkin Kral?

Filmin adının filmin içeriği ile pek bir ilgisi yok. Aynı durum o yıllarda çekilen diğer Yılmaz Güney filmleri için de geçerli. Birkaç örnek: *Krallar Kralı* (1965), *Şeytanın Oğlu* (1967), *Azrail Benim* (1968).

Şeytanın Oğlu (1967)

- Yönetmen: Mehmet Aslan
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Emniyet müfettişi Selami Dinç (Süha Doğan), bir karate salonuna gelir ve bu işte son derece başarılı bir genç olan Kemal'e (Cenk Er) kendileri için casusluk yapması teklifinde bulunur. Teklifi memnuniyetle kabul eden Kemal'in görevi, soygun ve cinayetten tutuklu bulunan büyük gangster

Kazım Dumrul (Yılmaz Güney) ile aynı hücreye mahkum gibi girmek, onunla yakınlık kurmak ve çaldığı paraların yerini öğrenmektir.

Ne var ki, olayların seyri umulandan farklı olur. Gangster Kazım, hapisten kaçır. Kemal ise, kaçmakta olan Kazım'ı yakalamaya çalışırken yaralanır. Ancak durumu bilmeyen Kazım, yardıma ihtiyacı olduğu için Kemal'i yanına alır.

Neden sonra, Kazım ve adamları Kemal'in polis için çalıştığını öğrenirler ve onu öldürmeye karar verirler. Kemal ise, son bir arzusu olduğunu, ölmeden önce annesini görmek istediğini söyler. Zaman zaman merhameti nükseden Gangster Kazım, yardımcısının itirazına rağmen, Kemal'in son arzusunun yerine getirilmesini ister. Nedenini bilemese de, bu gence bir şekilde "kan"ı ısınmıştır.

Annesini getirmek üzere Kemal'in verdiği adrese gittiklerinde, şaşırtıcı bir gerçekle karşılaşır. Kemal'in annesi Nevin (Asuman Arsan), Gangster Kazım'ın eski sevgilisidir. Kemal ise, Kazım'ın oğludur. Bu gerçek karşısında, Kazım'ın Kemal'i öldürmesi söz konusu olamaz. Kazım, Nevin'den bu gerçeğin aralarında kalacağına dair söz aldıktan sonra, orayı terk eder.

Ancak, serbest kalan Kemal, Kazım'ı takip etmeye devam eder ve neticede bilmeden de olsa öz babasını öldürür.

Filmden Bazı Detaylar

a. Karateci Casus

Polis bu kadar zor bir görev için neden karateciler arasından casus seçer? Polis teşkilatında, bu işin eğitimini almış, alanında tecrübeli ve daha da önemlisi, işi bu olan kimse yok mudur? Bir de bu karateci genç neden bu teklifi sanki bir vatan savunması imişçesine teklif eder? Neden, "Memleket menfaatine olan her işte ölüm pahasına bile olsa varım" gibi büyük laflar eder? Neden kendisine bu teklifi yapan polisin karşısında asker gibi hazırda durur ve selam çakar? (3:55-4:40)

b. Patron Fırçası

Yeşilçam'da patron fırçası daha ziyade mafya babalarınca atılır. Ama bu filmde polis versiyonu var. Emniyet amiri (Haydar Karaer), polislere, "Size üç gün mühlet! Bu soysuzları, aşağılık katilleri yakalayamazsanız, hakkınızda işlem yaptırıciim!" diyor. Yani üç kuruş maaş için her gün silahlı çatışmalara gir, üzerine bir de böyle laflar ye... Sonra da, iyiden taraf olduğunu düşünerek habire kendini ve işini yücelt, vatan millet muhabbeti yap... (40:08-40:20)

c. Bir Soygun Sahnesi

Yılmaz Güney gayet yalıtık tavırlarla bir araba galerisini soyar. (41:10-41:50)

d. Doğru Ahmet Tavrı

Yeşilçam filmlerindeki dürüst karakterlerin [Doğru Ahmet](#) tavırları pek çekilir gibi değil. Hele bir de devlet memuru iseler hepten fena! Bu filmde Doğru Ahmet rolünü polisler oynuyor. Ancak asıl tuhaflık, bu gereksiz didaktik tavır nedeniyle Yeşilçam filmlerinde sadist ya da rüşvetçi bir polise pek rastlanmıyor olması. (Tabii bu biraz da filmler üzerindeki devlet denetimi ile ilgili olmalı.)

Pire Nuri (1968)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Aykut Düz
- [IMDb](#)
- Siyah beyaz

Özet

Karşıyakalı Pire Nuri (Yılmaz Güney) 19 sene hapis yattıktan sonra serbest kalır ve mahallesine geri döner. Mahalleliler onu merasimle karşılarlar ve Pire Nuri mahalle meydanında davul zurna eşliğinde traş olur.

Hapiste geçirdiği 19 sene, Pire Nuri'yi pek değiştirmemiştir. Dolayısıyla, suç işlemeye devam eder. İlk olarak, bazı insanlara yaklaşır ve onlardan kendisine olan borçlarını ödemelerini ister. İlgili kimselerin aslında kendisine herhangi bir borcu bulunmamaktadır ve her iki taraf da bunun farkındadır. Ama, Pire Nuri ve arkadaşları için bu şekilde suç işlemek adeta mizahi bir niteliğe sahiptir. Bu kimseleri borçlarını unutmakla suçlar, darp eder ve bu şekilde paralarını gasp etmeye çalışırlar. Neticede, Pire Nuri yeniden karakolluk olur. Ancak, davacıyı tehdit ederek paçasını kurtarmayı başarır.

Pire Nuri, müteakip günlerde, daha da cesur bir işe kalkışır. İstanbullu Onsekizlik Parlak Selami (Hüseyin Zan) adlı ünlü pavyon sahibinin dostu Hacıhüsrevli Melahat'i (Nebahat Çehre) kaçırmaya karar verir. Bu planını yakın arkadaşları Asil Ahmet (Nihat Ziyalan) ve Bit Ahmet'e (Danyal Topatan) açar. Ardından da, Melahat'i kaçırmak üzere birlikte İstanbullu'nun mekanını basarlar. Pire Nuri, kendisine direnen Melahat'i tokatlar ve sonra da omzuna alıp götürür.

Bu olayın ardından, İstanbullu, Pire Nuri'yi aramaya başlar. Ancak, Pire Nuri, iki yakın arkadaşı ve (nedense artık kendisini kaçırana sempati duymaya başlayan) Melahat, gözden uzak bir yerde saklanmaktadır. Bu nedenle, İstanbullu'nun adamları onları bulamazlar. Bunun üzerine de, Pire Nuri'nin annesinin evine giderler ve yaşlı kadıncağızın içeride olduğunu bile bile evini yakarlar.

Neticede, iki taraf arasında silahlı bir çatışma yaşanır. Pire Nuri ve Melahat dışında herkes ölür. Her şey sona erdikten sonra polisler olay yerine gelir. Komiser (Ahmet Koç), Pire Nuri'yi tutuklar.

Filmin kadınlara yaklaşımı

Film, Hacıhüsrevli Melahat'i, "piyasaya her çıkışında en az 3-4 cüzdanla dönen" bir kadın olarak nitelendiriyor. Bunun yanı sıra, güzel bir dost sahibi olmak, filmdeki erkek karakterlerin hayali durumunda.

Hem cinsel manada, hem de maddi getirileri itibariyle arzulanan dostlar, Yılmaz Güney filmlerinde aslında mükerrer bir tema. Bu temanın özellikle belirgin olduğu iki Yılmaz Güney filmi için bkz.: Zavallılar (1975); Düşman (1980)

Bu filmler neden seviliyor?

Filmlerde iyi karakterleri olduğu gibi, kötülerini de sevenler yok değil – ki bu gayet doğal. Örneğin, [Matrix serisinde Ajan Smith](#)'i [Neo](#)'ya tercih edenler ya da Yeşilçam özelinde Erol Taş'a hayranlık duyanlar az değil. Ancak, Yılmaz Güney'in canlandırdığı Pire Nuri gibi karakterlere yönelik ilgi tam olarak bu çerçeveye oturmuyor.

Her şeyden önce, bu filmlerde her zaman bir iyi bir de kötü taraf yok. Daha ziyade, kötüler arasında geçen mücadeleler söz konusu. *Pire Nuri* de bu ayarında bir film. “*Bana Adanalı Pire Nuri derler; 19 senem var; diyarı gurbet gezmişim, mekan tutmamışım; bir bıçakla adamı ikiye bölerim*” diyen bir adam, insanları korkutuyor, tehdit ediyor, gaspta bulunuyor ve kadın kaçırıyor. Ancak, bu filmler hakkında yapılan yorumlar, bu türden Yılmaz Güney karakterlerinin ciddi bir hayran kitlesine sahip olduğunu ima ediyor.

Burada hayranlık duyulan tam olarak nedir? Doğru dürüst bir hikayesi ya da senaryosu bile olmayan bu filmlere Türkçe sinema sitelerinde son derece yüksek puanlar verenler ve hatta bu filmleri yere göğe koyamayanlar, tam olarak neyi beğenmektedirler? Bu çerçevede yapılacak dikkatli bir analiz, Türkiye'nin bir kesiminin taşıdığı zihniyet ve bu zihniyeti besleyen ideoloji hakkında epey fikir verici olabilir.

Azrail Benim (1968)

- Yönetmen: Yücel Uçanoğlu
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Örfi (Yılmaz Güney) henüz küçük yaşta iken babasını kaybeder. Annesi ve kız kardeşi ile birlikte yaşamaya başlar. Mahallenin kahvecisi, Örfi'nin dul kalan annesine laf atmayı adet edinince, Örfi onu bıçaklar ve hapse girer. Örfi hapisteyken annesi ölür. Kız kardeşi ise, bir aileye evlatlık verilir.

Örfi, hapisten çıktıktan sonra artık bir kabadayıdır. Başını beladan kurtulmaz... Gerçek kimliğini kız kardeşi Cemile'ye (Gülgün Ok) açıklamaz. Zira, Cemile'nin “bir serserinin kardeşi” olarak anılıp utanç duymasını istemez. Cemile'yi büyüten aileye müteşekkir olduğu için, onlara gizlice yardım eder.

Filmin başlarında hızlıca seyirciye aktarılan bu çerçevenin ötesinde senaryo ciddi manada herhangi bir konu içermez. Filmin geri kalanı, büyük ölçüde, Örfi ile onu öldürmek isteyenler arasındaki kaçma-kovalama sahnelerinden ibarettir.

Filmden Bazı Detaylar

a. Cinsiyetçilik

Örfi, çatışma yaşanmasını istemediği için kendisine silahını getirmek istemeyen hanımefendiye şöyle der: “Siz kadınlar hepten aptalsınız dinime... Akıl denen bir şeyi Allah vermemiş size.” (58:53-1:02:30)

b. Yeşilçam’a Özgü Yapaylık

Avukat Şevket Bey, Cemile’ye gerçek babası olmadığını şu cümlelerle açıklar:

“Dinle Cemile... Sen benim hayatta sevdiğim tek varlığımın. Sana bir itirafta bulunacağım, yalnız soğukkanlı olarak beni dinlemeni bilhassa rica ediyorum senden. Bu durumu ne zamandır sana söylemek isterdim, fakat bir türlü söyleyemedim. Cemile, kızım, ben senin baban değilim.”

Bu son cümle üzerine, Cemile herhangi bir duraksama yaşamak şöyle dursun, bir saniye dahi beklemeden anında karşı-sorgulamaya geçer: “Peki benim babam kim?!” (41:06-42:07)

3. Yeşilçam’a Özgü Yılışıklık

Silahlı saldırıya uğrayan Recep (Nihat Ziyalan), hastaneye kaldırılır. Saldırganların kimliğini belirlemek isteyen komiser kendisi ile görüşmeye gelince, Recep gayriciddi tavırlarla tuhaf cevaplar verir:

Polis:

- “Son defa soruyorum, seni kim vurdu söylemeyecek misin?”

Recep:

- “Söyledim size, komserim. Ben aciz ve korkak bir kulum. Kimin vurduğunu görmedim. Silah patladığı zaman gözlerimi kapamışım. E gözleri kapalı adam ne görür? Sonrasını hatırlamıyorum, komserim. Ekmek çarpsın ki, Allah canımı alsın ki hatırlamıyorum.”

Polis:

- “E hatırlamıyorsun demek, ha?”

Recep:

- “E kafamı betona çarpmışım sayın komserim. Kafası betona çarpan adamda akıl filan kalır mı? Allah çarpsın ki. E kafa bu değil mi ya, sayın komserim?”

Polis:

- “Pekala. Demek söylemeyeceksin ha? Ama ben seni konuşturmasını bilirim. Geçmiş olsun.” (33:05-34:12)

Kargacı Halil (1968)

- Senaryo: Yılmaz Güney
- Yönetmen: Yavuz Yalınkılıç
- [IMDb](#)

Özet

Halil'in (Yılmaz Güney) babası bir gün bir cinayete kurban gider. Cinayetin nedenini pek kimse anlayamaz. Halil'in abisi Kudret (Nihat Ziyalan), babasının katilini bulma konusunda bir parça fevri davranır. Ancak Halil, hiç oralı değil gibidir ve günlerini Ziraat Müdürlüğü için karga vurmakla geçirmektedir. Kudret, kardeşinin bu haline pek bir anlam veremez.

Neden sonra, Halil gerçekleri Kudret'e anlatır. Babasını Hamza Ağa öldürmüştür. Dahası, Hamza Ağa, Kudret'in gerçek babasıdır. Kudret'in annesi ise, bir ara Hamza Ağa'nın evinde çalışmış olan bir hizmetçi kızıdır. Hamza Ağa, bu gerçeği bilen herkesi teker teker ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, Hamza Ağa'nın oğlu Sırrı'nın da işine gelmektedir. Çünkü, Sırrı ileride babasının mirasını Kudret ile paylaşmak istememektedir.

Halil, bu gerçekleri Kudret'e anlattıktan sonra, bugüne dek neden babasının intikamını almaya çalışmadığını da açıklar: Halil, intikam almak istemiş, ancak her seferinde kendisine engel olmuştur. Çünkü, babasının katili, birlikte kardeş olarak büyüdüğü Kudret'in gerçek babasıdır.

Halil, Kudret'e bu açıklamayı yaptıktan sonra, artık babasının intikamını alacağını, ama onu hep kardeşi bildiğini ve onunla karşı karşıya gelmek istemediğini söyler. Neticede Kudret de Halil'e katılır. Birlikte Hamza Ağa'yı, Hamza Ağa'nın oğlu Sırrı'yı ve Hamza Ağa'nın pek çok adamını öldürürler.

Filmden bir sahne

Köyün bakkalı (Ahmet Koç), menfaatinden başka hiçbir şey düşünmeyen bir kimsedir. Sattığı ürünlere zam yapar. Başını belaya sokmamak için, bildiği gerçekleri anlatmaz; kendi işine bakar. Çatışma olacak olsa, mermi satacağı için, birileri ölse, kefen satacağı için sevinir. Hatta, barışta da, savaşta da kazananın hep kendisi olacağını söyleyerek övünür. Bu genç çocuk, neticede küçük bir köyde bakkallık yapmaktadır. Ama, film, onu adeta siyaseti etkileme gücüne sahip olan uluslararası şirketlerin ya da diğer güç odaklarının kötücüllüğüne sahip olan küçük boyutta bir kapitalist olarak sunar.

Seyyit Han (1968)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Seyyit Han (Yılmaz Güney), yiğitliği ile bilinen bir gençtir. Keje'yi sevmektedir. Bir gün, Keje'yi (Nebahat Çehre) abisi Mürşid'den (Nihat Ziyalan) ister. Mürşid, Seyyit Han'a olumlu bir cevap vermeye çekinir. Zira, Seyyit Han'ın çok sayıda düşmanı vardır. Mürşid, kardeşinin genç yaşta dul kalmasını istememektedir. Bu nedenle, Seyyit Han'a ancak düşmanlarından kurtulması durumunda kız kardeşi ile evlenmesine razı geleceğini söyler.

Seyyit Han, aldığı bu cevap üzerine yollara düşer. Düşmanlarını öldürür, hapislerde yatar. Yedi sene köyünden uzak kalır. Çektiği onca çileden sonra, nihayet köyüne döner. Ancak, köyüne döndüğü gün, Keje'nin Haydar Bey (Hayati Hamzaoğlu) ile düğününün yapılmakta olduğuna şahit olur. Buna bir anlam veremez. Zira, Keje, onu bekleyeceğine söz vermiştir. Ancak, öğrenir ki, yokluğunda köye kendisinin öldüğüne dair yanlış bir haber gelmiştir. Dolayısıyla, Seyyit Han'ın beklenmedik dönüşü üzerine herkes zor durumda kalır.

Düğünün ardından, Haydar Bey, Keje'nin kendisiyle evlenmeye rızası olmadığını, sadece abisini ve ailesini mahcup etmek istemediği için bu evliliğe itiraz etmediğini öğrenir ve bunun üzerine evliliğinden soğur. Dahası, tepkisi gayet kötücül olur. Haydar Bey, hazırladığı çirkin bir oyun neticesinde, Seyyit Han'ın bilmeden Keje'yi öldürmesini sağlar.

Seyyit Han, ne yaptığını fark edince bütün gece ağlar. Sabah olduğunda ise, yola koyularak Haydar Bey'in arazisine gider. Haydar Bey'in bütün adamlarını öldürür. Sonra da Haydar Bey'den intikamını alır.

Bin Defa Ölürüm (1969)

- Yönetmen: Mehmet Aslan
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Yıllardır çocuk sahibi olmayan bir baba, karısının doğum haberini beklemektedir. Biraz sonra iki oğlu olduğu haberini alır. Ancak, bu güzel habere bir de kötü haber eşlik etmektedir: Karısı doğum esnasında hayatını kaybetmiştir. Adam, bu acıya dayanamaz. Her iki oğluna da annelerinin mezarının yerini belirten ve büyüyünce ona son görevlerini yapmalarını öğütleyen bir mektup yazar. Bu mektubu kundaklarına koyarak her iki bebeği de farklı bir ailenin kapsısına bırakır.

Ardından da, intihar eder.

Yıllar geçer. İki kardeşten İrfan (İrfan Atasoy) başarılı bir komiser, Rıfat (Yılmaz Güney) ise, bir kanun kaçağı olmuştur. Dahası, Komiser İrfan, kardeşi olduğunu bilmeden bu meşhur kanun kaçağı Rıfat'ı aramaktadır. Bir gün onu yakalar ve öldürür. Rıfat'ın kardeşi onu öldürdükten sonra öğrenir.

Filmden bazı dikkat çekici sahneler

a. Polis ile diyalog

Komiser İrfan, baba ve kıza (Deniz Akar) sorularını sorduktan sonra kıza döner ve aralarında şöyle bir diyalog geçer:

Komiser İrfan:

- "Böyle dağ başı gibi bir yerde sizin gibi güzel bir kızla karşılaşacağımı hiç tahmin edtmiyordum; sizi tekrar ziyaret etmeme müsaade eder misiniz?"

Kız:

- "Kanun adamlarına hizmet etmek vazifemizdir."

Komiser İrfan:

- "Hoşçakalın."

Kız:

- "Güle güle." (dakika: 17:06)

b. Polis tavrı

Polis, kapıyı çalar. Kapı açıldığı gibi içeri dalar. Bilmiş tavırlarla konuşur. Ardından da, ses tonunu sertleştirir ve kıızı kolundan tuttuğu gibi zorla götürür. (dakika: [48:46](#)-49:40)

Belanın Yedi Türüsü (1969)

- Yönetmen: Osman Nuri Ergün
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Rüşvet almayan ve kanunsuzluklara göz açtırmayan Kemal Bey (Mümtaz Ener), İstanbul'a emniyet müdürü atanır. Ancak Kemal Bey'in oğlu Zaza Şehmuz (Yılmaz Güney), İstanbul'un yer altı dünyasının her noktasına hakim olan kanun dışı bir kişiliktir. Baba oğul arasındaki sevgi bağı güçlüdür. Ancak aynı şehirde bulunmaları durumunda er geç karşı karşıya gelmeleri kaçınılmaz olduğundan, Kemal Bey oğlundan şehri terk etmesini ister.

Şehmus, babasının isteğini yerine getirerek, İstanbul'u terk eder. Kemal Bey ise, görevine odaklanır. Başarılı bir emniyet müdürüdür. Göreve gelmesinin üzerinden üç sene geçtiğinde, İstanbul'un yer

altı dünyasının hareket alanını iyice sınırlar. Köşeye sıkışan patronlar, Kemal Bey'i öldürmekten başka çareleri kalmadığını düşünmeye başlarlar. Ancak, Kemal Bey'in oğlu Zaza Şehmuz'un bu olayı yanlarına bırakmayacağı açıktır. Bu nedenle, patronlar, suçu başkasının üzerine atabilecekleri bir plan hazırlarlar ve Kemal Bey'i öldürürler. Babasının ölüm haberini alan Şehmus, İstanbul'a döner ve babasının katillerini teker teker avlayıp öldürür.

Filmden bazı dikkat çekici sahneler

a. *Randevu evi baskını*

Emniyet müdürü Kemal Bey, polisleriyle birlikte bir randevu evini basar; insanları tokatlar, hakaretler eder. (dakika [3:58](#)-5:58)

b. *Sermaye düşmanlığı*

Kemal bey ile randevu evinde yakaladığı tüccar arasında geçen diyalog:

Kemal Bey:

- "Ne iş yaparsın?"

Tüccar:

- "İthalatçı tüccarım."

Kemal Bey:

- "Milleti kazıkla, 3 kuruşluk malı 103'e sat, kötüyü iyi diye yuttur; sonra mahallede namuslu, evde baba, burda hovarda!.." (dakika [5:10](#))

c. *Rüşvet*

Kemal Bey'in kendisine rüşvet teklif eden randevu evi patroniçesi Sosyete Melahat'e (Diclehan Baban) cevabı: "Biz paraya şapka çıkarsaydık, çoktan han hamam yaptırmıştık..." (dakika [4:30](#))

d. *Yeşilçam'a özgü klişe*

Babasının öldürüldüğünü öğrenen Zaza Şehmuz'un saçları bir anda beyazlar.

e. *Cinsiyetçilik*

Zaza Şehmuz'un seks işçisi Maruşka'yı (Mine Soley) (dakika: [57:10](#)) ve Sosyete Melahat'i (son dakika) (kendisine ve babasına ihanetlerinden ötürü) cinsel organlarına kurşun yağdırarak öldürmesi.

Aç Kurtlar (1969)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney (Haydar Turan'ın romanından uyarlama)
- [IMDb](#)
- Siyah beyaz

Özet

Bir grup eşkiya, köy, tren, minibüs basarak insanları soymakta ve köylüden haraç almaktadır. Eşkiyalar bir gün, Reşit Ağa'yı öldürünce, Ağa'nın oğlu Osman Efendi (Osman Oymak), eşkiyaların kellesi başına ödül koyar. Etrafındakiler bu ödül işini tehlikeli bulup onu uyarsalar da, Osman Efendi, "Ben kararımı vermişim" der ve geri adım atmaz. Eşkiyalar için konan ödüller ahaliye duyurulur. Mustafa Erenler'in kellesi için on bin, Beko Avni (Sırrı Elitaş), Kara Aziz (Hayati Hamzaoğlu) ve Köse Mahmut (Ahmet Koç) için yedi bin, Serçe Mehmet için ise üç bin lira ödül konmuştur.

Ancak, Serçe Mehmet'in (Yılmaz Güney) hikayesi biraz farklıdır. Serçe Mehmet aslında bir öğretmendir. Siirt'in bir köyünde öğretmenlik yaparken, bir gün eşkiyalar yeni evlendiği karısını kaçırmış ve dokuz ay boyunca ona tecavüz etmişlerdir. Karısı bu yaşadıklarına dayanamayıp intihar edince, Serçe Mehmet silahını alıp eşkiya avına çıkmıştır. Halkı değil eşkiyaları öldürmekte ve bu şekilde karısının intikamını almaya çalışmaktadır. Yedi senedir bu şekilde yaşamakta olan Serçe Mehmet, halk arasında da eşkiya avcısı olarak tanınmaktadır.

Serçe Mehmet, daha önce 11 kişiyi öldürdükten sonra bir kez yakalanmış ve idama mahkum olduktan sonra hapisten kaçarak canını kurtarmıştır. İkinci kez yakalanması, onun için ölüm demektir. Jandarma halen onu aramaktadır.

Bir gün, Serçe Mehmet, kaçırılan ve üç ay boyunca tecavüze uğrayan bir kadını (Sevgi Can) eşkiyaların elinden kurtarır. Ardından, kadını, genç bir öğretmen olan kocasına (Enver Güney) götürür. Kadın, başına gelenlerden ötürü utanç duymaktadır. Aynı sebeple kocası da onu evine almakta tereddüt etmektedir. Bunun üzerine, Serçe Mehmet öğretmene kendi hayat hikayesini anlatır. Ardından da, "Erkeklik onuruna dokundu değil mi? Asıl erkeklik onu bu acı içinde yalnız bırakmamaktır" der.

Serçe Mehmet, bu olaydan sonra da eşkiya avlamaya devam eder. Ancak, bir noktada jandarma ile karşı karşıya gelir. Jandarma bulunduğu evi kuşatmıştır. Serçe Mehmet, teslim ol çağrısına cevap vermez ve jandarma ile çatışmaya girer. Jandarmanın evi ateşe vermesinin ardından, orada yanarak ölür.

Bazı sorular

Jandarma, bir suçlu ile çatışmaya girdikten kısa bir süre sonra onu canlı canlı yakmaya kalkar mı? Tabii Türkiye özelinde bundan daha beter örnekler dahi yaşanmamış değil. Ama bu rutin bir uygulamadır denebilir mi? Sinema sitelerine bırakılan yorumlara bakılırsa, ilgili sahne pek kimsenin tuhafına gitmemiş. Acaba böyle bir sahneden devlet de mi rahatsız olmamış? Belki de, "Devletin jandarmasıyla çatışanın sonu işte böyle olur, herkese ibret olsun" diye düşünülmüşlerdir.

Vurguncular (1971)

- Yönetmen: Şerif Gören
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Cesi (Yılmaz Güney) ve Kont (Fikret Hakan) çocukluk arkadaşıdır. Birbirlerini çok severler ve sürekli birlikte dirler. Hatta, hep bir örnek giyinirler. Yaptıkları iş vurgunculuktur. Kimi zaman kendi başlarına, kimi zaman da Bulut (Orhan Günşiray) ve Zümrüt (Danyal Topatan) gibi piyasadaki diğer sahtekarlarla birlikte hareket ederek İstanbul'un yeraltı camiasının en büyük isimlerini dolandırırılar.

Yaptıkları iş her ne kadar "vurgun" olsa da, Cesi ve Kont diğer dolandırıcılardan farklıdır. Çünkü, vurgun neticesinde ellerine geçen paraların bir kısmını ihtiyaç sahipleri ile paylaşırlar. Zaman zaman, onları yetiştiren, ancak şimdi gangsterlikten emekli olmuş olan Alkapon Baba'yı (Osman Alyanak) ziyaret eder ve ihtiyaçlarını görürler. Hatta, Cesi, Alkapon Baba'nın gözleri görmeyen kızı Nazan'ın (Nazan Şoray) ameliyat masraflarını da temin eder. Cesi ile Kont ziyarete geldiklerinde, mahallenin bütün çocukları bayram ederler. Çünkü, her gelişlerinde mahalledeki çocuklara para ve şeker dağıtmakta, defter, kalem almaktadırlar.

Ne var ki, camianın büyükleri, Cesi ve Kont tarafından sürekli dolandırılmaktan rahatsızdırlar. Üç büyükler olarak da bilinen Kulüpçü Mazhar (Hayati Hamzaoğlu), çorbacı (Erol Taş) ve Mardoni (Bilal İnci) neticede bir araya gelir ve hem Cesi ve Kont'u hem de Bulut'u öldürmekten başka çareleri kalmadığına karar verirler.

Alınan karar sonrasında, ilk olarak, Cesi ve Kont'u kendilerine çekme amacıyla Alkapon Baba'nın evine gidip kızı Nazan'ı öldürürler. Sadece birkaç gün sonra gözlerinden ameliyat olacak olan Nazan, dünyayı hiç göremeden hayatını kaybetmiş olur. Bu saldırının ardından, üç büyükler, suikastleri aralarında bölüşürler. Kulüpçü Mazhar, Bulut'u; Çorbacı, Kont'u; Mardoni ise, Cesi'yi öldürecektir.

İlk önce Bulut öldürülür. Ardından Kont öldürüldüğünde, onu kardeşi gibi seven Cesi intikam yeminleri eder. Filmin son sahnelerinde ise, Çorbacı ve Cesi'yi birbirlerine ateş ederlerken görürüz.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. Kont'un "şairane" söz ve tavırları

Kont, hem Cesi'ye hem de hayata karşı sevgi doludur. Ancak, bu duygularını da biraz tuhaf cümlelerle ifade eder. Mesela, yine bir örnek giyindikleri bir gün ve arabalarını İstanbul Boğazı kenarına park etmiş konuşmaktadırlar. Kont martıların uçtuğu bu gayet romantik ortamda Cesi'ye şunları söyler:

"Yaşayacağız... Bugün de yaşayacağız... Ölmeyeceğiz! Hiç kimse bizi öldüremeyecek!.. Çok yaşayacağız! On yıl, yüz yıl, bin yıl, hatta on bin yıl yaşayacağız!.. ... Bugün de beraberiz yeni doğan gün!.. Bugün de beraberiz Güneş!.. Merhaba sana!.. Ama bizim

ölülerimiz üzerimize doğamayacaksınız! Bu şansı sana tanımayacağız! Kimsenin bizi öldürmesine müsaade etmeyeceğiz!” (dakika [5:37](#)-6:58)

Bir başka sefer de, bir kayık üzerinde balık yiyip rakı içmekteyken, Kont yine konuşur:

“Cesi be... Hayat çok güzel be... Şu rakıya bak, sonra balığa, denize... Cesi... Bizim için, yaşamamız gereken hayat için, çiftliğimiz, atlarımız, düşündüğümüz her şey için...” (dakika [45:25](#)-45:48)

b. Sosyalist arkaplan

Cesi ve Kont neden diğer dolandırıcılardan farklıdır? Neden meslektaşlarının aksine, çocuklara şeker, para, defter, kalem dağıtmaktadır? (dakika [20:23](#)-20:57])

Kont’un filmin bir noktasında söyledikleri, bu sorunun cevabı için bir arkaplan sunar:

“Benim sevgili babam fakir bir işçiydi. Anam tütün fabrikasında çalışırdı. Okulda Cemal’i tanıdım, yani bizim Cesi’yi. O zamanlar da böyleydi. Gözünde hep keder ve şefkat yan yana yaşardı. O da bizim gibi fakir bir çocuktü. Babası bir ayakkabı bile alamazdı. Bir gün bana sordu: ‘Biz niye böyle fakiriz? Başkaları niye zengin?’ ... Cesi düşündü... ‘Biz banka soyamayız, okul kantinini soyalım’ dedi. İlk soygunumuz 15 lira 45 kuruş. Bizi okuldan attılar. Üç ay sübyan koğuşunda hapis yattık.” (dakika [1:00:38](#)-1:01:53)

Kont’un hemen ardından, Cesi konuya devam ederek şunları söyler:

“Hayatı bize haram ettiler. Ekmeği, eti, kadını, her şeyi... Biz, hapishaneleri, sürgünleri ve ölümleri tanıdık. Şimdi, hayatı bize yasak edenlerden hesap soracağız...” (dakika [1:01:53](#)-1:02:27)

Bu sözler ilginç. Çünkü, Cesi ile Kont, düşman belledikleri kişiler ile tamamen aynı işi yapıyor ve hatta tıpkı onlar gibi insan öldürmekten de çekinmiyor. Buna rağmen, yaptıkları işe tam tersi yönde bir mana atfediyorlar. Cesi’nin sözlerine bakılırsa, bunun nedeni, diğerlerinin ona ve onun gibilere hayatı yasak etmesi.

Benzeri ifadelere, Kont’un ölümünün ardından Cesi’nin bir parça gözü dönmüşçesine ettiği intikam yemininde de rastlamak mümkün:

“Yeri göğü, iyileri ve kötülerini yaratan büyük Tanrı... Senin Azraillerin ve cellatların iki arkadaşımı kana buladılar. Ben de Cesi isem, senin cellatlarını bulayacağım. Ben de Cesi isem, senin yarattığın bütün hainlerin ve zalimlerin kellesini ellerimle koparacağım. Yemin ediyorum ki, şu ellerimle koparacağım. Benim adım Cesi... Şu parmağım sağlam oldukça, silahım bütün cellatlarına kan kusturacak! Kan! Kan! Kan!” (dakika [1:09:38](#)-1:10:38)

c. Yeşilçam yılışıklığı

Film boyunca sürekli “Ağbiyjigim” diye konuşan Zümrüt (Danyal Topatan) karakteri. (dakika [18:08](#)-19:08)

d. Esinlenme

Filmin yönetmeni, o gün itibariyle ise sadece üç yıl önce gösterime girmiş olan büyük Western klasiği [Once upon a Time in the West](#)’in müziğini doğrudan hırsızlamış gibi duruyor. (Örnek)

Çirkin ve Cesur (1971)

- Yönetmen: Nazmi Özer
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Güneşin Oğlu (Hayati Hamzaoğlu) adlı kötücül bir adam, köy halkı üzerinde mutlak hakimiyet sahibidir. Her yıl köye gelerek kendisine gösterilen genç kızlardan beğendiği iki tanesini alıp götürür. Güneşin Oğlu, emrindeki bir grup silahlı adamla birlikte köyün dışında bir yerde, çok sayıdaki genç kadınla birlikte yaşamaktadır. Köylü bu durumdan elbette rahatsızdır, ama kızlarını Güneşin Oğlu ve adamlarından mümkün mertebe gizlemeye çalışmak dışında hiç kimsenin elinden bir şey gelmez.

Yine yılın o korkulu dönemi gelip çatar. Güneşin Oğlu ve ikinci adamı Kara Bıçak (Danyal Topatan), bir grup silahlı kişiyle birlikte iki genç kız alıp götürmek üzere köye gelir. Kara Bıçak, köyde konu hakkında bir duyuru yapar. Konuşmasını, Güneşin Oğlu'nu tanılaştıran ifadelerle süsler. Güneşin Oğlu'nun büyük ve her şeyi yapmaya muktedir olduğunu vurgular. Köye gelip kızları seçecek olmasını ise, köylüler için büyük bir şeref olarak gibi sunar. Köylüler, Kara Bıçak'ı sessizce, itiraz etmeden dinlerler.

İçlerinden sadece Dul Kadın (Aliye Rona) bütün bu olan bitene karşı çıkar ve hem boyun eğen köylüleri hem de Kara Bıçak'ı tenkit eder. Kara Bıçak, cevaben Dul Kadın'a bir dizi hakaretle bulunur. Sonra da, köylülere dönerek, içlerinde onun gibi düşünen başkaları olup olmadığını sorar. Bu soru karşısında köylülerden hiçbiri sesini çıkaramaz. Çaresiz kalan Dul Kadın, bir gün bir adamın çıkıp bu haksızlıkların hesabını sormasını umar ve Tanrı'dan köye bir "erkek" göndermesini diler.

Dul Kadın her ne kadar tek başına olsa da, bu uygulamaya alenen karşı çıkması, Kara Bıçak ve adamlarını öfkelenirir. Onu cezalandırmak üzere, on günlüğüne bir kulübeye hapsederler. Dul Kadın, hapiste yeniden dua eder ve Tanrı'dan bu zalimlere bir ceza vermesini, bir bela göndermesini diler.

Dul Kadın hapisteyken, Güneşin Oğlu köye gelir ve kendisi için köyün meydanına dizilmiş bulunan genç kızları incedikten sonra, içlerinden iki tanesini alıp götürür. Kızların isteksiz oldukları yüzlerinden okunmaktadır. Bir tanesi, bu isteksizliğini dışavurup gitmek istediğini söylediğinde, Güneşin Oğlu onu adamlarına verir. Adamlar sırayla kıza tecavüz ederler.

Bütün bunlar yaşanırken, (Dul Kadın'ın duaları kabul olmuş olmalıdır ki) köyün yakınlarındaki bir tepenin üzerinde atlı bir yabancı (Yılmaz Güney) görünür. Yabancı köye geldiğinde, Dul Kadın'ın hapsedilmesinin üzerinden beş gün geçmiştir. Bu süre zarfında Kara Bıçak ve adamları kendisine hiç yemek ya da su vermemişlerdir. Yabancı, kulübenin küçük penceresinden su dilenmekte olan Dul Kadın'a su verir. Bu duruma şahit olan Kara Bıçak ve adamları, Yabancı'ya karşı çıkarlar. Bunun üzerine, Yabancı silahını çeker ve onlardan Dul Kadın'ı hapisten çıkarmalarını ister. Mecbur kalan adamlar, Yabancı'nın söylediğini yaparlar.

Serbest kalan Dul Kadın, Yabancı'ya köyden gitmemesi için yalvarır. Köyde neler yaşandığını

öğrenen Yabancı, Dul Kadın'ın bu isteğini kabul eder ve derhal köylüleri eğitmeye, bilinçlendirmeye başlar. Köylülerin birlik olmaları gerekmektedir. Bu nedenle, köylüleri mücadeleye çağırır. Bu çağrı, sebepsiz değildir. Yabancı, "Kimin sizden, kimin Güneşin Oğlu'ndan yana olduğunu bilmelisiniz" demektedir.

Çok geçmeden, Güneşin Oğlu ve adamları Yabancı'nın muhalif örgütlenmesinden haberdar olurlar. Bu direnişi kırmak üzere, Kara Bıçak ve adamları, kendileri ile işbirliği halinde olan Kahya (Baki Tamer) ve Çolak (Nizam Ergüden) gibi kimi köylüleri yanlarına alarak, Yabancı'yı, Dul Kadın'ı ve onlarla birlik olan herkesi cezalandırma amacıyla yola çıkarlar.

İki taraf karşı karşıya geldiğinde, Yabancı ateş eder. Bunun üzerine bazı köylüler korkup kaçar. Yabancı ise, Kara Bıçak ve birkaç adamını esir alır. Yabancı'nın ateşi, bir köylünün ölümüne de neden olmuştur. Yabancı'nın yanındaki bazı köylüler bu ölüm karşısında şaşkınlık geçirseler de, Yabancı gayet soğukkanlıdır. Onlara, ilgili köylünün ölmesi gerektiğini söyler ve olayı çok büyütmemek gerektiğini ima eder. Ayrıca, okun artık yaydan çıktığını belirtir ve onları beklemekte olan çok kanlı bir savaş için hazırlanmalarını öğütler.

Savaş hazırlıkları çerçevesinde, Yabancı, etrafındaki köylülere silah kullanmasını öğretir. Bir yandan da, onları eğitmeye, bilinçlendirmeye devam etmektedir. Yabancı'ya göre, bu kavga onların şeref kavgasıdır. Hayatı yaşanır hale getirmek için ölümü göze almaları, her an içlerinden biri ölebilecek olsa da, bundan korkmamaları gerekmektedir.

İdeoloji ve silah eğitimi sürmekteyken, Güneşin Oğlu'nun bir adamı buldukları yere çıkagelir. Adam, Yabancı'dan esirleri bırakmalarını ister ve aksi takdirde çok kan döküleceğini belirtir. Yabancı, bu sözleri umursamaz. Ellerindeki kızları geri verip köyü terk etmeleri durumunda esirleri serbest bırakacağını, bu teklifini kabul etmemeleri durumunda bütün esirleri kurşuna dizeceğini söyler ve onlara akşama kadar süre verir.

Esirler, Güneşin Oğlu'nun bu teklifi kabul edeceği düşüncesindedirler. Çünkü, Güneşin Oğlu'nun kendilerini her şeyden üstün tuttuğu inancındadırlar. Ne var ki, teklif kabul görmez. Bunun üzerine, Yabancı, esirlere bakar ve "Ne kadar kıymetli olduğunuzu anladınız mı?" diye sorar. Ardından da, şaşırtıcı bir karar alır ve adamları serbest bırakır. Yabancı'nın yanındaki köylüler buna anlam veremez. O ise, (bir parça çokbilmiş bir tavırla) esirleri serbest bıraktığını, çünkü şimdi ölmeyi gerçekten hak edeceklerini söyler.

Ertesi gün, Güneşin Oğlu, saldırıya geçer. Yabancı ve yanındakilerin bulunduğu yerin etrafını sarar. Çok geçmeden, iki taraf arasında çatışma başlar. Bir noktada, Yabancı, Güneşin Oğlu'nu kolundan vurur. Bunun üzerine, Güneşin Oğlu, geri çekilme emri verir ve yanlarına birkaç esir de alarak geri çekilirler.

Güneşin Oğlu ve adamları kendi mekanlarına vardıklarında, yanlarında getirdikleri esirleri infaz etmeye hazırlanırlar. Ancak yabancı ve yanındaki köylülerin onları takip ettiklerini ve saldırı hazırlığında olduklarını bilmemektedirler. Saldırı başladığında, Güneşin Oğlu, kendisini savunmaktan ziyade alel acele esirleri öldürmeye yönelir. Yabancı ile birlikte hareket eden Arabacı'nın (Sami Tunç) karısını esir aldıktan sonra bir direğe bağlamıştır. Onun yanına giderek savunmasız durumdaki kadına kurşun yağdırır.

Yaşanan çatışma sonrasında, Güneşin Oğlu ve yanındakiler yenilir. Filmin sonunda, Yabancı, Güneşin Oğlu'nu da öldürür. Ardından da, geldiği gibi gider.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. *Senaryonun bütünselliği*

Filmin en başında, dördü de bir örnek (beyaz gömlek, siyah yelek) giyinmiş olan dört erkek, bir göl kenarında iki genç kıza tecavüz girişiminde bulunuyor. O esnada o civardan geçmekte olan iki adam, kızların çığlığını duyunca onları bulup kurtarıyor. Filmin geri kalanı ile bu sahnelerin ilişkisi izaha muhtaç. Film, doğrudan Kara Bıçak'ın köye gelişiyle başlayabilirdi.

b. *Senaryodaki bir tuhaflık*

Beş gündür aç ve susuz olan Dul Kadın, hapsedildiği kulübeden çıkar çıkmaz, beş gün önceki kadar enerjisi doludur ve derhal aynı gür sesle Güneşin Oğlu'nun adamlarına tenkitler yağdırmaya başlar.

c. *Senaryodaki bir diğer tuhaflık*

Arabacı, çatışma esnasında kalbine yakın bir yerden vurulur ve yere serilir. Bir süre sonra da, hiçbir şey olmamış gibi (kalbinin üzerindeki kan lekesiyle birlikte) yerinden kalkıp yürümeye ve sonra da savaşmaya devam eder.

d. *Silahlı direniş*

Yabancı, silahlı direnişten yanadır. Der ki, "Güneşin Oğlu kuvvetli ve silahlıysa, silahla karşı koymak zorundasınız. Aksi halde, her türlü palavranın sonu yenilgiyle biter." Dahası, mücadeleye çağrılan köylüler, bu çağrıya karşı aldıkları tutum doğrultusunda dost ve düşman olarak sınıflandırılırlar ve düşman/işbirlikçi olarak görülenlerin öldürülmesinde hiçbir mahsur görülmez.

e. *Devrimci jargon*

Arabacı ve karısı, çatışma öncesinde birlikte bir ağaç gövdesini siper alırlar. O esnada, karısı, arabacıya, "Korkuyorum; acaba bizim için son gün mü?" diye sorar. Arabacı'nın cevabı bir devrimciye yakışan cinstendir: "Korkma! Yıllardır korku içinde yaşadık. Her gün ölmektense bir gün ölmek iyidir." Aynı jargonu (elbette) yabancı da kullanır. "Kazanacak mıyız, yoksa yenecekler mi bizi?" şeklindeki bir soruya verdiği cevap şöyledir: "Mücadele içinde ölenler, yenilmiş sayılmaz."

f. *Devrimin zaferi*

Filmin sonunda Güneşin Oğlu'nun öldürülmesi, devrimin kaçınılmaz zaferinin bir ifadesidir. (Benzeri bir diğer son için, bkz: Yılmaz Güney'in *Prangasız Mahkumlar* adlı filmi.)

g. *Kurtarıcı lider algısı*

Köylülerin kendi aralarında bir mücadele örgütlemek yerine, Tanrı'nın göndereceği bir kurtarıcı beklemeleri, ardından da bu Kurtarıcı'nın yol göstericiliğine sığınarak başarıya ulaşmaları, sosyalizmden ziyade, faşizme uygun bir tema. (Hatta, kendisine "Güneşin Oğlu" şeklinde hitap edilen bir lideri reddederken bir başka Tanrı vergisi lider aramak ve bulunca da onu rehber edinmek, siyaseti iyi lider-kötü lider ya da sömürücü lider-kurtarıcı lider ekseninde algılıyor olmayı ima eder.)

h. *Enteresan replik*

Yabancı (Güneşin Oğlu'nu öldürmeden hemen önce) şöyle der: "Zulme dayanan saltanatlar yıkılır. Sen Güneşin Oğlu'ysan, biz de Allah'ın kuluyuz."

i. *Tecavüz sahneleri*

Güneşin Oğlu, bir kadının ardından diğeriyle birlikte olur. Tecavüz sahneleri de bir parça grafiklidir.

Bu sahneler, 1970'lerin ortasında başlayıp 1980 ihtilaline kadar sürecektir olan *Yeşilçam Seks Fırtınasının* habercisi gibidir. (Bu konuda bkz.: [Erşan Kunter](#))

Yarın Son Gündür (1971)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Gangster Kara Çocuk (Yılmaz Güney) hapisten çıktıktan sonra kanun dışı işleri bırakma kararı alır. Günlerini, yanından hiç ayrılmadığı sevgilisi Mavi Çocuk (Fatma Girik) ile geçirmeye başlar. Eski hayatına geri dönmeyi kesinlikle düşünmemektedir.

Yer altı dünyasının diğer isimlerinden Aslan Avcısı Yakup (Feridun Çölgeçen) ve Kemikkıran Rıza (Bilal İnci), Kara Çocuk'un bu kararından habersizdir. Dolayısıyla, onun yeniden aynı işlere dönerek kendileri için tehlike oluşturmasından çekinirler. Bu nedenle, onu yanlarına davet edip ağzını ararlar ve bu şekilde yakın gelecekte neler yapmak istediğini öğrenmeye çalışırlar. Kara Çocuk'un verdiği cevaplar onları tatmin etmez. Bunun üzerine, onu öldürmeye karar verir ve evine baskın düzenlerler.

Kara Çocuk, evine giren adamlardan ikisini öldürür. Gerçi olay bir nefsi müdafaadan ibarettir. Ama Kara Çocuk yine de bir kez daha hapse girme ihtimalini göze alamaz ve Mavi Çocuk ile birlikte kaçar. Her ne kadar istemese de, yeniden bir kanun kaçağı oluvermiştir.

Kara Çocuk ile Mavi Çocuk, bir soygun gerçekleştirmek üzere varlıklı bir ailenin evine girerler. Ancak tavırları alışıldık soyguncularınkinden epey farklıdır. İlk olarak, evdekilere silah doğrultup bilgi yarışması yapmak istediklerini söylerler ve sorular sormaya başlarlar. Bu sorular, aile fertlerinin hayatın gerçeklerinden ne kadar uzak olduklarını, ekmeğin fiyatını dahi bilmediklerini ve hatta birbirlerini de aslında pek sevmediklerini ortaya çıkarır.

İkili, bu bilgi yarışmasının nihayetinde 17.500 lira "kazanır". Ancak tam bu parayı talep etmektedirler ki, ailenin yardımcılığını yapan Zülfikar (Erol Taş), kendi hayatını tehlikeye atarak aileyi kurtarmaya çalışır. Bu beklenmedik gelişme üzerine, Kara Çocuk hızlı davranarak Zülfikar'ı etkisiz hale getirir. Ardından da, parayı tahsil etme konusunda bir tahminde bulunur: Cazip Bey'i (Nihat Ziyalan) rehin alırsa karısı, karısını (Gökben) rehin alırsa da Cazip Bey parayı vermeyecektir. Her ne kadar ilgili miktar aile için büyük bir para sayılmazsa da, Kara Çocuk'un tahmini bu yöndedir. Bu nedenle, Cazip Bey'i ya da karısını değil, ailenin yardımcısı Zülfikar'ı rehin alarak yanında götürür. Ne var ki, aile, kendileri için hayatını tehlikeye atan ve karısıyla birlikte hizmetlerinde bulunan Zülfikar'ı kurtarmak için bu parayı ödemeye yanaşmaz ve onun başına geleceklerle ilgilenmez.

Bütün bunlar yaşanırken, ikilinin işleri de giderek zorlaşır. Cinayetin ardından suçlarına, soygun teşebbüsü ve rehin alma da eklendiğinden, polis onları yakalama konusunda artık daha da gayretlidir. Dahası, Mavi Çocuk hamile olduğunu öğrenir ve çocuğunu düşünerek Kara Çocuk'tan

teslim olmasını ister. Kara Çocuk buna yanaşmayınca da, kavga eder ve ayrılırlar.

Bunun üzerine, Mavi Çocuk, en yakın arkadaşları Komiser Süleyman'ın (Süleyman Turan) evine gider. Süleyman, Mavi Çocuk'u, Kara Çocuk'un yerini söylemeye ikna eder. Bir buluşma ayarlanacak, Kara Çocuk kendisine bir zarar verilmeden tutuklanacak ve neticede muhtemelen çok büyük bir ceza almadan kurtulacaktır.

Buluşma ayarlanır. Ne var ki, bir yanlış anlaşılma ve karışıklık sonucunda polisler Kara Çocuk'u öldürürler.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. Kara Çocuk-Mavi Çocuk

Filmin özellikle başlarında Yılmaz Güney ve Fatma Girik birbirlerine sürekli "Kara Çocuk" ve "Mavi Çocuk" diye hitap ediyorlar – ki hem yapmacık hem de bıktırıcı. Sonra buna bir de "Sülüman Çocuk" ekleniyor.

b. Burjuva sınıfı

Burjuva sınıfı, ekmeğin ya da zeytinin fiyatını bilmiyor. Kara Çocuk'un Cazip Bey ve karısı ekmeğin fiyatını sormadan önce evde çalışan kadını "Sen karışma" diye uyarması, bu sınıf faktörünü vurguluyor. Müteakip sorulardan birinde, Cazip Bey ve karısı Midyat'ın hangi ilimize bağlı olduğunu da bilemiyor. Hatta, Cazip Bey, "İlk defa sizden duyuyorum" diyerek Midyat'ın daha önce adını dahi duymadığını ifade ediyor. (dakika: [44:16](#)-45:27)

Burjuva ailenin bir diğer özelliği ise, evde kimin sözünün geçtiği üzerinde anlayamıyor olmaları. Kara Çocuk, "Bu evde kimin sözü geçer?" diye sorduğunda, Cazip Bey, "Tabii benim" diye cevap verir. Ancak karısı aynı fikirde değildir. Bunun üzerine tartışmaya ve birbirlerine hakaret etmeye başlarlar. Tansiyon yükselir. Birbirlerini tokatlamaya başladıklarında, Mavi Çocuk, "Ulan bu ne biçim erkek be!.. Karı neredeyse dövecek.." diyerek hayretini ifade eder. Bu burjuva erkeği, gerçekten de karısını dövmeyi dahi bilmiyor gibidir! (dakika: [45:30](#)-46:46)

c. Sermaye düşmanlığı

Hem cani hem de güvenilmez bir adam olan Aslan Avcısı Yakup, şimdi de tüccar olmuştur. İthalat ve ihracatla uğraşmaktadır. (dakika [20:30](#)-21:30) (Feridun Çölgeçen'in canlandığı Aslan Avcısı Yakup'un, Yeşilçam'ın alışıldık kötü adamlarına nazaran daha enteresan bir karakter olması ayrıca dikkate değer.)

d. Erol Taş

Zülfikar adlı karakter, Erol Taş'ın kariyeri boyunca canlandığı nadir iyi karakterlerden biri.

Ağıt (1972)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Çobanoğlu (Yılmaz Güney), dağlarda yaşıyan çetenin reisidir. Beyaz donlular olarak bilinen bu çetenin mensupları, zaman zaman sınır ötesine kaçak mal taşıyarak geçimlerini sağlarlar. Çetenin yaşadığı dağlık yer, aslında artık terk edilmiş olan eski köyleridir.

Köyün terk edilmiş olmasının iki nedeni vardır. Birinci neden, kan davalarıdır. İkinci neden ise, zaman zaman dağın tepesinden köyün bulunduğu eteklere doğru yuvarlanan büyük kayalardır. Çobanoğlu ve adamları bu ıssız ve tehlikeli bölgede imkansızlıklar içinde yaşar ve günlerini umumi af çıkacağını umarak geçirirler.

Günlerden bir gün, Ramazan (Bilal İnci) adında bir adam Çobanoğlu'na yeni bir kaçakçılık işi teklif eder. Bu kişi, kaçakçılara komisyonculuk yapan biridir. Çobanoğlu işi alır ve çetesiyle birlikte yola çıkar. Ancak, yolda silahlı saldırıya uğrarlar.

Saldırıdan kurtulmayı başaran, Çobanoğlu, Komisyoncu Ramazan'ı ziyaret eder ve ona bu işi kimin yapmış olabileceğini sorar. Gerçi için için Ramazan'dan şüphelenmiyor değildir. Ancak, Ramazan, ona işten haberi olan bir diğer kişi olan Sarı Veli'den (Yusuf Koç) şüphelenmekte olduğunu söyler. Bunun üzerine, Çobanoğlu ve adamları Sarı Veli'yi öldürürler.

Civardaki çatışmaların artması üzerine, jandarma olan biteni daha da yakından soruşturmaya başlar. Bu çerçevede, Komisyoncu Ramazan da sorgulaya çağrılır. Ramazan, jandarmaya hiçbir şeyden haberi olmadığını söyler. Ancak, jandarma, bilgi vermesi durumunda bundan kendisinin de fayda göreceğini ifade edince, Ramazan tavrını değiştirir. Zaten Çobanoğlu ve adamlarından kurtulmak istediğinden, bu böylesi daha işine gelir.

Jandarma, Çobanoğlu ve adamlarını bulma amacıyla dağlara operasyonlar da düzenler. Zaman zaman taraflar arasında çatışmalar da yaşanır. Çobanoğlu, bu çatışmalardan birinde yaralanır. Bunun üzerine, Çobanoğlu'nun yardımcısı Mehmet Emin (Hayati Hamzaoğlu), kasabaya iner ve "Doktor Bacı"yı (Sermin Hürmeriç) alıp dağa getirir. Genç bir kadın olan Doktor Bacı, Çobanoğlu'nun kurşun yarasını temizler ve tedavisiyle ilgilenir. Bu esnada, Çobanoğlu ile doktor birbirlerine karşı son derece saygılıdır. Ne var ki, doktor, Çobanoğlu'na yarası iyileşinceye kadar bekleyeceğini, ancak sonrasında, kanuna olan saygısı gereği jandarmaya çetenin yerini ihbar edeceğini söyler, ve öyle de yapar.

Filmin geri kalanı, büyük ölçüde, dağa düzenlenen jandarma operasyonu sonucunda yaşanan çatışmalardan ibarettir. Bu çatışmalar sonucunda, hem ihbar amacıyla jandarma ile birlikte bölgeye gelen Ramazan, hem de Çobanoğlu'nun bütün arkadaşları ölür.

Neticede tek başına kalan Çobanoğlu, bölgeyi terk etmeye karar verir. Ancak yola çıkmadan önce, veda etmek üzere kendisini tedavi eden Doktor Bacı'nın evine uğrar. Çobanoğlu, Doktor Bacı'ya, hayatında ilk kez insan kıymeti bilen birine rastlamış olduğunu ve bu yüzden ayrılmadan önce

kendisini ziyaret etmek istediğini söyler. Çobanoğlu'nun bu sözleri ve ayrılışı, kendisinden zaten etkilenmiş bulunan doktoru ağılatır.

Filmin son sahnesinde, civardaki köylülerin artık uzaklara gitmekte olan Çobanoğlu'nu vurup öldürdüklerini ve durumu haber vermek için sevinçle jandarmaya koştuklarını görürüz.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. *Sermaye düşmanlığı*

Çobanoğlu, yapacakları işe karşılık alacakları ücret konusunda Komisyoncu Ramazan ile pazarlık etmekteyken, komisyoncular hakkında şöyle bir yorumda bulunur: "Komisyoncu kısmından korkulur Ramazan efendi; menfaatleri için babalarını satarlar." Bu sözleri Komisyoncu Ramazan'ın yüzüne söylemiş olması da ayrıca enteresandır. (dakika [6:19](#)-8:14)

b. *Eğitilmiş doktor ve cahil köylüler*

Bir Yeşilçam klasiğidir. Eğitilmiş insanlar (doktor, öğretmen ya da herhangi bir başka sıradan devlet memuru) illa ki köylüleri eğitmeye çalışır. Bu filmin ilk sahnelerinde de, doktor hanım, köylülere, helaların yanına kuyu açmanın tehlikelerini anlatır, bulaşıcı hastalıklara karşı aşı yapmanın öneminden bahseder ve adeta bir kitap gibi konuşarak onlara memleketimizdeki bebek ölüm oranlarına dair istatistik bilgileri verir. Ne var ki, köylüler, doktor hanımın onları eğitmek için oralara kadar gelmiş olduğunun dahi farkında değildirler! Bu nedenle de, onu ciddiye almaz, hatta onunla dalga geçerler. (dakika [8:18](#)-9:52)

c. *"Zahid bizi tan eyleme"*

Doktor, Çobanoğlu'nu tedavi ederken, çete mensupları hep birlikte Muhyiddin Abdal'ın *Zahid Bizi Tan Eyleme* adlı Bektaşî nefesini söylerler. Dervişane bir eda ile değil de, örgüt marşı gibi söylenmesi biraz enteresandır.

Arkadaş (1974)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Kırk yaşına gelmiş olan Azem (Yılmaz Güney), üniversiteden arkadaşı Cemil'i (Kerim Afşar) ziyarete gider. Cemil, öğrencilik yıllarından beri hep zengin olmayı hedeflemiş ve nihayet bu amacına ulaşmıştır. Zengin bir muhitte, baldızı Melike (Melike Demirağ) ve karısı Necibe (Azra Balkan) ile birlikte yaşamakta ve rahat bir hayat sürmektedir. Azem ise, Karayolları'nda çalışmaktadır ve eskiden olduğu gibi şimdi de ideallerine bağlıdır.

Azem, Cemil'in daveti üzerine onun evinde kalmaya başlar. Ancak, etrafında gördüklerinden rahatsızdır. Zira, Cemil ve yakın çevresi (ve hatta o şehirde yaşayan bütün zenginler), ahlaki bir çöküş içerisindedir. "Dejenere" bir hayat sürmekte olan bu insanlar, günlerini doğru dürüst

çalışmadan geçirmekte ve ülkenin gerçeklerinden bihaber yaşamaktadırlar.

Azem, onların bu hallerinden rahatsızlık duysa da, bunu her zaman dışavurmaz. Ancak, gerek Cemil'in baldızı Melike ile gerekse civardaki diğer insanlarla konuşurken, onlara kendi düşünceleri doğrultusunda telkinlerde bulunur. Bir yandan da, kendi içinde yaşadığı çelişkileri görmezden gelerek sahte bir mutlu hayat sürmekte olan arkadaşı Cemil için üzülmemekte ve ona yardımcı olmak istemektedir.

Bir noktada, Azem, arkadaşı Cemil'i eski haline döndürmeyi kendisine misyon edinir. Bu amaç doğrultusunda, Cemil'i köyüne götürür. Köyünü (yani "dejenere" olmaktan uzak olan hayatı) yıllardır görmemiş olan Cemil için bu, başdöndürücü bir deneyim olur. Köylülerin onca imkansızlığa rağmen büyük bir gayretle çalıştıklarına ve ellerinin emeğiyle bir şeyler ürettiklerine şahit olan Cemil, bundan etkilenir. Şehre dönmekte iken, yıllardır boş bir hayat yaşamakta olduğunu itiraf eder ve Azem'e hayatını değiştireceği sözünü verir. Karısından ayrılacak ve köye geri taşınacaktır. Ne var ki, evine döndükten sonra, bu sözü tutacak cesareti kendinde bulamaz.

Cemil'in bu cesareti gösteremeyeceğini zaten tahmin etmekte olan Azem, (Cemil'in karısı ile arasındaki gerginliğin de etkisiyle) eşyalarını alıp oradan ayrılır. Ancak henüz mahallenin dahi dışına çıkmamıştır ki, bir silah sesi duyulur. Çelişkileriyle başa çıkamayan Cemil intihar etmiştir. Yirmi senelik arkadaşı ölmüş olsa da, Azem buna aldırmaz ve yürümeye devam eder. Hatta mutludur! Zira, tam o esnada bir süredir telkinlerde bulunduğu gencin uzun saçlarını kestiğine şahit olmuştur! Mücadele vermek durumunda olduğu insanlara benzemeye çalışmaya artık bir son vermiş olan bu genç, nihayet sınıf bilinci kazanmıştır!

Filmin yansıttığı zihniyet

a. Sınıf çatışması

Film, burjuva/şehir hayat tarzının kategorik olarak dejenere olduğu varsayımı üzerine kurulu. Şehirli (ve özellikle de şehirli kadınlar) doğru dürüst çalışmayan, entelektüel olarak sığ, manalı manasız her şeye gülen, boş hayatlar yaşayan ve ahlaken gevşek (eşlerini aldatan) kimseler. Şehirli erkekler ise, uluorta birbirlerinin karılarına sulanırlar. Buna karşılık, proleterya/köy hayatı ise, dejenere olmaktan tamamen uzak olduğundan, (yine kategorik olarak) saf ve temiz. Köylüler, ahlaklı, çalışkan, emek vererek kazanan ve dolayısıyla az kazansalar da kazançlarını hak eden kimseler.

Film bu şekilde iki ekonomik sınıf tanımlıyor ve insanların en temel kişisel özelliklerini dahi sadece sınıf aidiyetlerinin belirlediğini varsayıyor. İki sınıf arasındaki ilişki ise, sömürüye dayalı. Evlerindeki hizmetçileri azarlayan bikişli kadınlar, bu ilişkinin örneklerinden biri. Ancak **film, daha da ileri giderek şehirli zenginlerin diğerlerinin imkansızlıklarından sadistçe bir zevk duyduklarını dahi ima ediyor**. Örneğin, Azem ve Cemil köydeyken, bir grup şehirli kadının gülerken fotoğraf çektiğini görüyor. Cemil, etrafta fotoğrafı çekilmeye değer pek bir şey göremediğinden, bu duruma bir anlam veremiyor. Her zaman her şeyin farkında olan Azem ise, (öfkeli bir ses tonuyla) şehirli kadınların köylülerin sefaletlerinin fotoğrafını çektiğini söyleyerek duruma açıklık getiriyor. Yani, köylülerin sefaletini görünce mutlu olan şehirli kadınlar, ilgili görüntüleri kayıt altına alarak bu mutluluğu daha sonra tekrar tekrar yaşamak istiyorlar.

Azem, duruma getirdiği bu yorumunun hemen ardından, şehirli kadınların böyle bir şeyi artık yapamayacakları bir günün geleceğini de belirtiyor. Bu sözler, siyasi mücadelelerin düşman bellenen insanlara atfedilen hayali özellikler üzerinden de pekala mobilize olabileceğinin bir

göstergesi gibi. Diğer yandan, insan merak etmiyor da değil: O “bir gün” nasıl gelecek? **Köylüler ineklerini sağmaya, tarlalarını sulamaya devam ederek şehirlileri geride bırakabilecek bir ekonomik gelişme mi gerçekleştirecekler?** Yoksa sosyalist bir devrim sonrasında devran dönecek ve şehirliler köylere gelip “eğlencelik” fotoğraflar çekme cesaretini artık bulamayacaklar mı? Ya da, şehirli olmak zaten kötü bir şey olduğuna göre, şehirler bir şekilde yok mu olacak?

b. Geleneksel cinsiyet rolleri

Film, geleneksel cinsiyet rollerini yüceltiyor – ve bunu adeta sosyalizmin bir gereği olarak sunuyor. Dahası, her şeyi (ama her şeyi) sınıf mücadelesi çerçevesinde anlamlandırdığı için, hem kadınlar arasında izahı zor ayrımlar yapıyor, hem de her daim kendini üstün görme zehabından kurtulamıyor. Örneğin, filmin başlarında Azem ile Cemil’i bir genelevde görüyoruz. Azem odasına geçtiği kadın ile sadece sohbet ediyor ve ilişkiye girmiyor. Ancak, daha sonra onu şehirli bir kadın ile tek gecelik ilişki yaşarken görüyoruz. Film, bu iki farklı davranış arasındaki farkın nedenini izah etmiyor. Söz konusu olan şehirli bir kadın olunca, Azem neden bu konuda herhangi bir rezerve sahip olmuyor? Eğer rastgele yaşanan cinsellik dejenere burjuva ahlakına özgü ise, Azem’in bu davranışı nasıl açıklanabilir? Böyle bir tek gecelik ilişki şehirli/burjuva bir erkek ile köylü/proleter bir kadın arasında yaşansaydı, bunda da bir sorun olmaz mıydı? Bütün bunlar bir yana, **Azem’in sınıf merkezli davranışı, cinsel ilişkiye attığı problemleri manayı da dışavuruyor.**

Karşı cinsler arasındaki ilişkiye dair bir diğer problemleri örnek ise, Azem’in, Cemil’in karısı Necibe’ye yönelik tavırlarının seyirciye aktarılış şekli. Azem, misafir bulunduğu eve gelir gelmez, etrafında olup bitenleri [pasif-agresif](#) tavırlarla izlemeye başlıyor. Her-şeyi-bilen-adam olarak, çok geçmeden herkese notunu vermesi zor olmuyor. Spesifik olarak Cemil’in karısı Necibe ile ise, başından beri yıldızları barışmıyor. Cemil’i aldattığını bildiğimiz Necibe, son olarak Azem’e de yaklaşmayı deneyince, ipler kopuyor. Zira, Azem, bu ahlaksızlık karşısında daha fazla dayanamıyor ve o ana dek sergilediği formal tavır bir yana bırakarak **Necibe’nin suratına tokadı indiriveriyor.** Film, bu fiziksel saldırıyı Necibe’nin kocasına sadakatsizliği ile gerekçelendiriyor. (Azem’in birlikte geneleve gittiği Cemil’e tokat atmayı düşünmemiş olması da bu noktada önemli.)

Filmin sonlarında, Azem ile Necibe arasında bir karşılaşma daha gerçekleşiyor. Cemil, eşyalarını toplamış giderken, Necibe onu durduruyor. Bu sahnede, bu sefer Necibe’nin Azem’e tokat attığını görüyoruz. Tokadı yiyince öfke ile yumruğunu sıkın Azem, şu cevabı veriyor: “**Bu tokadın hesabını bir gün soracağız. Mutlaka... Mutlaka bir gün...**”

Filmin en unutulmaz repliği olarak hafızalara kazınan bu sözler, ne kadar makul? **Bir eve misafir olarak geldiği günden itibaren etrafındaki insanların kendi hayatlarına dair tercihlerini yargılama hakkını bir şekilde kendinde gören, bir tür kurtarıcılığa soyunarak insanların özel hayatları dahil üzerine vazife olmayan her işe burnunu sokan ve neticede Cemil ve Necibe’nin hayatlarına ve evliliğine gerginlikten başka hiçbir şey getirmeyen bu adama atılan tokat, nasıl oluyor da bir sınıf mücadelesi içinde anlam bulabiliyor?**

Bir başka deyişle, bir kadın, evliliğini bitme noktasına getiren (ve bunda hiçbir mahzur görmeyen) bir adama tamamen kişisel nedenlerle bir tokat atıyor. Tokadı yiyen adam ise, birinci çoğul şahısta konuşarak, bu tokadın hesabını kollektif olarak sormaktan söz ediyor! İlgili adamın (ya da ilgili karakteri çizen senaristin) ideolojisinin tesiri altında olduğundan ne dediğini bilmediği düşünülebilir. Peki ya on yıllardır bu sahneyi ya da repliği hatırladığında heyecanlanan (veya ilgili intikamı on yıllardır alamadığı için hayıflanmış) insanlara ne demeli? (Azem’in yediği tokat bu denli dikkat çekerken, attığı tokadın pek dikkate değer bulunmaması da ayrıca önemli.)

c. *Enteresan karakter: Semra*

Filmde, Azem ile aynı zihinsel formatta olan bir karakter daha var. Semra (Semra Özdamar) adlı bu karakterin Cemil hakkındaki yorumları şöyle:

“Cemil, çürümenin, yozlaşmanın, en yoğun biçimini yaşıyor. Bence kurtuluşu mümkün değildir; boşuna çaba harcıyorsun. ... O yaşadığı hayattan memnundur. Sonra, niye değişsin Cemil; niçin değişsin? Bence senin tavrın yanlıştır, arkadaş. Adamı kendi haline bıraksan daha iyi edersin. Çünkü, bir adamı şartlarından soyutlayıp düşünemezsin. Onun şartları yaratmıştır bugünkü Cemil’i, ve ancak şartlarının değişimiyle Cemil’in değişimi mümkündür. Fakat, senin anladığın gibi bir değişimi Cemil’den beklemek yanlış olur. Cemil kurtulmayacaktır. Sonra Cemil’le uğraşmak bizim işimiz de değildir. Kimdir bugün Cemil? Sınıf değiştirmiş, bozulmuş, çürümüş bir adam. Biraz gerçekçi ol. Eski alışkanlıklarından kurtul. Sınıf açısından bak olaylara. ... Biz kimlerle uğraşmamız gerektiğini iyi saptamazsak, yanlış ve yenilgi bizim için kaçınılmaz olur. Biz her adamı doğru yola getiremeyiz, arkadaş. Elimizde değil bu.” (dakika [35:01](#)-36:42)

Semra'nın sözleri, misyonerce içeriği itibariyle adeta dini bir muhtevaya sahip. Mutlak doğruyu bildiğini varsayan ve dolayısıyla tartışmasız bir haklılık duygusu ile hareket eden bir insanın sözleri bunlar. Ve bu denli kesin inançlı biri ile iletişim kurabilmek zor.

Bazı sorular

- Şehirler ve köyler gerçekten de filmin tasvir ettiği türden yerler mi? Aynı şekilde, şehirliler ve köylüler, gerçekten de ekonomik dünyanın iyileri ve kötülerine (ya da ezenlerine ve ezilenlerine) mi karşılık geliyor?
- Şehirler gerçekten de başkalarını (bu durumda herhalde öncelikle köylüleri) sömüren insanların sefa sürdükleri yerler mi?
- Filmin ilk sahneleri, şehir/burjuva hayatını resmederken, sahil kenarında yürüyenlerin, top oynayanların, sohbet edip gülenlerin, dondurma yiyenlerin ve bir şekilde birlikte hoşça vakit geçiren insanların görüntülerini yansıtıyor. Bu gibi şeyler sadece burjuva sınıfına mı özgü? Ya da, burjuva sınıfının hayatı gerçekten de büyük ölçüde bunlardan mı ibaret? Gelir seviyesi daha düşük olan insanlar bu gibi şeylerin hiçbirini hiçbir zaman yap(a)mazlar mı? Ya da, yaparlarsa bu onların yozlaştıkları anlamına mı gelir?
- Sınıflar arasındaki bariyerler gerçekten bu kadar katı mı? Köylü bir genç olan Cemil’in zengin olmayı ve sınıf değiştirmeyi başarmış olması, öyle olmadığı anlamına gelmiyor mu? Eğer Cemil (filmin belirttiği gibi) üniversite yıllarından beri bunu amaçlamış ve çok çalışarak bu amacına ulaşmış ise, o zaman her şeyin bir ezen-ezilen ilişkisinden ibaret olduğu söylenebilir mi?
- Bir insanın karakteri ve bütün davranışları sınıf aidiyeti ile açıklanabilir mi? Dahası, her insanın karakteri, iki ekonomik sınıftan birine atfedilen karakter özellikleri ile tamamen örtüşebilir mi? Örneğin, bir insan varolan iki sınıftan birine mensup ise iyi ve ahlaklı, diğerine mensup ise de kötücül ve ahlaksız olabilir mi? Ya da, bir insan bir şekilde sınıf değiştirdiğinde, bütün davranışları da aynı şekilde tersine dönebilir mi? Film, burjuva erkeklerini, eşlerini kıskanmayan, başka erkekler eşlerine asıldığında buna aldırmayan

kimseler olarak tasvir ediyor. Böyle bir şey, ahlaklı köylü erkekleri için elbette söz konusu değil. Ancak daha da enteresan olan, Cemil'in sınıf değiştirmesiyle birlikte bu konudaki tavrının da değişiklik göstermesi. Cemil, eskiden bir erkek yanındaki kadına 500 metre uzaktan bile baktığında rahatsızlık duyan biri iken, sınıf değiştirenince bu övgüye layık(!) özelliğini yitirerek gayet rahat biri haline geliyor ve karısı güzel olan arkadaşlarının Necibe'yi öpebileceklerini, çünkü kendisinin de onların karısını öptüğünü söylüyor. Her konuda bu şekilde bir uçtan diğer uca gidebilmek mümkün mü? Ya da, bir insan sadece gelir seviyesinin değişmesiyle birlikte her konuda bu şekilde öbür uca savrulabilir mi? Her şey bir yana, filmin burjuva olarak nitelendirdiği insanlar, gerçekten de karılarını bu şekilde nesneleştirmeye mi başlıyorlar? Yoksa bütün bunlar, kadınları kendi zihninde zaten çoktan nesneleştirmiş olan bir senaristin gerçeklerle örtüşmeyen kurguları mı?

- Filmde, köycülükle bir arada giden bir millicilik de var. Saf ve temiz olan köy, aynı zamanda dış-etkiye-kapalı-olan-yer durumunda. Filmin, şehir hayatını tasvir ettiği sahnelerde arkaplanda derhal Batı pop müziği kullanmaya geçmesi ya da bir gencin uzun saçını kesmesini övülecek bir şey olarak sunması, bu millici tavrın yansımaları arasında. Filmin geleneksel cinsiyet rollerini (bilinçli ya da bilinçsiz olarak) yücelten sahneleri de dikkate alındığında, millici olmanın yanı sıra muhafazakar yönler de barındıran bir perspektif ortaya çıkıyor. O halde, bu gibi filmleri Türkiyeli sosyalistler arasında hala popüler kılan faktör ne olabilir? Yoksa Yılmaz Güney filmleri söz konusu olduğunda, mazruftan ziyade zarfa mı itibar ediliyor?

Zavallılar (1975)

- Yönetmen: Yılmaz Güney, Atıf Yılmaz
- Senaryo: Yılmaz Güney, Atıf Yılmaz
- [IMDb](#)

Özet

Yaşadıkları talihsizliklerden ötürü hapse giren üç kişinin hayat hikayesi.

Abuzer'in (Yılmaz Güney) hayatı, henüz ilkokul çağında iken, babasının bir iş kazasında ölmesi üzerine alt üst olur. Abuzer'in annesi, kaza nedeniyle iş yerinden kendilerine ödeme yapılmasını bekler. Ancak şirket bunu yapmaya yanaşmaz. Çaresiz kalan anne, yeniden evlenir. Ancak yeni kocası hayırsız bir adamdır. Abuzer'i ilkokuldan alır ve zorla sokaklarda dilendirmeye başlar. Bununla da yetinmeyip, annesini fuhşa mecbur etmeyi düşünür. Kadının hiçbir şeyden haberi yokken, evin kapısında adamın biri ile anlaşır ve onu içeri gönderir. Birdenbire evin içinde üzerine gelen yabancı bir erkekle karşılaşan kadıncağız, haliyle bu "müşteri"ye direnir ve neticede onu öldürmek zorunda kalır. Annesi bu şekilde hapse düşünce, Abuzer aç kalır. Bir gün yemek yemek için bir eve girer. Ancak karnını doyurduktan sonra uyuyakalınca, yakalanır ve hapse atılır. Bu gibi talihsizlikler, ömrünün sonraki yıllarında da Abuzer'in peşini bırakmaz. Örneğin, gençliğinde bir lunaparkta çalışmaktayken bir gün genç bir kıza ilgi gösterince patronu onu işten atar. Bunun üzerine, aynı genç kız (Hülya Şengül), kendi çalıştığı fabrikada Abuzer'e bir iş ayarlar. Ancak, Abuzer, sabıkası nedeniyle bu işe kabul edilmez.

İkinci karakter Arap (Güven Şengil), bir dönem bir inşaatta bekçilik yapar, ancak patronundan (Hüseyin Kutman) ücretini alamaz. Fakat, bunu dert etmemektedir. Çünkü, patron, bu emeğinin karşılığında ona işyerinin çayhanesinin işletmesini vereceğini söylemiştir. Arap'ın hayali, çayhane işini üzerine alır almaz sözlüsüyle evlenmektir. Ne var ki, patron, sözünü tutmaz. Bunun üzerine, Arap, patronundan bekçilik işinden hakkı olan maaşını ister. Patron bunu da reddedince, Arap öfkesine hakim olamaz ve hem patrona hem de yanındaki çalışanına saldırır. Ardından da, patronun çekmecesinden tahsil edemediği maaşı miktarınca para aldıktan sonra orayı terk eder. Aynı gün, polis kapısını çalar ve onu tutuklar.

Hacı (Yıldırım Önal) ise, kaçak sigara satarak geçinmeye çalışan biridir. Bir yandan da, mahalledeki seks işçisi Naciye'ye (Seden Kızıltunç) uzaktan ilgi duymaktadır. Bir gün Naciye'nin patronundan dayak yemekte olduğunu görünce, onu kurtarır ve evine alır. Ancak sonrasında, Naciye'nin patronunun adamları Hacı'yı bulup fena halde darp ederler. Even dönen Hacı, Naciye'yi başka bir erkekle birlikte yakalayınca onu öldürür.

Nihayetinde hapisanede arkadaş olan ve uzun yıllarını bir arada geçiren bu üç kişi, gün gelip de cezaları bittiğinde dışarı çıkmaktan korkarlar. Çünkü, paraları da yoktur, başlarını sokacak bir evleri de. Sabıkaları nedeniyle hiç kimsenin onlara iş vermeyeceği de açıktır. Bu nedenle, bir yolunu bulup bir süre daha hapisanede kalmaya çalışsalar da, başaramazlar. Tahliye olduklarında, korktukları başlarına gelir ve aç kalırlar.

Film hakkında bazı notlar

a. Küçük sermaye düşmanlığı

Filmin merkezinde kötü kapitalistler var. Ancak bu kapitalistler, büyük sermaye sahipleri değil. Ekseriyetle, fakir bir ülkede küçük işletmeler yöneten kimseler. İnşaatçılıktan lokantacılığa, lunaparkçılıktan kadın satıcılığına uzanan farklı işler yapıyorlar. Ortak noktaları, açgözlülük ve sahtekarlık. Bu işverenler, çalışanlarına kötü davranan, haklarını vermeyen ya da basit nedenlerle onları işten atan merhametsiz kimseler. Filmin “Zavallılar” olarak atıfta bulunduğu üç ana karakterin ortak noktası ise, hayatlarının bir noktasında yollarının bu kimselerle kesişmiş olması. Film, bu üç “zavallı”nın hayat hikayesini, bu dönüm noktalarını ele alan müstakil skeçlerle izleyiciye aktarıyor. Zavallılar, çeşitli haksızlıklara uğruyorlar ve ardından hayatları bir daha düzelmek üzere alt üst oluyor. Onlara bu kötülükleri yapanlar ise, kurulu tezgahlarını işleterek rahat hayatlarını sürdürmeye devam ediyorlar.

b. Zavallılar?

Filmdeki örneklerin gerçek hayatta ne derece karşılığı olduğu sorusu önemli. Mesela, Türkiye’de aç bir insana gerçekten de hiç kimse yiyecek bir şey vermez mi? Üç arkadaş üç gün boyunca hiçbir şey yemeden sokaklarda dolaşabilir mi? Ya da, böyle bir şeyin zaman zaman yaşanabileceğini dahi varsaysak, bu son derece nadir bir örnek olmaz mı? Diğer yandan, Türkiye’de sulu yemek satan küçük esnaf lokantaları, her halinden aç oldukları belli olan insanlara gerçekten de bir tabak olsun bir şey vermezler mi? Üç gün boyunca aç kalıp sonra da yemek parasını ödemeyip kaçınca karakolluk olmak daha mı gerçekçi?

c. Karılarını/dostlarını satan erkekler

Filmde, maddi sıkıntı çeken erkekler derhal karılarını/dostlarını satmaya başlıyorlar. (dakika [5:50](#) ila 6:37) Dahası, yoksulluk çeken insanlar, satacak bir dostları olmadığı için hayıflanıyorlar ve böyle bir imkanın hayalini kuruyorlar. (dakika [34:50](#) ila 35:53) (Benzeri bir durumun yaygın olduğu bir diğer Yılmaz Güney filmi için, bkz: *Düşman*.)

Sürü (1979)

- Yönetmen: Zeki Ökten
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Halılanlar ile Veysikanlar arasında kan davası vardır. Veysikanlar zaman içinde hem sayıca hem de ekonomik anlamda zayıf düşerler. Yaklaşan kışı geçirebilecek güçleri dahi kalmaz. Tek çareleri, geriye kalan tek varlıkları olan koyunlarını Ankara'ya götürüp satmak ve elde ettikleri gelir ile başlarının çaresine bakmaya çalışmaktır. Bu amaçla, Ankara treninden birkaç vagon kiralar ve hayvanlarıyla birlikte yola çıkarlar.

Ailenin gelini Berivan (Melike Demirağ) da onlarla birlikte. Ne var ki, ailenin reisi Hamo (Tuncel Kurtiz), gelini Berivan'dan nefret etmektedir. Bunun nedeni, Berivan'ın Halılanlardan olmasıdır. Berivan, aileler arasındaki kan davasının sona ermesi için Veysikanlara gelin gelmiştir. Ancak, üç çocuğunun ölü doğmasının ardından, kayınpederi Hamo onun uğursuz olduğuna kanaat getirmiştir. Hatta, Hamo, başlarına gelen bütün kötülüklerden artık gelinini sorumlu tutmakta ve ona karşı büyük bir düşmanlık hissetmektedir. Hamo'nun nefret ve düşmanlığı, Berivan'ın psikolojisinde derin bir tahribata neden olmuştur. Yaşadığı travmaların ardından, Berivan yıllardır tek bir kelime bile konuş(a)mamaktadır. (Film boyunca da ağzından tek bir kelime dahi çıkmaz.)

Berivan'ın kocası Şivan (Tarık Akan) ise, karısına bağlıdır. Ayrıca, Şivan, hem aile içindeki bu gerginlikten hem de babası Hamo'nun kendilerine ve Halılanlara yönelik inatçı ve uzlaşmaz tavırlarından bıkmış ve babası ile yollarını ayırmaya karar vermiştir. Koyunlar satıldıktan sonra sermayedeki payını alacak ve karısını Ankara'da tedavi ettirecektir.

Şivan, bu kararını babasına açtığı anda, Hamo, oğlunun bu niyetini büyük bir saygısızlık olarak yorumlar. Dahası, oğlunun, gelini Berivan'ın tesirinde kaldığı için böyle davrandığını düşünür.

Tren yolculuğunun başlamasının ardından, ailenin başına gelen kötü olayların biri diğerini takip eder. Koyunların bulunduğu vagonlarda önceden zehirli ilaçlar taşınmıştır. Bu nedenle koyunlar birbiri ardına ölmeye başlar. Tren yolu idarecileri, bu durumu dikkate almayacak ve ailenin koyunlarına ilgili vagonları tahsis edecek kadar sorumsuz ve ciddiyetsizdirler. Koyunlar ölmeye başladıktan sonra dahi, bu konuda bir şey yapmazlar. Aile ölümlerin nedenini anlayamaz. Hamo ise, koyunların ölümünü Berivan'ın Halılan (ve dolayısıyla da uğursuz) oluşuna atfeder.

Koyunların başına gelenler bunlarla da kalmaz. Yolculuğun ilerleyen safhalarında, koyunların bir kısmı sakatlanır. Bunun nedeni, trende görev yapan memurlardır. Aldıkları bir koyunluk rüşveti yeterli bulmayan memurlar, kasten ani frenler yaparak vagonlardaki koyunlara zarar verirler. Çaresiz kalan aile, sakatlanan koyunların birkaçını memurlara verirler. Neticede, yolculuk sona erip de Ankara'ya geldiklerinde, ellerindeki koyunların önemli bir kısmı telef olmuştur. Ankara'daki alıcının koyunlara istenen parayı vermemesi ise, aileye son bir mali darbe vurur. Hem Hamo, hem de payını alarak karısı Berivan'ı tedavi ettirmeyi düşünen Şivan çaresiz kalır.

Bu noktada, Berivan hastalanır ve çok geçmeden ölür. Ancak, gelininin ölümü dahi Hamo'nun ona yönelik tavrını değiştirmez. Hamo, yaptıklarından ötürü herhangi bir pişmanlık duymaz ve hatta

özür dilemek ve acısını paylaşmak bir yana, oğlu Şivan'a çıkışmaya devam eder. O esnada orada bulunan birinin Berivan hakkında ileri geri konuşması üzerine Şivan öfkeden tamamen kontrolünü yitirir ve adamı boğarak öldürür. Bunun üzerine, adamın yakınları Şivan'ı linçe kalkarken polis gelir ve Şivan'ı tutuklar.

Berivan'ın trajedisi ise, öldükten sonra dahi sona ermez. Şöyle ki, Şivan ve Berivan, Ankara'ya geldiklerinden beri Şivan'ın arkadaşı Sıddık'ın (Savaş Yurttaş) ileride kapıcılığını almayı umduğu bir apartmanın inşaatında gecelemişlerdir. Berivan, bu inşaattaki bir odada ölmüştür. Şivan tutuklandıktan sonra Berivan'ın cesedi sahipsiz kalınca, Sıddık, Hamo'dan cenazeyi alıp götürmesini ister. Ancak, Hamo, Berivan'ın cenazesiyle ilgilenme konusunda isteksizdir. Halılanlara bir telgraf çekip bu işi onlara bırakma düşüncesindedir. Hamo'nun konuyu savsaklaması üzerine, Sıddık başının derde gireceğinden korkarak telaşa kapılır ve korkusunun tesiriyle cesedi yerlerde sürükleyerek inşaattan uzaklaştırmaya çalışır.

Filmin insanlara bakışı

Film, insanların (a) bencilliklerine, (b) başkalarının acılarına duyarsızlıklarına, (c) zorluğa düşenlere yardım etmek yerine onların bu durumlarını istismar etmelerine, ve (d) genel anlamda empatiden yoksun olmalarına dair örneklerle dolu. Bu örnekler, dünyaya öfke ve nefretle bakan, rasyonellikten uzak ve dolayısıyla da laf anlatılması pek mümkün olmayan bir insan olan Hamo'nun tavırlarından ibaret değil.

Örneğin, ailenin genç üyesi Sülo (Levent İnanır), pespaye bir adamın sattığı sakat bir genç kızla birlikte olur. Ancak kız, Sülo'nun biriktirdiği bütün parayı çalar. Sülo ise, bu parayı zaten dağ başında bulduğu tarihi eserleri ederlerinin çok altına bir fiyata satarak (yani bir yandan bir başkası tarafından kandırılarak) "kazanmıştır". Filmde, memurlar işlerini profesyonelce yapmazlar. Üstelik, sadece rüşvetçi değil, acımasızdırlar da. Başkalarının sahip olduklarının onlar için ne kadar değerli olduğunu umursamadan mallarına zarar verir, bunu bir eğlence olarak görürler. Bir diğer örnek ise, yılışık tavırlarla bir başkasının cenazesine dil uzatan bir adamdır. Halbuki bu adam, ölen kişiyi (Berivan) hiç tanımamaktadır. Özetle, başkalarının dertleri, filmdeki insanlar için ya bir istismar/menfaat fırsatı ya da alay konusudur. (Yılmaz Güney filmlerinden *Duvar* ve *Düşman* da, insanların istismarcılıklarına olan vurguları itibarıyla *Sürü* ile aynı çerçevede değerlendirilebilir.)

Ucuz propaganda

Sürü'yü Yılmaz Güney'in magnum opusu sayılan *Yol* ile aynı kalibrede kabul edilebilecek, önemli bir yapım. Ancak böylesine dikkate değer bir film bile, seyircinin adeta gözüne sokarak ve hikayenin akışını zorlama pahasına ideolojik mesaj vermekten geri duramıyor.

Filmin bir sahnesinde, Sıddık'ın muhtemelen lise çağında olan oğlu, Şivan'a ve babasına bilmiş tavırlarla siyaset dersi veriyor:

"Toplumda sınıflar var. Çalışan emekçi sınıflar; bir de çalıştıran hakim sınıflar. Burjuvalar, sermayedarlar. Bu adamlar nasıl yapıyorlar sermayelerini? Seni, onu, emekçi sınıfları çalıştırıp sömürerek!"

Bu cümleler, senaryonun genelinden kopuk. Dahası, bir düşünceyi hikayenin içinde izleyiciye aktarmak yerine genç bir çocuğa nutuk çektiirmek, böylesine iyi bir filmi ucuzlaştırıyor.

Rahatsız edici gerçekler

Bir ülkedeki insanlara ya da hakim kültüre dair rahatsız edici gerçekleri tasvir etmek, Türkiyeli sanatçılar için kuraldan ziyade istisna durumunda. *Sürü*, hem bu yönüyle, hem de ataerkil aile düzenine getirdiği eleştiriler itibariyle dikkate değer bir yapım.

Düşman (1980)

- Yönetmen: Zeki Ökten
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Çanakkale'de geçen film, geçim sıkıntısı çeken insanların çaresizliklerine ve daha spesifik olarak da İsmail'in hikayesine odaklanır. Yaşlı annesine (Muadelet Tibet), karısı Naciye'ye (Güngör Bayrak) ve küçük kızlarına bakmak durumunda olan İsmail (Aytaç Arman), iş aramakta, ama bulamamaktadır.

İsmail, sabahları amele pazarına giderek gündelik işler bulmaya çalışsa da, bu şekilde düzenli gelir elde edemez. (dakika: [9:36](#)) Nihayetinde, belediye için sokak köpeklerini zehirlemeye başlar. Bu iş hoşuna gitmese ve zaman zaman vicdanını sızlatsa da, başka çaresi yoktur. Ama bu işten de ihtiyaçlarını görebilecek kadar para kazanamaz ve dolayısıyla karısı Naciye'nin şikayet ve yakınmalarının sonu gelmez.

Bir çıkar yol bulamayan İsmail, babasının (Lütfü Engin) tarlasına giderek ondan kendi hissesini istemeyi dener. Zira, yıllardır ailece yaptıkları bütün işlerde onun da emeği vardır. Ancak, babası henüz ölmediğini söyleyerek onun bu teklifini reddeder. İsmail'in erkek kardeşi (Macit Koper) de oradadır ve Naciye hakkında hoş olmayan şeyler söyler. Babası da Naciye hakkında onunla aynı fikirde gibidir. İsmail onların bu tavrına öfkelenir ve aralarında kavga çıkar. (dakika [52:06](#)-58:03)

İsmail, bütün çabalarına rağmen müteakip günlerde de mali sorunlarını çözemez. Karısı Naciye, maddi imkansızlıklarından artık tamamen usanmıştır ve İsmail'den gizli olarak fuhuş yaparak para biriktirmekte ve evden kaçmaya hazırlanmaktadır.

Filmin sonlarında, İsmail karısına hediye olarak bir radyo satın alır. Karısı uzun zamandır bir radyo istediğinden, onu sevindireceğini düşünmektedir. Ancak eve geldiğinde karısının kaçtığını öğrenir. İsmail'in babası ve kardeşi de olayı haber alırlar. İsmail'in evine gelerek yeniden Naciye hakkında ileri geri konuşmaya başladıklarında, İsmail öfkelenir ve yine birbirlerine girerler.

Filmin geneli, hem maddi imkansızlıkların hem de maddiyatçılığın, sosyal hayat, insan ilişkileri ve genel anlamda da insanların hayata bakışı üzerindeki olumsuz etkilerini farklı örneklerle yansıtır. İnsanların arasında artık sevgi kalmamış, dürüstlük, namusluluk gibi meziyetler ortadan kalkmıştır. Her şey paradır, menfaattir. Bir insan, babasına dahi güvenemez. Bazı insanlar, kafalarını çalıştırıp bu düzene ayak uydurarak zaman içinde bir miktar birikim elde etseler de, çoğunluk ezilmeye

mahkumdur.

Filmden bazı detaylar

a. *Fuhuş*

Filmde, kadınların maddi sorunlarını çözmeye adına ilk başvurdukları yöntem fuhuş. Kimi zaman erkekler onları fuhuşa teşvik ediyor. Eşlerinin fuhuş yapmasına göz yuman erkekler zaman zaman diğerleri için alay konusu olsa da, konunun yaygınlığı pek kimse tarafından yadırganmıyor. (dakika [16:32](#) ila 17:38). Bir kadının evinde bir başka erkekle birlikteyken kocasını uyarma amacıyla kapının önüne süpürge koyması, herkesin bildiği bir şifre durumunda. Filmin sonunda İsmail'in dilinden bu konudaki yaygın iki yüzlülük de eleştiriliyor: (dakika [1:52:23](#)-1:54:03)

Geçim sıkıntısına düşen ailelerin fuhuşa yönelmelerinin ve bu durumun herkesçe olağan karşılanmasının gerçek hayatta (Türkiye'de ya da başka yerlerde) yaygın bir karşılığı olduğunu söylemek güç olsa da, diğer Yılmaz Güney filmlerinde de böyle bir anlatıya rastlamak mümkün. (1974 yapımı *Zavallılar*, bu konudaki en belirgin örnek.)

b. *Küçük sermaye düşmanlığı*

Film, para kazanmayı "başkalarının paralarını almak" olarak sunuyor. (dakika [1:43:58](#) ila 1:46:30) Yine filme göre, ticarete başarı ancak kurnazlık ve hatta sahtekarlık ile mümkün. Almanlara horoz satmaya çalışan Horoz Şevket (Hüseyin Kutman), meyhaneci ve dilekçe yazarı Nuri (Güven Şengil) ve Nuri'nin örnek aldığı (ancak filmde hiç görmediğimiz) Topal Bahtiyar adlı kişi, bu yönleri en çok ön planda olan karakterler arasında.

c. *Türkiye'de gayrimüslimler*

Filmde, memleketi Çanakkale'yi terk etmek zorunda kalmış olan Rum karakter Dimitri'ye (Yalçın Akçay) yer veren ve muhtemelen 1934 Trakya Olaylarına atıfta bulunan enteresan bir sahne de yer alıyor. ([1:11:30](#) ila 1:16:47)

Yol (1982)

- Yönetmen: Yılmaz Güney, Şerif Gören
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde, mahkumlara bir haftalık bayram izni verilir. Mahkumlardan Seyit Ali (Tarık Akan), memleketine vardığında, zor bir kararla karşı karşıya kalır. Kendisinin yokluğunda karısı Zine (Şerif Sezer) evden kaçmış ve kötü yola düşmüştür. Seyit Ali'nin ailesi ise, onu bulup eve getirmiş, sonra da evin ahırına bağlamışlardır. Eve gelen Seyit Ali, aylardır ahıra bağlı olan ve sadece kuru ekmek yiyerek yarı aç vaziyette yaşayan karısını öldürmek ve bu şekilde ailenin namusunu temizlemek durumundadır. Gerçi kızın ailesi de bu işi yapmaya hazır ve isteklidir. Ama yine de bu konudaki önceliğin Seyit Ali'ye ait olduğunu düşündükleri için aceleci davranmak istememişlerdir.

Bir diğerk mahkum Mehmet Salih (Halil Ergün) ise, karısının ailesi tarafından boşanmaya zorlanmaktadır. Bunun nedeni, ailenin, oğullarının ölümünden Mehmet Salih'i sorumlu tutmasıdır. Şöyle ki, Mehmet Salih ve kayınbiraderi birlikte bir soyguna girişmişlerdir. Ancak görev paylaşımı gereği soygun esnasında dışarıda arabanın direksiyonunda hazır bekleyen Mehmet Salih'in korkup oradan ayrılması, oğullarının ölümüne neden olmuştur.

Üçüncü mahkum Mevlat (Hikmet Çelik) ise, izne çıkmasının ardından nişanlısı ile görüşür. Ancak, birlikte nereye gitseler, nişanlısının iki yakını da gölge gibi onları takip ettiğinden, Mevlat bir türlü onunla yalnız kalamamaktadır.

Dördüncü mahkum Ömer (Necmettin Çobanoğlu) ise, memleketine gider gitmez sevdiği ve evlenmek istediği kızla görüşür. Hapisten çıktığında her şeyin yoluna gireceğini ve nihayet bir araya gelebileceklerini düşünmektedirler. Derken, beklenmedik bir şey olur ve Ömer'in gerilla üyesi abisi, Türk ordusu tarafından öldürülür. Bu nedenle de, Ömer, töre gereği abisinin karısıyla evlenmek ve onların çocuklarının sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalır.

Film hakkında ön bilgiler

- Film, Yılmaz Güney cezaevindeyken çekilmiş. Dolayısıyla, filmin yönetmenliğini Şerif Gören yapmış. Ancak, çekimler başladıktan sonra düzenli olarak Yılmaz Güney ile görüşmeler yapan Gören, filmi onun direktifleri doğrultusunda çekmiş.
- Film, 12 Eylül 1980 darbesinin ardından çekilmiş. Filmin çekildiği günlerde askeri idare halen işbaşında olduğu gibi, aynı durum film içinde geçerli. Mahkumlar, güncel darbe ortamında seyahat ediyorlar.

Güçlü eleştiriler

a. Devlet eleştirisi:

Filmde hikayeleri aktarılan dört mahkumun dördü de doğu Anadolu. Dolayısıyla, ilgili sahnelerin tamamı o bölgede geçiyor. Ömer ise, güneydoğuda, sınıra yakın bir yerde yaşıyor. Filmin bu bölgeye Kürdistan olarak atıfta bulunması, ölen gerilla mensuplarını ve ailelerini dehumanize etmek bir yana, (üstü kapalı da olsa) devleti eleştirmesi dikkate değer.

b. Gelenek eleştirisi:

Filmin gelenek eleştirisi de güçlü. Namus kavramı (ve daha spesifik manada, kadınların algılanış şekli), namus cinayetleri, cinsiyet ayrımcılığı, evliliğe dair töreler ve genel olarak da cinselliğin tabulaştırılması, filmin vurguladığı konular arasında. Seyit Ali'nin karısı Zine'ye reva görülen eziyet, kayınpederinin Zine'ye sürekli "Şeytan" olarak atıfta bulunması ve Seyit Ali'ye merhametine yenik düşmemesini söylemesi, küçük çocuklarının bile annelerinden tiksintmeleri, örneğin, Seyit Ali'nin oğluna annesi ile birlikte onları dayısına götüreceğini söylediğinde, oğlunun "Anamı almayalım; o pislendi" diye cevap vermesi, filmin çarpıcı sahneler arasında. (1:06:45-1:08:01)

c. Kültür eleştirisi:

Mehmet Salih'in uzun zamandır görmediği karısı ile birlikte olabilmek için trenin tuvaletine girmesinin ardından yaşananlar, birkaç yönü itibariyle dikkate değer. Her şeyden önce, böyle bir

şey, bir vagon dolusu insanın bir anda galeyana gelmesi ve hatta Mehmet Salih ve karısını linç etmeye kalkması için yeterli olabiliyor. Tren görevlisi devlet memurunun, bir Türkiye klasiği olan “vatandaşı azarlama” tavrı ise, ayrıca önemli. ([1:12:05](#)-1:16:12)

Mevlat ile nişanlısı arasında geçen 47 saniyelik diyalog da filmin unutulmaz sahneleri arasında. ([55:50](#)-57:02) Mevlat, nişanlısının hayatına türlü kısıtlamalar getiren sözler sarf ettiğinde, nişanlısı onun tavrını memnuniyetle karşılıyor. Mevlat’ın kısa bir süre sonra bir geneleve gitmesi ise, yaygın bir çifte standartı ortaya koyuyor. İlgili genelev ise, gayet kalabalık. Bu güçlü talep, ilgili şartlar altında aslında pek şaşırtıcı olmasa da, (özellikle tren sahnesi ile birlikte düşünüldüğünde) cinsellik konusundaki çifte standartı (ve belki de ikiyüzlülüğü) ortaya koyması itibarıyla önemli.

d. *Esaret vurgusu:*

Film, bütünsel manada, insanların devletin ve geleneğin ne denli esiri olabileceklerini tasvir ediyor. Bütün bunların hapishane iznine çıkan dört karakter üzerinden aktarılması ise, insanların mahkum olmaları için parmaklıklar arkasında bulunmalarının şart olmadığını ima ediyor.

Duvar (1983)

- Yönetmen: Yılmaz Güney
- Senaryo: Yılmaz Güney
- [IMDb](#)

Özet

Duvar, Türkiye cezaevlerinin insanlık dışı şartlarını tasvir eden bir hapishane filmi. Gardiyanların ve hapishane yönetiminin keyfi uygulamaları, acımasızlıkları, mahkûmların tiksinererek yedikleri kokan yemekler, mahkûm çocuklara dayak ve tecavüz, filmde yer alan tasvirlerinin en çarpıcı örnekleri arasında.

Bütün bu uygulamalardan bezen çocuklar, başka bir hapishaneye nakilleri için zaman zaman cezaevi müdürlüğüne dilekçe veriyorlar. Ancak, cezaevi müdürü (Selahattin Kuzmoğlu) bu dilekçeleri uygulamaya koymadığından, geriye kaçmak dışında pek bir yol kalmıyor. Fakat, hapishane nöbetçileri firar eden çocuklara dahi ateş açmaktan çekinmediklerinden, bu da kolay göze alınabilir bir şey değil. Dolayısıyla da, büyük bir çaresizlik içinde kalan mahkûmların, gün gün ruh ve beden sağlıklarını yitirdiklerine ve Allah’a dua edecek olduklarında daha iyi bir hapishaneye gitmenin ötesinde bir şey dileyemeyecek hale geldiklerine şahit oluyoruz.

Film hakkında ön bilgiler

Yılmaz Güney, *Duvar* adlı son filmini, hapisten kaçıp Fransa’ya gittikten sonra çekmiş.

Film Fransa’da çekildiğinden, oyuncularının önemli bir kısmı Fransız. Çocuklar ise, Fransa’daki Kuzey Afrika kökenli azınlık mensuplarından seçilmiş.

Film hakkında bazı notlar

a. Müfettiş sahnesi

Hapishane müfettişi (Jean-Pierre Colin), filmin en ilginç karakterleri arasında. Türkiye'ye dair pek çok problemi, takriben yedi dakika süren bu sahnede görebilmek mümkün. Zira müfettişin görüntüsünden tavırlarına dek her özelliği, tipik bir T.C. memurunu yansıtıyor. Hapishane şartlarının nizamiliğini teftişe gelen müfettiş, açıkça mahkûmların aleyhinde ve hapishane memurlarının yanında bir pozisyon alıyor. Mahkûmların şikâyetlerine aldırış etmiyor ve onları tersliyor.

Teftiş esnasında hapishane memurlarının sergiledikleri tavırlarda da aynı T.C. memuru tipolojisinin izlerini görebilmek mümkün. Normal şartlar altında hiçbir gaddarlıktan geri durmayan gardiyan ve yöneticiler, müfettiş karşısında süt dökmüş kedi gibi davranırken, teftiş biter bitmez derhal eski hallerine geri dönüyorlar. Müfettişin makam arabasıyla hapishaneye gelişi, karşılanış şekli ve mahkûm çocukların hazırolda beklemeleri ise, Türkiye'de devletin hakim kıldığı militer tavrın diğer yansımaları arasında. (İlgili sahne için bkz.: dakika [7:50](#)-14:44)

b. *Midnight Express*

Duvar ile 1978 yılında gösterime giren Oscar ödüllü [Midnight Express](#) arasında sadece beş yıl var. Yılmaz Güney'in kendi hapis tecrübesinden sonra çektiği bu filmin, Türkiye'deki hapishane şartları adına *Midnight Express*'ten daha farklı bir tasvirde bulunduğunu söyleyebilmek zor. Her iki film de, Türkiye'de cezaevlerinde, kışlalarda, yetiştirme yurtlarında ve benzeri yerlerde yaşanan sistemli acımasızlıkları yansıtıyor.

c. Karakterler

Ali Emmi (Tuncel Kurtiz) hapishane çalışanları arasındaki tek iyi karakter. Gardiyan Cafer (Ahmet Ziyrek) ise, kötü olmanın da ötesinde, sadist bir gardiyan.

d. *Doğum sahnesi*

Kadınlar koğuşunda gerçekleşen bir doğumun bütün doğallığıyla ekrana yansıtılması, beklenmedik ve ilginç bir tercih.

Ek: Diğer Filmler

İkisi De Cesurdu (1963)

- Yönetmen: Ferit Ceylan
- Senaryo: Ferit Ceylan
- [IMDb](#)

Özet

Kara Yalçın (Samim Meriç), yaşadığı şehrin kabadayısı olarak bilinen gözüpek bir gençtir. Ancak sevgilisi (Semra Sar), Yalçın'dan bu tehlikeli hayatı bırakmasını ve onunla birlikte başka bir şehre yerleşip sakin bir hayat sürmeye başlamasını ister. Zira her kurşun sesinde, "Acaba onu mu vurdular?" diye korkuya kapılmaktan bıkmıştır ve bir gün ölüm haberini almak istememektedir.

Yalçın, sevgilisinin bu teklifini kabul eder. Neticede şehri terk edecek olsa da, namı kalacaktır. İnsanlar "Bir zamanlar Yalçın diye biri vardı" diyecek ve ondan bahsetmeye devam edeceklerdir. Bu onun için çok önemlidir: "Gideceğiz, ama arkamda bir nam bırakacağım! 'Bir zamanlar Yalçın diye biri vardı' diyecekler! Kimse onun üstüne çıkamadı diyecekler!" (dakika 3:29-5:10)

Yalçın ve sevgilisi bu şekilde yeni bir hayata başlamak üzereyken, beklenmedik bir gelişme yaşanır. Ünlü kabadayı Ali Duran (Yılmaz Güney), yıllarını hapiste geçirdikten sonra şehre geri gelir. Yalçın bu gelişme üzerine sevgilisine verdiği sözü tutamayacağını söyler. Çünkü, şehri terk etmesi durumunda, insanlar onun gidişini Ali Duran'dan korkmasına bağlayacaklardır ve namı zarar görecektir. Bu nedenle, şehirde kalması, Ali Duran'a meydan okuması, ve onu herkesin gözü önünde alt etmesi gerekmektedir.

Yalçın dediğini yapar ve ilk fırsatta Ali Duran'a meydan okur. Ancak, Ali Duran oralı olmaz. Onun dünyası ve kaygıları artık eskiden olduğundan çok farklıdır. Hapishaneden şartlı tahliye olmuştur ve şehirde altı ayını vukuatsız geçirdikten sonra yıllardır göremediği annesinin yanına gitmek istemektedir. Annesi onun hasretinden ağlamakta ve ona mektuplar yazmaktadır. Bu nedenle de, Ali Duran, kendisine hakim olmaya, Yalçın'ın meydan okumalarına cevap vermemeye ve başını derde sokmamaya çalışır.

Ne var ki, Yalçın hiçbir şekilde durmak bilmez. Hatta, sözünü tutmadığı için sevgilisinin onunla bozuşması dahi fikrini değiştirmez. Bir gün, bu iki kabadayıyı birbirine düşürmek isteyen biri, Yalçın'a sevgilisinin zaman zaman gizlice Ali Duran ile buluşup sevişmekte olduğunu, bunu gözleriyle gördüğünü söyler. Bunun üzerine hiddete kapılan Yalçın, tabancasını aldığı gibi soluğu Ali Duran'ın yanına alır.

Halbuki o gün, Ali Duran şehirdeki altı ayını tamamlamıştır. İstasyona gidip trene binerek şehri terk etmek üzeredir. Bu nedenle de, Yalçın onu yumruklamaya başladığında, ilk başta ona karşılık vermez. Sadece başını derde sokmadan şehirden ayrılmak ve annesinin yanına gitmek ister. Bir noktadan sonra kendini savunmaya başladığında, birkaç el silah sesi duyulur. Ateş eden kişi,

Yalçın'a sevgilisi hakkında yanlış bilgi veren adamdır. Adam, önce Ali Duran'a, ardından da Yalçın'a ateş eder. Ardından da, işin başından beri bu iki namlı kabadayıyı birbirine karşı kışkırtmakta olduğunu açıklar. Amacı, onları öldüren kişi olarak kendi namını duyurmaktır. Polis geldiğinde, yaptığının duyulacağı ümidiyle suçunu iftiharla itiraf eder.

Yalçın'ın yarası hafiftir. Ali Duran ise, birkaç kurşuna birden hedef olmuştur. Annesine ulaşma amacıyla tren istasyonuna kadar güç bela ilerlese de, rayların arasına yığılarak son nefesini verir.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. Yeşilçam'da kabadayılık

Pek çok Yeşilçam filminde, kabadayılık ile yiğitlik eş anlamlıdır. Kabadayılar, namlarıyla övünürler. Nam ise, çeşitli mekanları basarak, ortalığı birbirine katarak ve en çok da diğer kabadayı adaylarını döverek elde edilir. Kabadayılar, birinci çoğul şahısta konuşurlar; "Zamanında acıdık, affettik; hala akıllanmadı mı bu herif?" gibi sözler, kabadayıların ağzından çıkan tipik ifadeler arasındadır. Her ne kadar bunların hiçbiri övünülecek fiiller değilse de, Yeşilçam filmlerinde kabadayılık aynı zamanda bir itibar aracıdır.

b. Yeşilçam sonrasında kabadayılık

Daha güncel Türk filmlerinde de benzeri kabadayılık atıflarına rastlamak mümkün. Örneğin, 2007 yapımı bir Ömer Vargı filmi olan [Kabadayı](#)'da Kenan İmirzalıoğlu'nun canlandığı karakter, daha güncel bir kabadayı karakteri.

c. Kabadayılık ve bilgelik

Türkiye'de kabadayılığı ve kabadayı karakterleri çekici bulan geniş bir kitle var. Kabadayı tavırların kültür içinde bir karşılığı var. Ne var ki, Yeşilçam filmleri akli başında, makul ve bir parça bilge ana karakterlerden büyük ölçüde yoksun. Bu nedenle de, bu filmler, gücünü zekası ile birlikte kullananlar ile bodoslama kaba kuvvete başvuranlar arasındaki farkı göremiyor, gösteremiyor.

d. Nam

Yalçın'ın bir nam bırakma konusundaki sözleri, başka insanların düşüncelerine aşırı önem atfetmenin bir ifadesi. Yeşilçam filmlerinde, bu kaygının örneklerine, kabadayılık dışındaki konularda da sıklıkla rastlamak mümkün.

e. Yeşilçam civıklığı

İkide bir "Çünkülüm sankilim" gibi saçma sapan sözlerle konuşan lakayt boyacı. Bir örnek: (dakika 8:01-9:22)

f. Matt Damon

Filmdeki Yalçın (Samim Meriç), özellikle bazı sahnelerde Matt Damon'ın Türk versiyonunu andırıyor!

Kasımpaşalı Recep (1965)

- Yönetmen: Nuri Akıncı
- Senaryo: Yaşar Akıncı
- [IMDb](#)

Özet

Recep (Yılmaz Güney), işi, gücü, parası olmayan bir gençtir. Bir gün bir meyhanede aynı masada oturmuş bulunduğu yaşlı bir adam, Recep'e bir dizi nasihatte bulunur. Yaşlı adam, tıpkı kendisi gibi Recep'in de bir gün ihtiyarlayacağını söyler ve ona gençliğinin kıymetini bilmesini, hayatını boşa geçirmemesini öğütler. Recep, yaşlı adamın, özellikle, "Baş ol oğlum, baş!", "Sözün edilsin!", "İçinde kuvvet varsa, kral bile olursun, kral!" şeklindeki sözlerinden etkilenir.

Recep, sonrasında tanınmış kabadayılara meydan okur. Karşısına ilk olarak Kabakçı Süleyman (Mehmet Ali Akpınar) çıkar. Kabakçı Süleyman kahveye girdiğinde herkes ayağa kalksa da, Recep hiç orali olmaz. Bu duruma şaşırın Kabakçı Süleyman, Recep'e bir özür dileme fırsatı vererek onu ayağına çağırır. Ancak Recep, davete icabet etse de, oraya vardığında hem Kabakçı Süleyman'ı hem de adamlarını döver.

Kabakçı Süleyman'ı bu şekilde alt ettikten sonra namı yayılan Recep, arkadaşlarının tavsiyesine uyarak bu durumun sunduğu fırsatı değerlendirmek gerektiğini, yani avanta (haraç) toplamaya başlayabileceklerini kabul eder. Ne var ki, Recep, küçük esnaftan avanta toplama fikrine karşıdır. Zira, "namusuyla çalışıp üç beş kuruş kazanan adamın parasında gözü" yoktur. Bunun yerine, gayrimeşru yollardan vurgun vuranlardan avanta almanın gerekli olduğunu düşünür.

Recep, bu şekilde, civardaki kumarhane ya da randevu evi gibi yerleri işleten insanlara ve diğer avantacılar meydan okumaya başlar. Aslında tek yaptığı, bu mekanlara giderek sahiplerini açıkça tehdit etmek ve haraç talep etmektir. Zaman zaman tek başına gittiği bu mekanlarda, silahlı adamları dahi tokatlayarak alt eder. Kısa zamanda, korkulan, çekinilen bir adam olur.

Filmin geri kalanı, bu kimseler ile arasındaki hesaplaşmalardan ibarettir.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. Senaryo

Filmin senaryosu bütünsel olmaktan epey uzak. İlk dakikalarda bir işyeri ve bu işyerini dolandıran bir muhasebeci görüyoruz. Ancak filmin geri kalanının buradaki dolandırıcılık hikayesi ile pek bir bağlantısı yok. Aynı şekilde, yine filmin ilk kısmında, Recep'i sürekli bir zengin mahallesine giderken görüyoruz. Oradaki bir kıızı görmek isteyen, ancak her seferinde mahallenin motorsikletli züppeleri tarafından sürekli dayak yiyen Recep, meyhanedeki ihtiyar adamın sözlerinden etkilendikten sonra, bu gençleri dövüyor. Bunun dışında bu sahnelerin filmin geri kalanıyla çok fazla ilgisi yok. Aslında, filmin ilk yarısından sonra hikaye akışının ortadan kalktığı dahi söylenebilir. Film, ikinci yarıdaki karşılıklı hesaplaşmaların ardından, Recep'in, kızkardeşini kaçıran bir grup adamı döverek nakavt etmesiyle sona eriyor.

b. Yeşilçam cıvıklığı

Recep, film boyunca, bitirilmeye övgü yayık ağızlı bir tavırla yerli yersiz, "Allah esirgesin" deyip duruyor.

Kovboy Ali (1966)

- Yönetmen: Yılmaz Atadeniz
- Senaryo: Aykut Düz
- [IMDb](#)

Özet

Yaşlı ve fakir bir adamcağız, hasta torununu kırık dökük bir kağı arabası ile doktora götürmektedir. Bir dağ başında eşkiyalar adamın yolunu keser ve para isterler. Ancak adamın cebinde konu komşudan borç aldığı doktor parasından başka hiçbir şey yoktur. Bunun üzerine, soyguncular, adamı bırakmayı teklif etseler de, liderleri oralı olmaz ve "İhtiyarlar ve hastalar için en iyi ilaç kurşundur" diyerek adamı öldürür.

Olay duyulunca, kasabalılar bu işi olsa olsa bir yabancının yapmış olması gerektiğini, zira yerlilerden hiç kimsenin böyle bir suç işlemeyeceğini düşünürler. Tam o sırada, kasabaya tanımadıkları bir atlı (Yılmaz Güney) geliverince, kasabalılar yaşlı adamı onun öldürmüş olabileceğini düşünürler ve kendisini jandarma karakoluna götürürler.

Atlı, karakolda sorgulanır. Kendisine sorulan ilk soru, kasabada ne aradığıdır. Atlı bu soruya cevaben, üç yıl öncesine kadar gardiyanlık yapan Müslüm Palo adında birinin burada iş kurduğunu öğrendiğini, kendisini bulup dövmek istediğini söyler. Bu cevabı çok ciddiye almayan jandarma memuru, atlıya, sabıkasının olup olmadığını sorar. Atlı, bu soruya, "biraz" cevabını verir. Bunun ne demek olduğu sorulduğunda ise, "Birden fazla demek" olduğunu belirtir. Bunun üzerine, jandarma memuru, atlının nüfus kağıdını ister ve memleketinden sabıka kaydını sorar.

Kayıt gelir... Ali adındaki atlının sabıka kaydı (henüz 25 yaşında olmasına rağmen) epey kabarıktır. Beş yaşından beri, yankesicilik, adam bıçaklamak, esrar içmek, kulak kesmek, adam öldürmek ve silah taşımak gibi türlü suça karışmış, ömrü hapislerde geçmiştir. Gelen kayıtlar, Ali hakkında kişisel bilgiler de içermektedir. Ali, çok iyi silah kullanabilmektedir. Katıyken yalan söylememektedir. Kovboy gibi giyinmeye meraklıdır. Bütün kovboy filmlerini izlemiştir. Hatta, 1947'de Mersin limanından Amerika'ya giderken yakalanınca, kovboy olmaya gittiğini söylemiştir.

Neticede, jandarma memuru, Ali'yi, teşhis için, yaşlı adamın hasta torununa gösterir. Hasta torun, dedesini öldüren kişinin Ali olmadığını öğrenince, Ali serbest kalır.

Serbest kalan Ali, kerestecilik işine girmiş olan Müslüm Palo'yu (Necdet Çağlar) aramaya koyulur ve onu bulur. Ali, Müslüm Palo'ya, gardiyan iken geçmişte ona ve hapislane arkadaşlarına yaptığı sadistçe işkencelerden söz ederek bunların hesabını sormaya geldiğini ifade eder. Müslüm Palo ise, Ali'ye karşı yumuşak bir tonla konuşur ve görev icabı öyle davranması gerektiğini, artık geçmişi unutmanın daha iyi olacağını söyler. Ali ise, bu açıklamayı kabul etmez, çünkü, Müslüm Palo'nun yaptıkları hem kabul edilemez derecede kötüdür, hem de yaptıklarının görev icabı olduğu doğru değildir. Zira Müslüm Palo zaten bu gibi kanun dışı uygulamaları nedeniyle gardiyanlıktan

atılmıştır. Ancak, Ali'nin niyeti onu öldürmek değildir. Ali, Müslüm Palo'ya 225 kuruşluk bir kurşuna değmeyeceğini söyleyerek, onu sadece döver.

Ali, Müslüm Palo'nun işyerinden ayrılıp kasabaya geri dönünce, Ömer (Mehmet Ali Akpınar) adlı eski bir tanıdığı ile karşılaşır. Ömer, Ali'ye bir düzenbazlık teklif eder. Ona geçmişe dair bir hikaye anlatır. Hikayeye göre, yirmi yıl önce Altınnal Çiftliği adlı bir yerde çalışırken kendisini sebepsiz yere işten atmış ve parasını da vermemişlerdir. Ömer de intikam almak için çiftlik sahibinin küçük çocuğunu kaçırmıştır. Çocuk şimdi 25 yaşındadır ve kim olduğunu Ömer'den başka hiç kimse bilmemektedir. Çocuğun sırtında nal şeklinde bir yara vardır. Şayet Ali'nin sırtına benzeri bir yara yaparlarsa, çiftlik sahiplerini, yıllardır aramakta oldukları çocuklarının Ali olduğuna inandırmak mümkün olacak ve Ali bu şekilde onların servetlerine ortak olacaktır.

Ali, çiftlik sahiplerinin Ömer'i sebepsiz yere işten attıklarına inanmaz. Ama yine de, bu planda yer almayı kabul eder. Ömer, ateşte kızdırdığı bir at nalı ile Ali'nin sırtını dağlar. Ali ise, yara iyileşinceye kadar bekler. Ardından da çiftliğe giderek iş ister.

Çiftliği yöneten Kahya Hüseyin (Hüseyin Peyda), kovboy giyimli Ali'yi pek sağlam pabuca benzetmez ve ona iş vermekten çekinir. Ancak o sırada küçük bir hadise yaşanır. Süleyman Ağa (Ayton Sert) adlı atlı, adamları ile birlikte çiftliğe gelir ve çiftliğin sahibi Mehmet Ağa'dan (Ali Şen), kızı Gül'ü (Müjgan Ağralı) kendisine ister. Mehmet Ağa'nın kızı Gül, bir süredir uzaktadır ve yarın çiftliğe dönecektir. Mehmet Ağa, bu teklife olumlu yanıt vermez. İkili arasındaki diyaloga bakılırsa, Süleyman, zengin bir adamdır ve bu teklifi ilk kez yapmamaktadır. Ne var ki, Mehmet Ağa onun ahlaksız ve namussuz biri olduğunu düşünmektedir. Teklifine olumsuz cevap alan Süleyman Ağa, bu işi gerekirse zorla yapacağını ima ederek Mehmet Ağa'yı tehdit edince, uzaktan onları izlemekte olan Ali, müdahale ederek Süleyman Ağa ve adamlarını korkutup kaçıtır.

Ali'nin mertliğini takdir eden Mehmet Ağa ve Kahya Hüseyin, onu çiftlikte işe alırlar. Ertesi gün, Kahya Hüseyin'in oğlu Çetin ve Ali, tren istasyonuna Gül'ü karşılamaya giderler. Gül'ün gelmesinin ardından, Çetin, Ali'den, Gül'ün bavullarını taşımasını ister. Ali, bavulları taşımayı reddeder.

Ardından, Süleyman Ağa elinde bir demet çiçek ve yanında iki adamı ile istasyona çıkagelir. Bunun üzerine, Süleyman ve Çetin arasında bir tartışma yaşanır. Tartışma kavgaya dönüşünce, Süleyman ve adamları Çetin'i döverler. Olayı uzaktan izleyen Ali, Gül'ün istemesine rağmen Çetin'i kurtarmaz. Hatta, Ali, "Bazı adamlara dayak iyi gelir" der. Adamlar, Ali'ye sataştıklarında ise, Ali üçünü de döver. Gül, bu tavırlarından ötürü, Ali'den hoşlanmaz.

Çiftliğe geldiklerinde, Kahya Hüseyin, Ali'ye, oğlu Çetin'i istasyonda neden korumadığını sorar. Ali, "Kadın kısmının yanında fiyaka yapmak isteyen adamı sevmem ben" cevabını verir. (Gül'ün yanında iken bavulları ona taşıtmak istemesi hoşuna gitmemiştir.)

Bu hadiseden kısa bir süre sonra, çiftliğin ahırında yangın çıkar. Gül, içeridedir ve at ona çifte attığı için bayılmıştır. Ali, alevler içindeki ahıra girerek Gül'ü kurtarır. Bunun üzerine, hem Gül'ün hem de ailenin Ali'ye bakışı olumlu yönde değişir. Hatta, Gül, artık Ali'ye aşık olmuştur. Aşkını ona itiraf eder ve çiftliğin biraz uzağındaki ormanlıkta birlikte olurlar.

Ali çiftlikte çok mutludur. Çiftliğin sahipleri ve çalışanları çok iyi insanlardır. Tek sorun, Çetin ile arasındaki çekişmedir.

Gizliden gizliye Gül'den hoşlanmakta olan Çetin, Ali ile Gül'ün birbirlerine yakınlaştıklarını sezdiğinde bu çekişme Çetin'in kıskançlığının tesiriyle yeniden alevlenir. Çetin, Ali'den çiftliği terk

etmesini ister. Ali ile Çetin kavga ederler. Kavgada, Ali'nin gömleği yırtılır ve sırtındaki nal izi ortaya çıkar. Çiftliğin sahibi Mehmet Ağa ve karısı Cahide Hanım (Cahide Sonku), durumu öğrenince çok şaşırırlar. Ali zaten çiftliğe geldiğinde Mehmet Ağa'ya kendisini ve karısını bir yerden tanıyor gibi hissettiğini söylemiş ve sonradan söyleyeceği bu yalana zemin hazırlamıştır. Ali, Mehmet Ağa'nın, ailesi hakkında sorduğu sorulara da aynı doğrultuda cevaplar verince, aile Ali'yi çocukları olarak bağırklarına basar. Yıllardır yıkılmış bulunan aile, mutluluktan bayram eder. Ali, geceleri dahi onu oğulları zanneden Mehmet Ağa ve Cahide Hanım'ın ortasında uyumaya başlar.

Mehmet Ağa, yeni bir hayata başladıklarını düşünerek çiftliğin adını yeni hayat çiftliği olarak değiştirir ve mülkiyetini Ali'nin üzerine geçirir. Ardından da, oğullarına çok iyi bir gelin aramaya başlarlar. Bunca yıldan sonra artık mürüvvetini de görmek istemektedirler. Herkes mutludur. (Çetin dahi Ali'den özür dileyerek onunla barışmış ve bir anda onu çok sevmeye başlamıştır.)

Ne var ki, bu mutluluğun bir istisnası vardır. Mümkün olduğunca başkalarından gizlemeye çalışsa da, bütün bunlar, Gül için dayanılması çok zor gelişmelerdir. Gül, hem sevdiği Ali ile bir daha bir araya gelemeyecek şekilde ayrıldığını, hem de bilmeden de olsa dünyanın en büyük günahını işlemiş olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle de, bir mektup bırakıp çiftlikten kaçır.

Herkes Gül'ü aramaya başlar. Ancak, Ali onun nerede olduğunu tahmin eder ve atını alarak Gül ile birlikte oldukları yere gider. Gül'ü orada intihar etmekte iken bulur ve son anda ipe ateş ederek onu kurtarır. Ardından da, ona gerçekleri anlatır.

Bu olayın ardından, Ali, bu yalana bir son vermeye karar verir. Zaten çiftlikte kaldığı süre zarfında, Ömer'in ona anlattığı hikayenin yalan olduğunu da öğrenmiştir. Yirmi yıl önce yaşanan olayın aslı farklıdır. Çiftlik sahiplerinin Ömer'i işten atmaları sebepsiz olmamıştır. Ömer, bir gece çiftliğin kasasını açmak isterken yakalanmıştır. Ancak, işten atıldıktan iki gün sonra yeniden çiftliğe gelmiş ve bu sefer de ağanın oğlunu kaçırmak istemiştir. Dahası, Ömer, onu gören kahyayı elinden vurmuş ve ardından da Kahya'nın karısına tecavüz etmiştir. Kadın, bu acıya dayanamayıp intihar etmiştir. Kahya hala o günlerin yasını tutmakta ve zaman zaman hep aynı türküyü söyleyerek ölen karısını anmaktadır.

Ali, Ömer'i bulunca, ona, her ne kadar çiftliğin tapusunu üzerine almış olsa da, önceden tasarladıkları kötülüğü artık yapamayacağını söyler. Ömer bunu kabul etmek istemez. Yıllardır bütün hayatını bu işe bağlamıştır ve zengin olma adına elinde başka bir yol yoktur. Ne var ki, Ali bu iki kişiye böyle bir kötülükte bulunmayı artık düşünmemektedir. Kararını vermiştir. Çiftlik sahiplerinin gerçek oğulları olan Metin'i (Yıldırım Gencer) bulacak ve çiftliğe getirecektir.

Ömer, Ali'nin bu planına karşı çıksa da, silah zoruyla Metin'in yerini söyler. Ancak, bunun iyi bir fikir olmadığı konusunda Ali'yi yeniden uyarır. Çünkü, Metin, dağlarda eşkiyalık yapmaktadır ve çiftliğe gidecek olursa oraları talan edecek karakterde bir insandır.

Ali, Ömer'i dinlemez ve gidip Metin'i bulur. (Metin, filmin başında yaşlı ihtiyarı öldüren acımasız çete reisidir.) Ali'yi dinleyen Metin, duyduklarına şüpheyle yaklaşır ve işin içinde bir bit yeniği arar. Metin, Ali'nin neden eline geçirdiği böyle bir fırsatı teptiğine de anlam veremez. Ali için ise, konu basittir. Ali, hayatı boyunca bütün insanlardan sadece kötülük görmüştür. Çiftliğe gelene dek, kimse ona iyilik etmemiştir. Bu nedenle de, orada yaşayan iyi insanlara karşı dürüst olmak istemektedir.

Ali her ne kadar doğruyu söylüyor olsa da, Metin, ona inanmakta zorlanır. Ama, zengin bir ailesi olması ihtimalini de azımsayamaz ve çiftliğe gitmeye karar verir. Anne ve babası da zaten Gül'den

gerçeği öğrenmiş, onu beklemektedir.

Metin, yola çıkmadan önce, Ali'yi (eski gardiyan, yeni keresteci) Müslüm Palo'ya teslim eder. (Ali onu dövdüğü için ondan nefret eden Müslüm Palo, bir süre önce Ali'ye karşı işbirliğinde bulunma amacıyla Ömer ile birlikte Metin'in yanına gelmiştir.) Müslüm Palo, Ali'yi ormanda iki bileğinden iki ağaca asarak ölüme terk eder.

Metin, Ali'nin atı ve silahını alarak çiftliğe doğru yola çıkar. Çiftliğe varıp annesini ve babasını gördüğünde, onları hatırlar. Ne var ki, onlara pek sevgi duymamakta ve onlarla kaba saba tavırlarla konuşmaktadır. Dağlarda yaşamak, Metin'i katı ve acımasız bir insan yapmıştır. Aile, kısa zamanda bu sevgisiz ve kaba saba davranışlarından ötürü Metin'den rahatsız olmaya ve hatta, keşke bizim gerçek oğlumuz Ali olsaydı diye hayıflanmaya başlar. Metin'in adamları da tehlikeli ve güvenilir insanlar değildir. Bir seferinde hepten ileri giderek, çiftlik çalışanlarından bir genç kıza tecavüz de ederler. Herkes onlardan korkmaya başlar.

Çiftliktekiler, bir yandan Ali'nin nerede olduğunu da merak etmektedirler. Ancak, Metin onlara Ali'nin atını ve silahını kendisine bırakıp gittiğini söyler. Bu cevaba pek kimsenin aklı yatmaz. Herkes, Ali'nin başına bir şey gelmiş olmasından endişe eder. Derken, çiftlik çalışanlarından Garip (Erol Günaydın), Ali'nin atının yerinde durmamakta, sanki bir şeyler söylemek istemekte olduğunu fark eder.

Garip, durumu Çetin'e açar. Ardından, atın Ali'nin yerini bildiğini ve onları oraya götürmek istediğini fark ederler ve atı çözerler. Tahmin ettikleri gibi olur. At, onları Ali'ye götürür. Garip ve Çetin, Ali'yi bulur bulmaz bileğindeki ipleri çözererek kurtarırlar ve hep birlikte çiftliğe dönmek üzere yola çıkarlar.

Aynı esnada, çiftlikte, Metin, Gül'e çiftliğin kasasının nasıl açılacağını sormakta ve hatta cevap alabilmek için ona vurmaktadır. Durumu fark eden Mehmet Ağa, elinde tüfeğiyle odaya girer ve Metin'e onun gibi evladı olmadığını söyleyerek onu çiftlikten kovar. Ancak, Metin babasının elinden tüfeği alır. Adamları ise, annesine ve babasına vururlar.

Gül'ün odasında bunlar yaşanmaktayken, Ali imdada yetişir ve Metin'i ve adamlarını etkisiz hale getirir. Ali ile baş edemeyen Metin, çiftliği terk eder; ancak geri döneceğini söyleyerek tehditte de bulunur.

Metin'in tehdidini ciddiye alan Ali, Mehmet Ağa ve karısı Cahide Hanım'ı, güvenlikleri için şehre gönderir. Metin ise, derhal yeni bir saldırı için planlar yapmaya başlar. Ömer, Müslüm ve diğer adamlarla bir araya gelir. Onlara, birlik olmaları gerektiğini söyler. Zenginliği paylaşacaklardır. Kimin payının ne olacağı belirlenir. Bir tanesi "Benim her şeyim var, bana bir kadın lazım" diyerek, Metin'den kızkardeşi Gül'ü ister. Metin ise, cevaben, "Verdim gitti" der. Müslüm Palo ise, ne kadın ne para ne de arazi istemektedir. Tek isteği, nefret ettiği Ali'yi kereste atölyesine götürerek ağaç gövdelerini ikiye bölen sanayi tipi testere makinesi ile ikiye bölmektir.

Planın hazırlanmasının ardından, Metin, Ali'ye bir mektup gönderir. Ali'nin yiğitlik damarına basan mektup, onu bir geçide çağırılmaktadır. Ali, bunun bir tuzak olduğunu fark etse de, gitmemeyi gururuna yediretiğinden atına binip yola çıkar. Metin ve etrafındakilerin amacı, onu yakalayıp Müslüm Palo'ya teslim etmek ve ardından da, Mehmet Ağa ve karısı Cahide'yi ele geçirmektir. Hatta, Ali'nin onlara şehre gitmelerini tavsiye edeceğini de tahmin etmişler ve bu nedenle, şehre giden yoldaki Kemer Geçiti'nde onları kısıtırmayı planlamışlardır.

Ali, mektupta sözü edilen yere geldiğinde, Metin'in adamları onu yakalarlar. Müslüm Palo, onu ikiye bölmek için marangoz testeresine yatırır, makineyi çalıştırır ve ardından dışarı çıkar. Testere, Ali'ye doğru yaklaşmaktadır. Ali, atölyede kalan son kişiye sigarası olup olmadığını sorar. Ali'nin son arzusunun sigara içmek olduğunu düşünen bu kişi, bir sigara yakıp Ali'ye verir. Ali ise, bu sigarayı kullanarak kendisini bağladıkları ipleri yakarak çözer ve son anda testereden kurtulur. Ardından da, Metin ve adamlarının niyetini anladığından, Kemer Geçiti'ne doğru yola çıkar.

Ali, Kemer Geçiti'ne vardığında, çatışma çoktan başlamış, hatta Kahya Hüseyin öldürülmüştür. Metin ise, anne ve babasını yakalamıştır.

Metin, Ali'yi görünce, öz anne ve babasını öldürmekle tehdit eder. Onların hayatını tehdit altında gören Ali, Metin'i öldürür. O sırada jandarma gelir. Ali tutuklansa da, Mehmet Ağa ve karısı Cahide Hanım, mahkemede her şeyin açığa kavuşacağını ümit ederler.

Filmden dikkat çekici bazı öğeler

a. İyi zenginler

Senaryosunu Yılmaz Güney'in yazmamasından mıdır bilinmez, film ezen zenginler-ezilen fakirler eksenindeki alışıldık çatışmadan epey uzak. Hatta, çiftliğin sahipleri çok iyi insanlar ve çalışanları ile ilişkileri çok düzgün. Film, soyguncuları sevimli de göstermiyor. Metin ve adamları, menfaatleri için zengin fakir demeden herkesi öldüren insanlar. Senaryo, her gelir grubunun iyisine de, kötüsüne de yer veriyor olması itibarıyla gerçek hayata daha yakın. Soygunculuk gibi fiiller ise, kategorik olarak kötü.

b. Açıklanmayan tuhaf bir detay

Filmin başında Ali'nin memleketinden jandarma karakoluna gönderilen sabıka kaydına eşlik eden bilgiler arasında, "yakalandıktan üç saat sonra tehlikelidir" gibi bir parça tuhaf bir ifade de yer alıyor. Bu bilgi okununca jandarma komutanı saatine bakıyor ve Ali'nin yakalanmasının ardından neredeyse üç saat geçtiğini söylüyor. Ancak Ali kısa bir süre (teşhisin ardından) serbest bırakıldığı için, üç saatin dolması durumunda neler olacağını öğrenemiyoruz.

c. Enteresan detay (Kovboyluk)

Ali, bir gün çiftlikte Garip'e nasıl kovboy olduğunu anlatır. Enteresandır: "Ben gençliğimde çok sinemaya giderdim. Kovboy filmlerini çok severdim. Silahlar, atlar, posta arabaları, yumruklar... Bir gün gene sinemaya gittim. Bir kovboy dört kişiyi dövdü. Sevinçten sandalyeleri kırdık. Sinemadan çıkar çıkmaz gözüme kestirdiğim iki adamı dövdüm. Seyircilerden alkış beklerken, kendimi karakolda buldum. Başka bir gün de yine bir kovboy filminde bana benzeyen bir adam gördüm. Çok seri silah çekiyordu. Adı [Gary Cooper](#)... Onun sevdasına iki kişiyi vurdum. O gün bugündür bana Kovboy Ali derler."

d. Yeşilçam klişesi

Kiralık katiller, yakalanması istenen kahramanın Kovboy Ali olduğunu öğrenince fiyatı artırır. Ama burada Ali'nin öldürülmesi değil, yakalanması istendiğinden, Yeşilçam klişesi de bu doğrultuda adapte edilir. Katil, ölüm olsa işin daha kolay olduğunu, zira her şeyin bir kurşuna baktığını, yakalamanın ise tehlikeli olduğunu öne sürer ve şöyle der: "Ucunda ölüm var; on binden aşığı olursa sermayesini kurtarmaz!"

Bazı mantıksızlıklar

- Hem filmin başındaki jandarma sahnesinde, hem de daha sonra Ali ile Metin arasındaki diyalogda, Ali'nin kesinlikle yalan söylemediği vurgulanıyor. Ancak, Ali'nin çiftlik hakkında Ömer ile yaptığı plan, tamamen bir yalana dayalı. Dahası, bu epey kötü bir yalan. Zira, Ali, yirmi yıldır çocuklarını arayan bir aileyi önce çocuklarını bulduklarına inandırarak sevindiriyor. (Ali'nin söylediği yalan ile ailenin kızını düşürdüğü psikolojik bunalım ve bunu önleyebilmesi mümkün iken sessiz kalarak kızı intihara sürüklemesi de aynı derece problemlidir.)
- Aile, Ali'nin düzenbazca fikirlerle çiftliğe geldiğini öğrendikten sonra dahi Ali'ye hiç öfke duymuyor. Dahası, Metin'den yaka silkmeye başladıklarında, gerçek oğullarının Ali olmadığına üzülüyorlar.
- Mehmet Ağa ve karısı Cahide Hanım, çok uzun süredir görmedikleri kızları Gül'ü karşılamaya tren istasyonuna gitmiyor, Çetin'i gönderiyorlar. Gül'ün bavulları olduğu halde araba da göndermiyorlar.
- Müslüm Palo, hem sadist hem de Ali'den ölesiye nefret ediyor. Ancak Ali'yi ikiye bölmek üzere atölyesindeki makineye bağlayıp testereyi çalıştırdıktan sonra, Ali'yi öylece bırakarak atölyenin dışına çıkıyor. Senaryoyu bu şekilde yazmak Ali'nin kurtulmasına kapı açsa da, makul değil.

Sevgili Muhafızım (1970)

- Yönetmen: Remzi Jöntürk
- Senaryo: Remzi Jöntürk
- [IMDb](#)

Özet

Varlıklı ancak bir parça yumuşak başlı bir insan olan Şaban Bey (Osman Alyanak), iki önemli alacağını tahsil edememektedir. Bunun üzerine, yardımcısı Aslan Bey (Kayhan Yıldızoğlu), ona Silvan Mehmet (Yılmaz Güney) adlı bir tanıdığına bu işi çözebileceğini söyler ve Şaban Bey ümitlenir. Yüz yüze yaptıkları kısa bir görüşmenin ardından, bu işi Silvan Mehmet'e havale ederler.

Silvan Mehmet, borcunu ödemeyen her iki kişinin de işyerine gider, onları tehdit eder ve çok geçmeden Şaban Bey'in alacaklarını tahsil eder. Aslan bey bu gelişmeden çok memnun olur. Silvan Mehmet'i de çok sevmiştir. Ona tahsil edilen paranın içinden ne kadarını isterse alabileceğini söyler. Ancak Mehmet Silvan, "Biz bu işi para için yapmadık Şaban Efendi; arkadaş hatırıma girdik" cevabını verir. (Birinci çoğul şahıs kullanımı ve kabadayı tavırlar hakkında bkz.: *İkisi de Cesurdu* adlı film.)

Çok geçmeden, Şaban Bey'in Silvan Mehmet'ten yeni bir isteği olur. Fakat, bu sefer konu ticari

değildir. Şaban Bey, üç kızından ve özellikle de kızlarının arkadaşlarından şikayetçidir. Kızları, arkadaşları ile zaman zaman eve gelmekte ve bu kızlı erkekli görüntüler onu Kayserili arkadaşlarına mahçup etmektedir. Dahası, konunun Kayseri kahvelerinde de konuşulacağını ve rezil olacağını düşünmektedir. Şaban Bey bu durumu bir namus meselesi olarak görmekte ve "Bitli pireli bir yığın antika herifin ne işi var evde?" diye yakınmaktadır. (dakika 1:13 ila 8:34)

Şaban Bey, son çare olarak Silvan Mehmet'e konuyu izah eder. Ona hem güven hem de sevgi duymaktadır. Hatta, Silvan Mehmet'e "Sana kanım öyle ısındı, öyle ısındı ki, öz evladımдан daha ileri görmüyorsam namussuzum" der. Bu konuyu halletmesini ister ve onu malına ortak dahi edebileceğini söyler. Silvan Mehmet ise, "Bizim malda mülkte gözümüz yok, biz insan hastasıyız" cevabını verir ve baştan isteksiz görünse de, sonunda Şaban Bey'in ricasını kabul eder.

Şaban Bey'in ifadesiyle, bu bir yönetim değişikliğidir. Bugüne kadar kızlarının dedikleri olmuştur ama artık idare ondadır. Şaban Bey, bu şekilde, Silvan Mehmet'i de eve yetkili kılar. Kendisi bir süre seyahate çıkacağından, evin yönetimini ve kızlarını tamamen Silvan Mehmet'e emanet eder.

Silvan Mehmet derhal göreve başlar ve ilk iş olarak evin dış dünya ile bütün irtibatını keser. Evin çalışanlarını izne gönderir. Telefonu kapatır. Kızların evden dışarı çıkmalarını yasaklar.

O güne dek evin hiçbir işi ile ilgilenmemiş olan kızlar, evin çalışanlarının yokluğunda yemek yapmayı ve diğer ev işlerini öğrenirler. Bu süreçte, Silvan Mehmet, kızlarla irtibat kurmaya çalışan züppe arkadaşlarının da hakkından gelir. Neticede, her şey yoluna girer. Şaban Bey'in kızları terbiyeli, uslu kızlar olurlar. Silvan Mehmet ise evden ayrılır.

Ne var ki, Şaban Bey'in kızlarından Nesrin (Fatma Karanfil), Silvan Mehmet'e aşık olmuştur. Bu nedenle, kardeşleriyle birlikte sorup soruşturup yaşadığı yeri bulur. Ancak mahallesine gidip de Silvan Mehmet'in evli ve çoluk çocuk sahibi bir insan olduğunu öğrenince yıkılır.

Şeytan Kayaları (1970)

- Yönetmen: İlhan Filmer
- Senaryo: İlhan Filmer
- [IMDb](#)

Özet

Ali (Yılmaz Güney), Ege kıyısında bir köyde yaşayan genç bir balıkçıdır. Bir gün denizdeyken, köyün açıklarındaki kayalıktan yardım istendiğini görür ve oraya yönelir. Şeytan kayalıkları olarak bilinen ve Yunanistan ile Türkiye arasında yer alan bu adanın hangi tarafa ait olduğu belli değildir. Ali kayalığa çıktığında, yardım isteyenlerin, köylerinin karşısındaki Yunan adasından bir aile olduğunu görür. Babaları yaralanmıştır. Ali, onları kendi teknesine alarak adaya götürür. Bu esnada, ailenin kızı Tina (Tina Ross) ile Ali birbirlerine aşık olurlar.

Filmin geri kalanı, bu imkansız aşkın evliliğe dönüşmesi önündeki yasal, milli ve kültürel engelleri konu alır ve bu engeller ekseninde hem milliyetçiliğe hem de devletlerin bireysel özgürlükler üzerindeki sınırlamalarına eleştiriler getirir.

Örneğin, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre, Tina, Yunanistan uyruklu olduğu için bu evliliğin tescili mümkün değildir. Bu durum, Ali için anlaşılmazdır, çünkü Ali hükümetler arasında bazı sorunlar olsa bile kendisinin neticede basit bir balıkçı olduğunu düşünür. Dolayısıyla da, köyünün karşısındaki adada yaşıyan bir kızla evlenmesinin neden koskoca devlet büyüklerinin umrunda olacağına anlam veremez.

Bu birlikteliğe Tina'nın ailesi de tepki gösterir. Hatta, babası (Erol Taş) Tina'yı eve hapseder ve ona Yunan bir kısmet aramaya başlar.

Neticede, Ali bir gece gizlice Tina'nın yaşadığı adaya giderek onu kaçıırır. Ancak onu köyüne değil, hukuki statüsü belirsiz olan ve dolayısıyla her iki tarafın kanunlarının da geçerli olmayacağı Şeytan Kayalıkları'na götürür.

--- SON ---